

Zarząd Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

RAPORT OKRESOWY NR VIII

z realizacji w roku **2018**

Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Opracowanie:

Biuro ds. pomocy i integracji społecznej
Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego
w Olsztynie

Olsztyn, listopad 2019 r.

Wykaz skrótów

CIIPKZ	Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej
CIS	Centrum Integracji Społecznej
DPS	Dom Pomocy Społecznej
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
ESWIP	Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych
GOK	Gminny Ośrodek Kultury
GUS	Główny Urząd Statystyczny
ISCED	Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Kształcenia
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
KIS	Klub Integracji Społecznej
MKIS	Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
MRPiPS-03	Sprawozdanie z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach
NEET	ang. Not in Education, Employment, or Training
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
NGO	Organizacje Pozarządowe
ROT-OPS	Regionalne Obserwatorium Terytorialne – Obserwatorium Polityki Społecznej
OHP	Ochotnicze Hufce Pracy
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej (w tym Miejskie, Miejsko-Gminne i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej)
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
PAL	Program Aktywności Lokalnej
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
POKL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
RPO WiM 2014-2010	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020
SPS WW-M	Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku
ŚDS	Środowiskowy Dom Samopomocy
UE	Unia Europejska
US	Urząd Statystyczny w Olsztynie
UTW	Uniwersytet Trzeciego Wieku
WM WK OHP	Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie
WTZ	Warsztat Terapii Zajęciowej
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE MONITORINGU STRATEGII	5
1. Cele monitoringu	5
2. Realizacja harmonogramu prac nad monitoringiem Strategii	5
3. Źródła danych	6
PRIORYTET I PRAWIDŁOWO FUNKCJONUJĄCA RODZINA.....	7
I. Analiza wskaźników realizacji celu strategicznego i celów operacyjnych Priorytetu I Prawidłowo funkcjonująca rodzina	7
II. Działania podejmowane w ramach realizacji celów operacyjnych Priorytetu I Strategii przez samorządy gminne i powiatowe.....	12
III. Wybrane działania podejmowane w ramach realizacji celów operacyjnych Priorytetu I Strategii przez pozostałych realizatorów Strategii.....	13
PRIORYTET II WZMOCNIENIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ.....	24
I. Analiza wskaźników realizacji celu strategicznego i celów operacyjnych Priorytetu II Wzmocnienie integracji społecznej.....	24
II. Działania podejmowane w ramach realizacji celów operacyjnych Priorytetu II Strategii przez samorządy gminne i powiatowe.....	32
III. Wybrane działania podejmowane w ramach realizacji celów operacyjnych Priorytetu II Strategii przez pozostałych realizatorów Strategii.....	35
PRIORYTET III WSPIERANIE AKTYWNOŚCI I MOBILNOŚCI ZAWODOWEJ ORAZ EDUKACYJNEJ OSÓB BEZROBOTNYCH.....	50
I. Analiza wskaźników realizacji celu strategicznego i celów operacyjnych Priorytetu III Wspieranie aktywności i mobilności zawodowej oraz edukacyjnej osób bezrobotnych	50
II. Działania podejmowane w ramach realizacji celów operacyjnych Priorytetu III Strategii przez samorządy gminne i powiatowe.....	58
III. Wybrane działania podejmowane w ramach realizacji celów operacyjnych Priorytetu III Strategii przez pozostałych realizatorów Strategii.....	61
PRIORYTET IV ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO	72
I. Analiza wskaźników realizacji celu strategicznego i celów operacyjnych Priorytetu IV Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.....	72
II. Działania podejmowane w ramach realizacji celów operacyjnych Priorytetu IV Strategii przez samorządy gminne i powiatowe.....	75
III. Wybrane działania podejmowane w ramach realizacji celów operacyjnych Priorytetu IV Strategii przez pozostałych realizatorów Strategii.....	77
WNIOSKI Z MONITORINGU REALIZACJI STRATEGII W ROKU 2018.....	83
SPIS WYKRESÓW.....	95

WSTĘP

Do zadań Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizowanych w obszarze polityki społecznej należy opracowywanie, aktualizowanie i realizowanie strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej, która jest integralną częścią strategii rozwoju województwa. Strategia polityki społecznej jest kluczowym dokumentem programowym i istotnym narzędziem realizacji regionalnej polityki społecznej, wyznaczającym priorytety, cele i działania na rzecz rozwiązywania problemów mieszkańców województwa, wyrównywania poziomu życia oraz zapobiegania procesom wykluczenia społecznego.

Obowiązująca od 2001 roku Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2015 roku, przyjęta w dniu 9 października 2001 roku przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego, stanowiła podstawowy dokument strategiczny wyznaczający obszary i kierunki działań w polityce społecznej regionu. Dokument ten stał się punktem odniesienia dla gmin i powiatów województwa przy opracowywaniu lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Przez kolejne lata wdrażania Strategii w sposób naturalny ewaluowała sytuacja społeczno-gospodarcza województwa. Zmianie ulegało również otoczenie regionu, jak również możliwości i szanse rozwoju wynikające bezpośrednio z faktu wstąpienia Polski w struktury Unii Europejskiej. Aby przystosować zapisy dokumentu do zmieniających się uregulowań prawnych oraz planistyczno-programowych na poziomie krajowym i europejskim, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego podjął działania mające na celu aktualizację obowiązującej Strategii, przy jednoczesnym zachowaniu istoty „starego” dokumentu.

Efektom wielokierunkowych działań podjętych w roku 2011 było przyjęcie Uchwałą Nr XIV/253/12 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 21 lutego 2012 roku dokumentu zaktualizowanej Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku. Dokument ten stał się podstawą do sprawniejszego pozyskiwania krajowych i europejskich środków finansowych na wdrażanie projektów z obszarów: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami, pomocy i integracji społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, współpracy z organizacjami pozarządowymi, jak również realizacji wojewódzkich programów, tj.:

- Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020;
- Wojewódzki Program Polityki Prorodzinnej na lata 2017-2021;
- Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022;
- Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej 2015-2020;
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim na lata 2015-2020;
- Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko – Mazurskim na lata 2016-2020;
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022;
- Wojewódzki program wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2016-2020.

Lepiej zintegrowane społeczeństwo, bardziej aktywne społecznie i zawodowo bez względu na wiek, lepiej wykształcone stosownie do potrzeb rynku pracy, godziwie zarabiające na życie, mające możliwość korzystania z łatwo dostępnej edukacji oraz szerszej oferty kulturalnej na każdym etapie życia, otwarte na zmiany, bezpieczne, zdrowsze dzięki profilaktyce i dostępnej opiece zdrowotnej – to niektóre elementy wizji rozwoju społecznego w regionie do 2020 roku.

Realizacja celu – zgodnie z założeniami aktywnej polityki społecznej – ma kreować pozytywną zmianę w rozwiązywaniu problemów osób i rodzin zamieszkujących województwo warmińsko-mazurskie. Chcąc kompleksowo realizować cel główny Strategii, przyjęto cztery zasadnicze priorytety, tj.:

- I. Prawidłowo funkcjonująca rodzina;
- II. Wzmacnianie integracji społecznej;
- III. Wspieranie aktywności i mobilności zawodowej oraz edukacyjnej osób bezrobotnych;
- IV. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Integralną częścią procesu opracowywania i wdrażania zapisów dokumentów o charakterze strategiczno-programowym jest cykliczne monitorowanie realizacji wyznaczonych celów i zaplanowanych działań. Niniejsze opracowanie jest ósmą (od początku realizacji Strategii w 2001 roku) edycją raportu, w tym trzecim raportem z realizacji zaktualizowanej SPS WW-M, przyjętej w roku 2012.

ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE MONITORINGU STRATEGII

1. Cele monitoringu

Podstawowym celem niniejszego raportu jest analiza i ocena stanu wdrażania w roku 2018 *Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku*.

Ponadto do zasadnych celów sporządzenia monitoringu SPS WW-M można zaliczyć:

1. zebranie danych pozwalających na zdobycie wiedzy na temat stopnia realizacji zapisów zawartych w ww. dokumencie strategicznym;
2. stworzenie materiału, umożliwiającego porównania inicjowanych działań w kolejnych latach wdrażania Strategii;
3. promocję działań podjętych przez realizatorów zaangażowanych w proces realizacji Strategii;
4. wzmocnienie zaangażowania realizatorów Strategii w proces wdrażania zapisów dokumentu;
5. weryfikację obszarów problemowych/identyfikację ewentualnych zagrożeń, mogących utrudniać osiągnięcie zaplanowanych w dokumencie celów;
6. zgromadzenie informacji, zawartych w niniejszym raporcie okresowym, dających podstawę do dyskusji nad kierunkami działań rozwojowych w zakresie polityki społecznej dla województwa warmińsko-mazurskiego w dalszej perspektywie czasowej;
7. umożliwienie wskazania potrzeby oraz uzasadnienie konieczności przeprowadzenia procesu aktualizacji zapisów Strategii – w przypadku istotnych zmian sytuacji wewnętrznej w województwie lub uwarunkowań zewnętrznych.

2. Realizacja harmonogramu prac nad monitoringiem Strategii

Przebieg działań podjętych w związku z monitoringiem *Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku* odbył się zgodnie z harmonogramem zawartym w poniższej tabeli.

Harmonogram przebiegu procesu monitoringu SPS WW-M

Odpowiedzialny	Termin realizacji	Czynność
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	listopad 2018 r.	Opracowaniem narzędzia do monitoringu dla OPS i PCPR województwa warmińsko-mazurskiego
	grudzień 2018 r. – styczeń 2019 r.	Wysyłanie ankiet przeznaczonych dla poszczególnych instytucji i podmiotów – realizatorów działań zawartych w dokumencie Strategii
	styczeń – marzec 2019 r.	Zbieranie, agregacja danych jednostkowych, analiza materiałów z OPS i PCPR oraz ankiet wypełnionych przez innych realizatorów Strategii
	czerwiec 2019 r.	Zaktualizowanie wskaźników służących ocenie realizacji Strategii
	czerwiec – sierpień 2019 r.	Przygotowanie projektu raportu okresowego z uwzględnieniem wskaźników przyjętych w danych priorytetach
Zespół ds. monitoringu i ewaluacji Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku	wrzesień 2019 r.	Posiedzenie Zespołu ds. monitoringu i ewaluacji Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku – przedstawienie przez Członków Zespołu wniosków, propozycji, opinii i zagrożeń w zakresie realizacji strategii polityki społecznej; analiza, przyjęcie i zaopiniowanie projektu raportu z realizacji Strategii; sformułowanie wniosków i rekomendacji z przebiegu monitorowania dokumentu
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	wrzesień – październik 2019 r.	Przygotowanie ostatecznego projektu raportu okresowego z monitoringu Strategii uwzględniającego uwagi ww. Zespołu
Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	do 15 listopada 2019 r.	Zatwierdzenie raportu okresowego przez Zarząd Województwa

3. Źródła danych

Poza narzędziem w wersji programu EXCEL (przeznaczonym do zbierania danych z OPS i PCPR), w celu pozyskania informacji i danych według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r., koniecznych do rzetelnej i kompleksowej oceny realizacji Strategii, skierowano ankiety do następujących podmiotów:

- Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie;
- Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie;
- Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie;
- Kuratorium Oświaty w Olsztynie;
- Warmińsko-Mazurskiej Wojewódzkiej Komendy Ochotniczych Hufców Pracy;
- Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w Olsztynie;
- Warmińsko-Mazurskiego Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Olsztynie;
- organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy i integracji społecznej;
- lokalnych mediów;
- szkół wyższych z terenu województwa.

W przygotowaniu raportu wykorzystano również dane z następujących źródeł:

- ✓ statystyka publiczna na poziomie województwa oraz kraju (m.in. GUS, MRPiPS, US w Olsztynie);
- ✓ raporty, sprawozdania i dane z zasobów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego;
- ✓ analizy własne, materiały i dane będące w zasobach ROPS, w tym: raporty i sprawozdania z realizacji wieloletnich programów wojewódzkich opracowanych i wdrażanych przez ROPS, a także raporty z badań i analiz wykonanych przez Regionalne Obserwatorium Terytorialne – Obserwatorium Polityki Społecznej¹.

Ponadto warto zauważyć, że realizacja zapisów wojewódzkiej strategii polityki społecznej odbywa się m.in. w oparciu o **programy wojewódzkie**. Opracowywanie i wdrażanie tych programów przebiega przy aktywnym współdziałaniu jednostek samorządu terytorialnego, administracji rządowej, jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej, instytucji rynku pracy, jednostek organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówek działających w obszarze oświaty, kultury i sportu, podmiotów ekonomii społecznej, organizacji pozarządowych i in. Szczegółowe informacje dotyczące wdrażania programów wojewódzkich znajdują się w opracowywanych i przyjmowanych przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego raportach i sprawozdaniach.

---

¹ Funkcjonujące do 31 grudnia 2017 r. w Biurze ds. pomocy i integracji społecznej w strukturze Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie Regionalne Obserwatorium Terytorialne – Obserwatorium Polityki Społecznej. Do zadań ROT-OPS należało m.in. prowadzenie badań regionalnych z zakresu polityki społecznej oraz diagnozowanie i monitorowanie zjawisk oraz problemów społecznych występujących w województwie, a także upowszechnianie wyników badań.

PRIORYTET I PRAWIDŁOWO FUNKCJONUJĄCA RODZINA

I. Analiza wskaźników realizacji celu strategicznego i celów operacyjnych Priorytetu I Prawidłowo funkcjonująca rodzina

W ramach Priorytetu I „Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku” wskazano cel strategiczny oraz trzy cele operacyjne:

Cel strategiczny: Rodzina w większym stopniu wykorzystuje swój potencjał oraz żyje w warunkach sprzyjających wypełnianiu funkcji i ról społecznych.

Cel operacyjny 1.1. Dzieci i młodzież coraz lepiej i bardziej aktywnie funkcjonują w społeczeństwie.

Cel operacyjny 1.2. Rodziny coraz lepiej funkcjonują dzięki dobrym warunkom społeczno-instytucjonalnym.

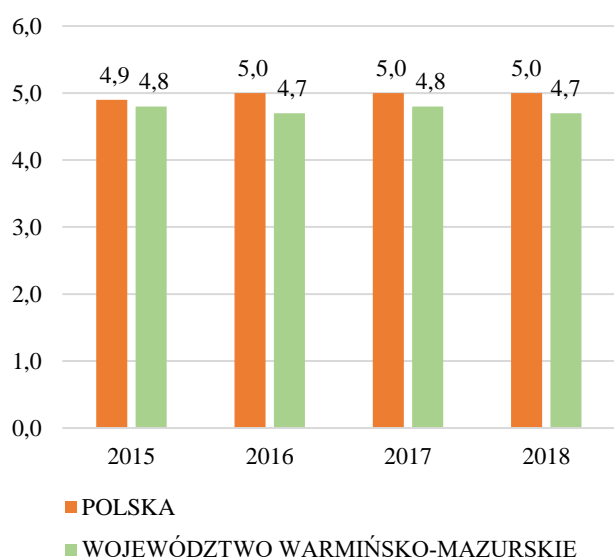
Cel operacyjny 1.3. Rodzina silniejsza i odpowiedzialna za swój los, tworząca lepsze warunki prawidłowego rozwoju i opieki wszystkim swoim członkom.

Celom podporządkowano łącznie **12 wskaźników**:

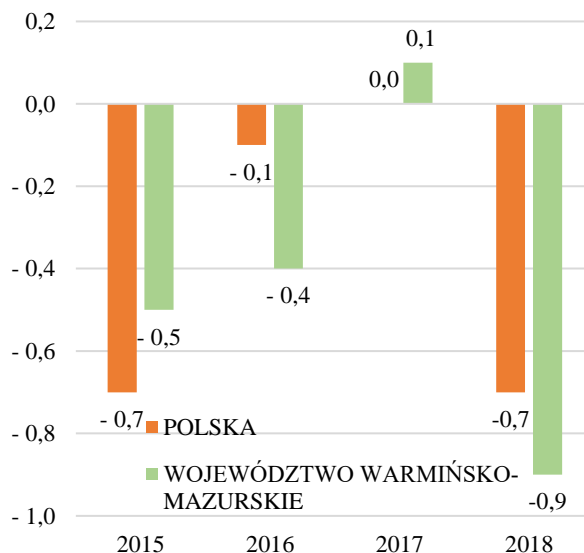
Wskaźniki celu strategicznego - Rodzina w większym stopniu wykorzystuje swój potencjał oraz żyje w warunkach sprzyjających wypełnianiu funkcji i ról społecznych:

- małżeństwa zawarte w ciągu roku na 1000 ludności (wskaźnik modułu gminnego) – wykres 1;
- przyrost naturalny na 1000 ludności – wykres 2;
- % osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu: bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, potrzeby ochrony macierzyństwa, przemocy w rodzinie (w stosunku do ogólnej liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w województwie) – wykres 3;
- rozwody na 1000 ludności (wskaźnik modułu powiatowego) – wykres 4.

Wykres 1. Małżeństwa zawarte w ciągu roku na 1000 ludności w województwie warmińsko-mazurskim (wskaźnik modułu gminnego)

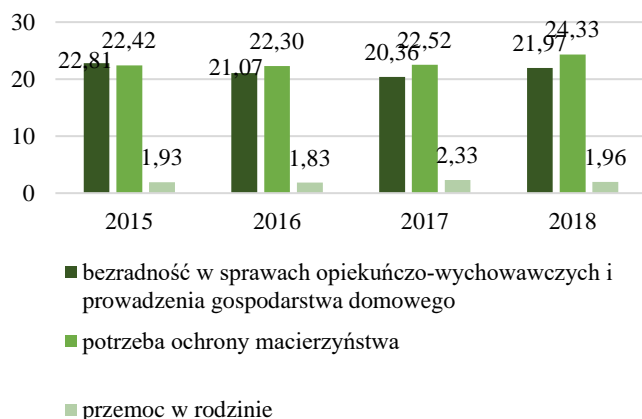

Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w województwie warmińsko-mazurskim

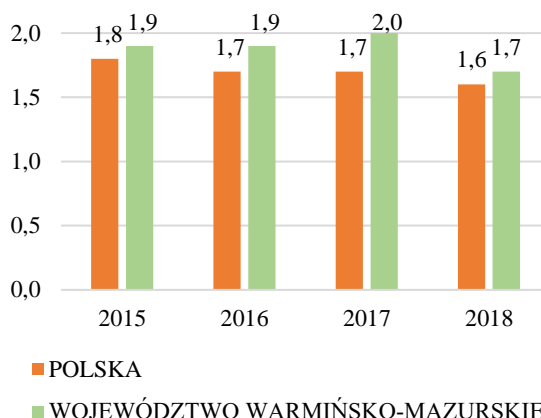
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wykres 3. Procent osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z wyszczególnionych powodów (w stosunku do ogólnej liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w województwie warmińsko-mazurskim)

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MRPiPS-03

Wykres 4. Rozwody na 1000 ludności w województwie warmińsko-mazurskim (wskaźnik modułu powiatowego)

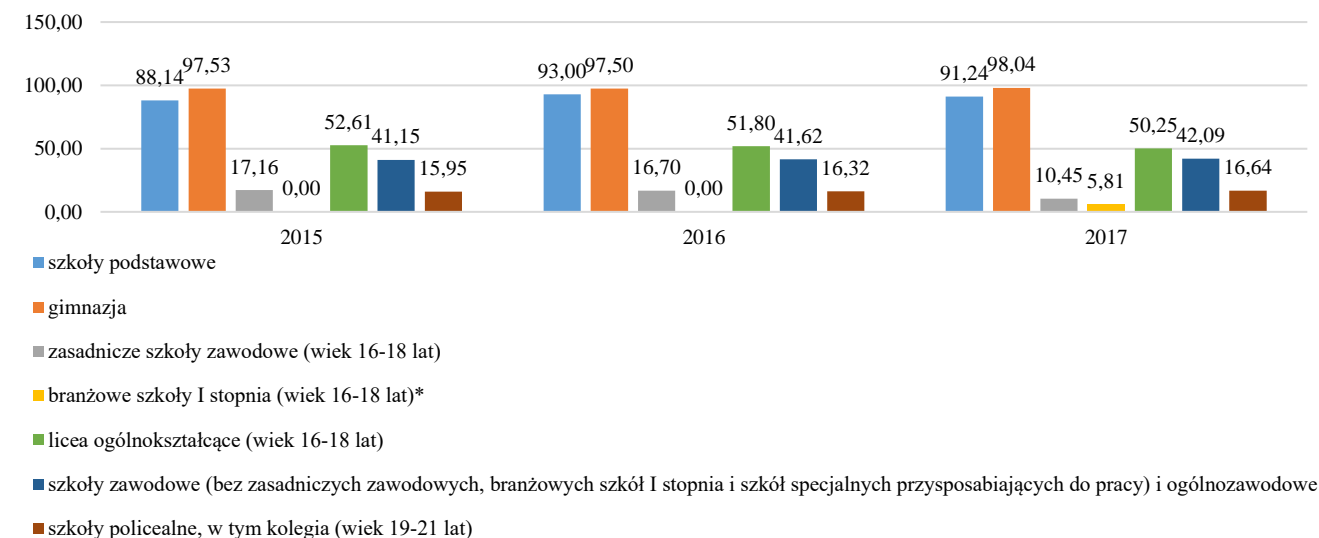

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wskaźniki celu operacyjnego 1.1 - Dzieci i młodzież coraz lepiej i bardziej aktywnie funkcjonują w społeczeństwie:

- % osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze (w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną w województwie) - Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej uchylono art. 7 pkt 10 ustawy o pomocy społecznej. W związku z powyższym od roku 2012 w katalogu powodów przyznania pomocy w sprawozdaniu MRPiPS-03 nie występuje powód: „brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze”;
- współczynnik skolaryzacji brutto w % (na poziomie szkoły podstawowej, gimnazjalnej, ponadpodstawowej i ponadgimnazjalnej) – wykres 5.

Wykres 5. Współczynnik skolaryzacji brutto w % w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2015 – 2017

* branżowe szkoły I stopnia funkcjonują od roku szkolnego 2017/2018

w chwili opracowywania niniejszego raportu dane za 2018 r. nie zostały jeszcze opublikowane przez Główny Urząd Statystyczny

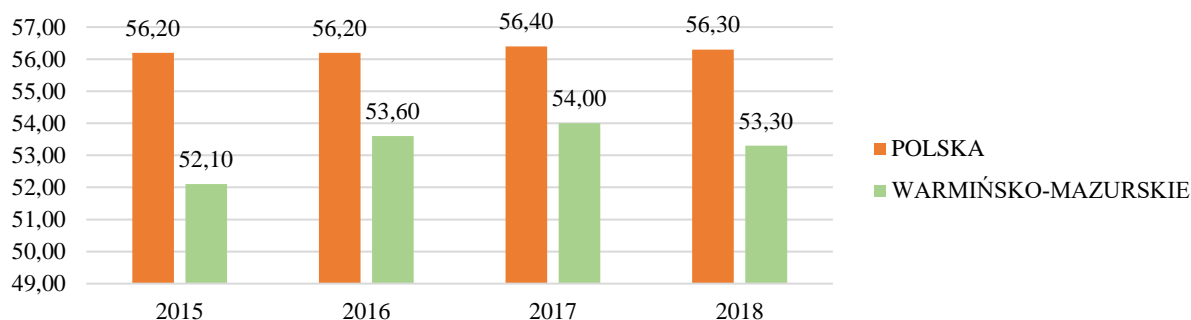
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wskaźniki dla celu operacyjnego 1.2 - Rodziny coraz lepiej funkcjonują dzięki dobrym warunkom społeczno-instytucjonalnym:

- współczynnik aktywności zawodowej ogółem (w %) – wykres 6;
- liczba rodzin zastępczych – wykres 7;
- liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych – wykres 8.

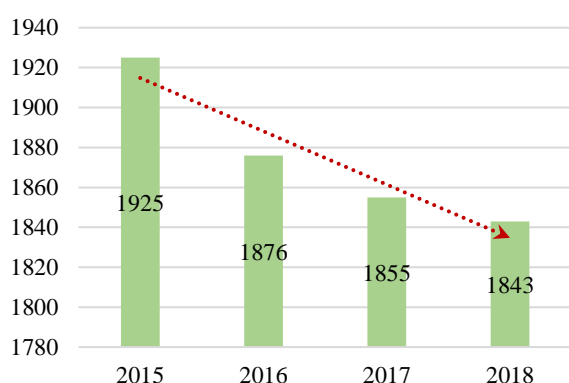

Wykres 6. Współczynnik aktywności zawodowej ogółem (w %)

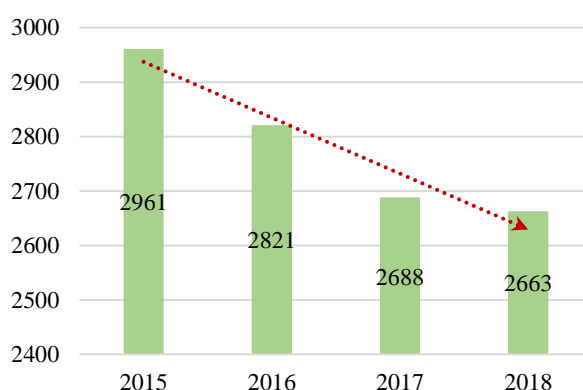

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wykres 7. Liczba rodzin zastępczych w województwie warmińsko-mazurskim

Wykres 8. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w województwie warmińsko-mazurskim

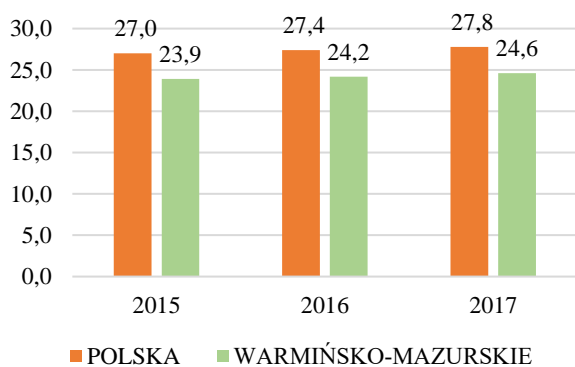

Źródło: Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

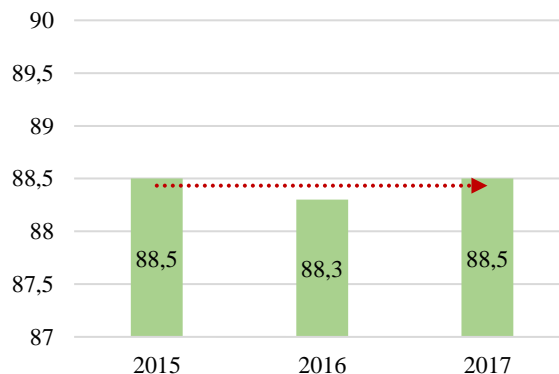
Wskaźniki dla celu operacyjnego 1.3 - Rodzina silniejsza i odpowiedzialna za swój los, tworząca lepsze warunki prawidłowego rozwoju i opieki wszystkim swoim członkom:

- powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę (w m² i w %, gdzie Polska=100%) – wykres 9 i 10;
- przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (wyrażony w %) – wykres 11;
- liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko rodzinie i opiece – wykres 12.

Wykres 9. Powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę (w m²)*

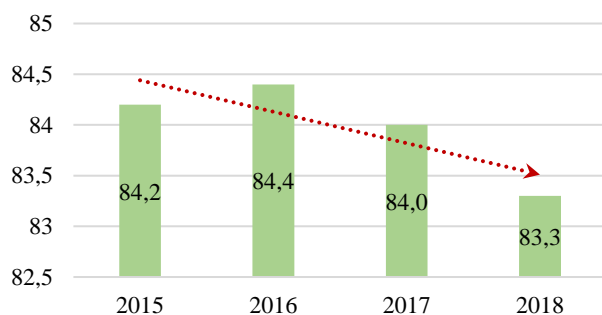
Wykres 10. Powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę (w %, Polska=100%)*

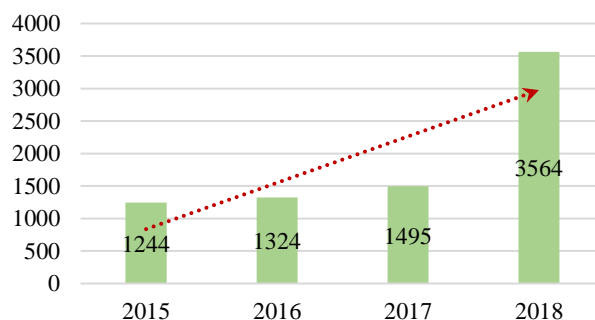
*w chwili opracowywania niniejszego raportu dana za 2018 r. nie zostały jeszcze opublikowane przez Główny Urząd Statystyczny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wykres 11. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (w %, Polska=100%)

Wykres 12. Liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko rodzinie i opiece

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Podsumowanie wartości wskaźników Priorytetu I Prawidłowo funkcjonująca rodzina

Cel strategiczny - Rodzina w większym stopniu wykorzystuje swój potencjał oraz żyje w warunkach sprzyjających wypełnianiu funkcji i ról społecznych:

Wartość **wskaźnika małżeństwa zawarte w ciągu roku na 1000 ludności** utrzymuje się na stałym poziomie. W 2018 r. wyniósł on 4,7, co oznacza, że na 1000 mieszkańców regionu zawarto mniej niż 5 małżeństw. Dla porównania wskaźnik ten dla Polski był nieco wyższy i wyniósł 5,0. Wpływ na kształtowanie się wskaźnika mają wyraźne symptomy przemian polskiej rodziny, w tym m.in.: odsuwanie chwili zakładania rodziny na późniejszy okres życia, upowszechnianie alternatywnych wzorów życia rodzinnego (kohabitacje, samotne rodzicielstwo), rozwój możliwości edukacyjnych i wzrost aktywności zawodowej kobiet, zmniejszenie trwałości małżeństw².

Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności zmalał z -0,5 w 2015 r. do -0,9 w 2018 r. W okresie 2016–2017 r. zaobserwować można było znaczną poprawę sytuacji w tym zakresie, a wskaźnik przyrostu naturalnego wzrósł w województwie warmińsko-mazurskim z -0,4 do 0,1. Kolejny rok przyniósł jednak spadek wartości wskaźnika do poziomu -0,9, co jest wynikiem m.in. spadającej liczby urodzeń, utrzymującej się na wysokim poziomie liczby zgonów oraz niskiej dzietności kobiet.

Zmniejszył się odsetek osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu **bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego** (w stosunku do ogólnej liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w województwie) z 22,81% w 2015 r. do 21,97% w 2018 r., tj. o 0,84 p.p.

Wzrósł odsetek osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu **potrzeby ochrony macierzyństwa** (w stosunku do ogólnej liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w województwie) z 22,42% w 2015 r. do 24,33% w 2018 r., tj. o 1,91 p.p.

Nieznacznie wzrósł odsetek osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu **przemocy w rodzinie** (w stosunku do ogólnej liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w województwie) z 1,93% w 2015 r. do 1,96% w 2018 r., tj. o 0,03 p.p.

Wartość **wskaźnika rozwody na 1000 ludności** dla województwa warmińsko-mazurskiego zmniejszyła się w latach 2015-2018 z 1,9 do 1,7. Podobna tendencja dotyczy całego kraju, gdzie omawiany wskaźnik, w analogicznym okresie, zmniejszył się z 1,8 do 1,6.

² Grażyna Firlit-Fesnak, *Rodziny polskie i polityka rodzinna; stan i kierunki przemian*, w: Grażyna Firlit-Fesnak, Małgorzata Szylo-Skoczny (red.), *Polityka społeczna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009, s. 189, 198-199.

Cel operacyjny 1.1 - Dzieci i młodzież coraz lepiej i bardziej aktywnie funkcjonują w społeczeństwie:

Współczynnik skolaryzacji brutto w % na poziomie:

- **szkoły podstawowej** – wzrósł z 88,14% w 2015 r. do 91,24% w 2017 r., tj. o 3,1 p.p.
- **gimnazjum** – wzrósł z 97,53% w 2015 r. do 98,04% w 2017 r., tj. o 0,51 p.p.
- **zasadniczej szkoły zawodowej** – zmniejszył się z 17,16% w 2015 r. do 10,45% w 2017 r., tj. o 6,71 p.p. (od roku szkolnego 2017/2018 funkcjonują branżowe szkoły I stopnia)
- **liceum ogólnokształcącego** – zmniejszył się z 52,61% w 2015 r. do 50,25% w 2017 r., tj. o 2,36 p.p.
- **szkoły zawodowej i okołozawodowej** - wzrósł z 41,15% w 2015 r. do 42,09% w 2017 r., tj. o 0,94 p.p.
- **szkoły policealnej** - wzrósł z 15,95% w 2015 r. do 16,64% w 2017 r., tj. o 0,69 p.p.

Cel operacyjny 1.2 - Rodziny coraz lepiej funkcjonują dzięki dobrym warunkom społeczno-instytucjonalnym:

W województwie warmińsko-mazurskim zmniejsza się **współczynnik aktywności zawodowej** mieszkańców. Wprawdzie w 2018 r. był on wyższy w porównaniu do roku 2015 r. (o 1,2 p.p), jednak na przestrzeni lat 2017-2018 uległ obniżeniu.

W analizowanym okresie zmniejszyła się **liczba rodzin zastępczych** z 1925 w 2015 r. do 1843 w 2018 r., tj. o 82 rodziny (o 4,25%).

Zmniejszyła się również **liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych** z 2961 w 2015 r. do 2663 w 2018 r., tj. o 298 dzieci (o 10,06%).

Cel operacyjny 1.3 - Rodzina silniejsza i odpowiedzialna za swój los, tworząca lepsze warunki prawidłowego rozwoju i opieki wszystkim swoim członkom:

Powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę (w m²) w województwie warmińsko-mazurskim zwiększyła się. W 2015 r. wynosiła ona 23,9 m², natomiast w 2017 r. 24,6 m².

W 2018 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie warmińsko-mazurskim wyniosło 4028,33 zł. Na przestrzeni lat 2015-2018 zanotowano zatem jego wzrost o 533,31 zł, tj. o 15,25%. Niemniej jednak województwo warmińsko-mazurskie plasuje się poniżej przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto, które w 2018 r. w skali kraju wyniosło 4 834,76 zł. Ponadto analizując wartości wskaźnika **przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (wyrażone w %)** okazuje się, że w analizowanym okresie zmniejszył się on z 84,2 % do 83,3%. Powyższe dane świadczą o pogłębiającej się różnicy w średnim wynagrodzeniu na poziomie kraju i województwa warmińsko-mazurskiego.

Zwiększyła się **liczba przestępstw** stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko rodzinie i opiece z 1244 do 3564, tj. o 2320 przestępstw (186,49%).

II. Działania podejmowane w ramach realizacji celów operacyjnych Priorytetu I Strategii przez samorządy gminne i powiatowe

Analiza ankiet nadesłanych przez OPS-y i PCPR-y pozwala stwierdzić, że w ramach działań podjętych w obrębie celów operacyjnych Priorytetu I SPS WW-M przez samorządy gminne i powiatowe województwa warmińsko-mazurskiego osiągnięto wyniki o charakterze „twardym”, które prezentuje poniższa tabela:

Lp.	Miernik	Samorządy gminne		Samorządy powiatowe	
		2015	2018	2015	2018
Cel operacyjny 1.1. Dzieci i młodzież coraz lepiej i bardziej aktywnie funkcjonują w społeczeństwie					
1	Liczba partnerstw działających na rzecz dzieci i młodzieży	109	257	16	11
2	Liczba podmiotów wchodzących w skład partnerstw działających na rzecz dzieci i młodzieży	365	100	16	13
3	Liczba podmiotów umożliwiających aktywne spędzanie wolnego czasu (np. Orliki, GOKi, biblioteki, MKIS, szkoły, świetlice i inne) przez dzieci i młodzież	1486	1514	144	102
4	Szacunkowa liczba uczestników zajęć organizowanych przez podmioty umożliwiające aktywne spędzanie wolnego czasu przez dzieci i młodzież	50 722	74 658	85 239	5737
5	Liczba uczniów objętych pomocą stypendialną w roku szkolnym 2017/2018 w ramach systemu pomocy materialnej dla uczących się dzieci i młodzieży (do ukończenia szkoły średniej/zawodowej) z rodzin najuboższych z uwzględnieniem dzieci szczególnie uzdolnionych.	30 682	20 011	803	796
6	Liczba studentów objętych pomocą stypendialną w roku akademickim 2017/2018 w ramach systemu pomocy materialnej dla studiującej młodzieży z rodzin najuboższych z uwzględnieniem osób szczególnie uzdolnionych.	56	56	283	23
Cel operacyjny 1.2. Rodziny coraz lepiej funkcjonują dzięki dobrym warunkom społeczno-instytucjonalnym					
1	Liczba specjalistów pracujących z rodziną OGÓLEM	497	741	112	133
2	Liczba specjalistów pracujących z rodziną na terenach wiejskich	238	437	60	45
3	Liczba pracowników kadr pomocy i integracji społecznej wspartych w ramach różnych form kształcenia z zakresu pracy z rodziną OGÓLEM	767	807	290	189
Cel operacyjny 1.3. Rodzina silniejsza i odpowiedzialna za swój los, tworząca lepsze warunki prawidłowego rozwoju i opieki wszystkim swoim członkom					
1	Liczba podmiotów, które realizują programy i projekty na rzecz rodziny	476	360	21	46
2	Liczba programów realizowanych przez podmioty działające na rzecz rodziny	283	260	19	27
3	Liczba osób objętych programami realizowanymi przez podmioty działające na rzecz rodziny	39 757	44 816	931	4368
4	Liczba projektów realizowanych przez podmioty działające na rzecz rodziny	199	211	7	8
5	Liczba osób objętych projektami realizowanymi przez podmioty działające na rzecz rodziny	11 352	11 389	1993	1876

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie województwa warmińsko-mazurskiego

III. Wybrane działania podejmowane w ramach realizacji celów operacyjnych Priorytetu I Strategii przez pozostałych realizatorów Strategii

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
Cel operacyjny 1.1. Dzieci i młodzież coraz lepiej i bardziej aktywnie funkcjonują w społeczeństwie	1.1.1. Tworzenie partnerstw i zespołów interdyscyplinarnych oraz podejmowanie współpracy na rzecz dzieci i młodzieży przez jednostki samorządu terytorialnego, podmioty z obszaru pomocy i integracji społecznej, edukacji oraz sektora prywatnego.	Kuratorium Oświaty	<p><i>Członkostwo w zespołach zewnętrznych</i>, np. Warmińsko-Mazurskiej Wojewódzkiej Radzie Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, Wojewódzkim Zespole ds. Realizacji Krajowego Programu Zapobiegania HIV i Zwalczania AIDS, Wojewódzkim Zespole ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi.</p> <p><i>Organizacja konferencji</i>, m.in.: „1 października Ogólnopolskim Dniem Tornistra” (wraz z Warmińsko-Mazurskim Urzędem Wojewódzkim, Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Olsztynie, Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalem Dziecięcym w Olsztynie); <i>konkursów</i>, np. konkurs stypendialny dla uczniów romskich, konkursy w obszarze szkolnictwa branżowego i doradztwa zawodowego (partnerstwo w <i>Programie Wspomagania Uczniów w Wyborze Zawodu „Laboratorium – Mój Profil”</i> razem z Warmińsko-Mazurską Specjalną Strefą Ekonomiczną oraz Przedsiębiorstwem „Alnea”).</p>
		Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP	<p><i>Współpraca z instytucjami działającymi na rzecz młodzieży</i> (szkołami, ośrodkami pomocy społecznej, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, organizacjami pozarządowymi) w zakresie organizacji czasu pozalekcyjnego dla uczestników OHP, przedsięwzięć sportowo-rekreacyjnych i kulturalno-oświatowych, działań profilaktycznych w zakresie uzależnień, konsultacji sytuacji uczestników i możliwości udzielenia wsparcia wychowawczego ich rodzinom.</p> <p><i>Współpraca z samorządami lokalnymi oraz lokalnymi pracodawcami, Cechami Rzemiosł, agencjami pośrednictwa pracy i doradztwa personalnego, publicznymi służbami zatrudnienia, ośrodkami pomocy społecznej, placówkami edukacyjnymi i uczelniami wyższymi</i> w obszarze wsparcia młodzieży na rynku pracy, w tym: organizacji przedsięwzięć edukacyjnych oraz inicjatyw na rzecz młodzieży (Targi Pracy, Targi Edukacyjne itp.), wymiany informacji o świadczonych usługach, ofertach pracy, promocji i rekrutacji młodzieży na: kursy i szkolenia oraz projektach i programach rynku pracy, promocji usług z zakresu kształcenia i wychowania, itp.</p> <p>W ramach 100 porozumień partnerskich realizowano przedsięwzięcia na rzecz młodzieży w jednostkach opiekuńczo-wychowawczych WM WK OHP (w Mrągowie, Pasłęku, Elblągu, Ostródzie, Pisz, Giżycku, Olsztynie, Ełku) obejmujące: szkolenia, zajęcia edukacyjne, profilaktyczne, akcje charytatywne, zbiórki żywności, przedsięwzięcia sportowe i artystyczne, warsztaty podnoszące kwalifikacje zawodowe, targi pracy.</p> <p>Powołanie wojewódzkiej platformy pn. „<i>PAKT dla Rozwoju Poradnictwa Zawodowego</i>”, tj. współpraca praktyków poradnictwa zawodowego zatrudnionych w instytucjach rynku pracy, tj. WUP i PUP, W-M WK OHP, Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty, placówki edukacyjne i szkoleniowe, uczelnie wyższe, poradnie psychologiczno-pedagogiczne; współpraca w zakresie poradnictwa zawodowego, opracowywania i upowszechniania nowych metod w poradnictwie, rozwój metodologii w doradztwie zawodowym, promocji i wspieraniu mobilności zawodowej oraz promocji działań doradczych wśród pracodawców.</p>

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
		Regionalne Centrum Wolontariatu w Elblągu	Projekt np. „Rodzina Razem”, którego celem jest zwiększenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz aktywności społecznej w ramach wolontariatu, zmniejszenie dysfunkcji w funkcjonowaniu rodzin poprzez diagnozę oraz poradnictwo i terapię, jak również deficytów edukacyjnych wśród dzieci, a także kształtowanie prawidłowych postaw rodzicielskich. Projekt realizowany w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Inicjatyw Rodzinnych (współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego).
		Samorządy gminne	Zespoły interdyscyplinarne (przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorów sądowych, prokuratorów oraz przedstawicieli podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie) funkcjonują na terenie każdej gminy województwa warmińsko-mazurskiego. Jest to wynik nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 1 sierpnia 2010 r. (Dz.U. z 2015 poz. 1390 ze zm.).
	1.1.2. Rozwój podmiotów umożliwiających aktywne spędzanie wolnego czasu oraz form aktywności w ramach dostępnej bazy oraz organizacja zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży zwłaszcza na terenach wiejskich.	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Wsparcie aktywizacji społeczności wiejskich poprzez dofinansowanie przedsięwzięć realizowanych w sołectwach zgłaszanych przez gminy wiejskie i miejsko-wiejskie (najczęściej dotyczących budowy siłowni zewnętrznych, placów zabaw, boisk, miejsc spotkań, ścieżek edukacyjnych, odnawiania lokalnych atrakcji turystycznych, zagospodarowania i estetyzacji przestrzeni publicznej, np. skwerów, terenów przy świetlicach). W roku 2018 w ramach konkursu „Małe Granty Sołeckie Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego” pomoc finansową uzyskało 45 gmin na łączną kwotę 357 tys. zł.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 2018 r. w powiatach i gminach województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonowało ponad 1600 podmiotów umożliwiających aktywne spędzanie czasu wolnego przez dzieci i młodzież (ośrodki kultury i sportu, biblioteki i punkty biblioteczne, schroniska młodzieżowe, sale gimnastyczne, uczniowskie kluby sportowe i taneczne, sekcje sportowe, hale sportowe i widowiskowe, siłownie zewnętrzne, boiska „Orliki”, świetlice szkolne, socjoterapeutyczne i wiejskie, pływalnie, kompleksy rekreacyjno-rehabilitacyjne, place zabaw, lokalne stowarzyszenia, itp.).
	1.1.3. Promowanie aktywności młodego pokolenia np. w ramach wolontariatu, działań organizacji pozarządowych, grup nieformalnych i innych	Kuratorium Oświaty	Organizacja szkoleń i seminariów dla opiekunów kół wolontariackich i drużyn harcerskich oraz przesyłanie informacji do szkół i organów prowadzących, będących zachętą do włączania się w różne formy aktywności dzieci i młodzieży (działania organizowane przez podmioty z obszaru województwa i pozostałej części kraju).
		Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP	Działalność Rad Młodzieży w jednostkach opiekuńczo-wychowawczych OHP w zakresie: promowania pozytywnego wizerunku OHP w środowisku lokalnym poprzez udział w akcjach społecznych (zbiórki żywności, wolontariat, dokarmianie zwierząt, dbanie o czystość miejsc publicznych), organizacji czasu wolnego (otrząsin, andrzejek, mikołajek, konkursów) oraz inicjowania działań poprawiających estetykę jednostek i ich najbliższego otoczenia.

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
			<p><i>Udział uczestników OHP w akcjach opartych na idei wolontariatu</i> - np. uczestnicy OHP kształcący się w zawodzie fryzjer wykonują zabiegi fryzjerskie na rzecz podopiecznych Domu Pomocy Społecznej „Niezapominajka” w Elblągu.</p> <p>Realizacja programu pn. „<i>Wolontariat w OHP</i>” skierowanego do młodych ludzi chcących pracować społecznie dla innych i nabyć, często pierwsze doświadczenie związane z wykonywaniem pracy.</p> <p>Funkcjonowanie <i>Młodzieżowych Grup Wsparcia</i> w Młodzieżowym Centrum Kariery w Ostródzie, Lidzbarku Warmińskim i Punkcie Pośrednictwa Pracy w Mrągowie, wspierających młodzież w poszukiwaniu pracy, mającą trudności z wejściem na rynek pracy, nieaktywnej zawodowo, uczącej się lub kształcącej w wieku 18-25 lat.</p>
		Regionalne Centrum Wolontariatu w Elblągu	Współpraca ze szkołami podstawowymi i średnimi w formie prowadzenia lekcji dla młodzieży nt. idei wolontariatu oraz propozycje pracy dla wolontariuszy (przeprowadzono 8 szkoleń w placówkach oświatowych dla wolontariuszy).
		Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Współpraca z Fundacją „Świat na TAK” z Warszawy, promującą w województwie kolejne edycje Ogólnopolskiego Samorządowego Konkursu Nastolatków „Ośmiu Wspaniałych”. Najciekawsze, najbardziej wartościowe formy młodzieżowego wolontariatu są nagradzane na poziomie gminnym/powiatowym oraz na forum krajowym poprzez wybór „Ósemki Wspaniałych”. W latach 2017-2018, laureaci edycji gminnych i powiatowych otrzymali nagrody książkowe oraz listy gratulacyjne Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 78 gminach i 8 powiatach promowano aktywność młodego pokolenia np. w ramach wolontariatu, działań organizacji pozarządowych, czy też grup nieformalnych, m.in. poprzez: popołudniowe zajęcia sportowe w szkołach, kluby i zawody sportowe, akcje „Sprzątanie świata”, akcje charytatywne, świąteczne zbiórki żywności, WOŚP, pomoc osobom starszym, pomoc schroniskom dla zwierząt.
	1.1.4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży.	Kuratorium Oświaty	Realizacja programów rządowych: „ <i>Aktywna tablica</i> ” – zakup pomocy dydaktycznych z zakresu TIK, wsparcie dzieci i młodzieży w kształtowaniu kompetencji kluczowych, m.in. kompetencji cyfrowych, w zakresie przedsiębiorczości; „ <i>Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2023</i> ” – wyposażenie stołówek i miejsc spożywania posiłków oraz wydawanie posiłków dzieciom wychowującym się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Przyznawanie szkołom i placówkom oświatowym Certyfikatu Warmińsko-Mazurskiego Kuratora Oświaty – „ <i>Szkoła Promująca Bezpieczeństwo</i> ”.
	Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie	Organizacja <i>Wojewódzkiego Konkursu Plastycznego</i> pn. „ <i>Dbam o swoje bezpieczeństwo</i> ”- organizatorami konkursu są policjanci Wydziału Prewencji KWP w Olsztynie i nauczyciele ze Szkoły Podstawowej nr 30 w Olsztynie. W roku 2018 zorganizowano VIII edycję konkursu pod patronatem Wojewody Warmińsko-Mazurskiego,	

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
			<p>Warmińsko-Mazurskiego Kuratora Oświaty i Komendanta Wojewódzkiego Policji w Olsztynie. W 2018 r. uczestnikami konkursu byli uczniowie klas I-III szkół podstawowych ze 144 szkół.</p> <p>Udział w <i>debacie o handlu ludźmi z projekcją filmu pt. „Urowadzona”</i> zorganizowanej w Warmińsko-Mazurskim Urzędzie Wojewódzkim w Olsztynie z okazji Europejskiego Dnia przeciwko Handlowi Ludźmi. W wydarzeniu uczestniczyli uczniowie szkół ponadpodstawowych i nauczyciele z terenu województwa warmińsko – mazurskiego oraz członkowie Wojewódzkiego Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi. Przedstawiciel Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie rozmawiał z młodzieżą o zagrożeniach, z jakimi można się spotkać oraz omówił sposoby ich uniknięcia.</p>
		Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP	<p><i>Realizacja 5 programów edukacyjno-profilaktycznych o zasięgu wojewódzkim oraz 37 programów edukacyjno-profilaktycznych i resocjalizacyjnych o zasięgu lokalnym</i>, mających na celu wyposażenie uczestników OHP w wiedzę ułatwiającą funkcjonowanie w życiu społecznym i zawodowym, uświadomienie o niebezpieczeństwach, z jakimi mogą zetknąć się teraz lub w przyszłości, w tym: nieprawidłowe postawy i zachowania społeczne, ryzyko zażywania środków psychoaktywnych, zachowanie bezpieczeństwa podczas wypoczynku letniego oraz poznania elementów prawa pracy w kontekście podejmowania pracy sezonowej w Polsce i za granicą, jak również warunkami odbywania kary pozbawienia wolności.</p> <p><i>Wsparcie młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym</i> przez pośredników pracy, doradców zawodowych oraz specjalistów ds. rozwoju zawodowego w zakresie m.in.: badania predyspozycji zawodowych, zajęć grupowych z zakresu poradnictwa zawodowego, inicjatyw edukacyjnych (Targi Edukacji i Pracy).</p> <p><i>Wymiany międzynarodowe dla młodych ludzi zagrożonych wykluczeniem społecznym</i>, zdobywających wykształcenie w jednostkach OHP dające szansę na poznanie rówieśników z innych krajów europejskich oraz zdobycie certyfikowanych kwalifikacji zawodowych, uznawanych na terenie wszystkich krajów wspólnoty.</p>
		Regionalne Centrum Wolontariatu w Elblągu	Pomoc osobom wykluczonym i zagrożonym wykluczeniem społecznym (osobom z niepełnosprawnościami, chorym, starszym, ofiarom wypadków, młodzieży) poprzez m.in.: zbiórki publiczne, imprezy sportowe, rekreacyjne, akcje, koncerty charytatywne.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 90 gminach i 11 powiatach podejmowano działania związane z przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży, w tym zajęcia i programy profilaktyczne, warsztaty, spotkania i pogadanki w szkołach z policją, pedagogami, spotkania edukacyjne z rodzicami uczniów.
	1.1.5. Rozwój systemu pomocy materialnej dla uczących się dzieci i studiującej młodzieży z rodzin najuboższych	Kuratorium Oświaty	Zgodnie z art. 90 b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2018 poz. 1457) każdemu uczniowi przysługuje prawo do pomocy materialnej ze środków przeznaczonych na ten cel w budżecie państwa lub w budżecie jednostki samorządu terytorialnego. W roku 2017 stypendia socjalne z „Narodowego Programu Stypendialnego” otrzymało 23 399 uczniów. W roku 2018 ze stypendiów skorzystało 27 431 uczniów. Ponadto, uczniom przysługują świadczenia pomocy materialnej o charakterze motywacyjnym tj. m.in. Stypendium Prezesa Rady Ministrów czy

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
	z uwzględnieniem dzieci szczególnie uzdolnionych.		Stypendium Ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. W 2017 roku pierwsze z ww. stypendiów otrzymało 156 uczniów, a drugie 9 uczniów. ³
		Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Realizacja <i>Regionalnego Programu Wspierania Edukacji Młodzieży Wybitnie Uzdolnionej</i> , którego celem jest wspieranie edukacji uzdolnionych uczniów i studentów z terenu Warmii i Mazur. Co roku są przyznawane cztery stypendia naukowe – dwa dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych kończących się maturą i dwa dla studentów. Stypendium jest wypłacane jednorazowo na dany rok szkolny czy akademicki w wysokości 7 tys. zł. O ich przyznaniu decyduje Zarząd Województwa na podstawie propozycji przedłożonej przez komisję, w której skład wchodzi: Wicemarszałek Województwa odpowiedzialny za edukację, dwóch Członków Komisji Kultury i Edukacji Sejmiku Województwa, Dyrektor Departamentu Kultury i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego, przedstawiciel organizacji naukowej.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 2018 r. system pomocy materialnej dla uczących się dzieci i młodzieży funkcjonował w 94 gminach i 8 powiatach, z kolei dla studiującej młodzieży z rodzin najuboższych z uwzględnieniem dzieci szczególnie uzdolnionych w 16 gminach i 4 powiatach województwa.
		Uczelnie wyższe	Z informacji nadesłanych przez szkoły wyższe z województwa warmińsko-mazurskiego wynika, że pomoc materialna dla studentów obejmowała: <ul style="list-style-type: none"> – stypendia socjalne (średnia kwota stypendium – 528,40 zł); – stypendia specjalne dla osób z niepełnosprawnościami – (średnia kwota stypendium – 368,07 zł); – stypendia rektora dla najlepszych studentów – (średnia kwota stypendium – 634,75 zł); – zapomogi – (średnia wysokość zapomogi – 1127,80 zł).
Cel operacyjny 1.2. Rodziny coraz lepiej funkcjonują dzięki dobremu warunkom społeczno-instytucjonalnym	1.2.1. Podejmowanie działań na rzecz wspierania rodzin z dziećmi oraz zapobieganie dysfunkcjom w rodzinie	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Realizacja Programu pn. „ <i>Warmia i Mazury dla Dużej Rodziny</i> ”, zakładającego stworzenie katalogu miejsc przyjaznych rodzinie – placówek, instytucji, firm proponujących tańsze usługi, produkty i artykuły rodzinom wielodzietnym, których status został potwierdzony Ogólnopolską Kartą Dużej Rodziny. Do 31 grudnia 2018 roku w opisywaną inicjatywę włączyło się 37 podmiotów: jednostek organizacyjnych samorządu, tj. teatry, muzea, filharmonia, szpitale, a także firm prywatnych o różnym profilu działalności poczynając od salonów zabaw dla dzieci, a kończąc na sklepach medycznych, czy hotelach. Z ich usług skorzystało ponad 9300 osób.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 100 gminach i 11 powiatach podejmowane były działania na rzecz wspierania rodzin z dziećmi oraz zapobiegania dysfunkcjom w rodzinie (wsparcie asystentów rodziny, pedagogów, psychologów, terapeutów, praca socjalna, działalność świetlic środowiskowych, dożywianie, Karta Dużej Rodziny, szkolenia dla rodziców).
	1.2.2. Wzmacnianie profesjonalnego i kompleksowego	Samorządy powiatowe	Liczba poradni rodzinnych funkcjonujących na terenie powiatów województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2018 wynosiła 8, tj. o 1 więcej, w porównaniu do roku 2015 r.

³ Dane opracowanie na podstawie informacji z Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty w Olsztynie.

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
	poradnictwa rodzinnego oraz dostępności do specjalistów pracujących z rodziną zwłaszcza na terenach wiejskich		Poradnictwo rodzinne realizowane było także w innych formach i miejscach, np. przez: katolickie poradnie rodzinne przy parafiach, powiatowe punkty konsultacyjno-informacyjne, ośrodki interwencji kryzysowej, ośrodek adopcyjny oraz w strukturach PCPR. Dużym wsparciem dla rodzin jest także system specjalistycznej pomocy świadczony poprzez środowiskowe domy samopomocy i dzienne domy pomocy.
	1.2.3. Wprowadzanie nowych form i metod pracy z rodziną	Samorządy gminne, powiatowe	W 31 gminach i 3 powiatach województwa warmińsko-mazurskiego wprowadzono nowe formy i metody pracy z rodziną (np. szkoły dla rodziców, mediacje, tsr, grupy wsparcia dla rodzin).
	1.2.4. Wsparcie kadr pomocy i integracji społecznej w ramach różnych form dokształcania (np. szkolenia, warsztaty, kursy) z zakresu pracy z rodziną	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	<i>Organizacja szkoleń zawodowych kadr pomocy społecznej</i> (w oparciu o art. 21 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej) – w 2018 roku ze środków z budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego przeprowadzono i współorganizowano 8 szkoleń dla pracowników jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej, w tym m.in.: OPS, PCPR, ŚDS, DPS, placówek opiekuńczo-wychowawczych (łącznie przeszkolono 392 osoby).
	1.2.5. Rozwój i promowanie form opieki zastępczej i rodzinnej	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	<i>Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022</i> , w ramach którego podjęto szereg działań i inicjatyw mających na celu wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej. <i>Warmińsko-Mazurska Konferencja z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego</i> pn. „Rodzina daje radę! – możliwości, sukcesy, rozwiązania” (we współpracy z MOPS w Olsztynie, PCPR w Olsztynie, Wyższą Szkołą Pedagogiczną im. J. Korczaka w Olsztynie, powiatowymi centrami pomocy rodzinie województwa), w której uczestniczyło 140 osób: rodzice zastępczy, przedstawiciele samorządów województwa warmińsko-mazurskiego, dyrektorzy/kierownicy/pracownicy PCPR/MOPS województwa warmińsko-mazurskiego, Dziekan Wydziału Nauk Humanistyczno-Społecznych w Olsztynie, dyrektor i pracownicy ROPS oraz Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie. Spotkanie dla kadry powiatowych centrów pomocy rodzinie pn. „Wspieranie rozwoju dzieci z FASD” w Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Adopcyjnym w Olsztynie dotyczące pomocy dzieciom z Płodowym Zespołem Alkoholowym (FAS) oraz Reaktywnym Zaburzeniem Więzi (RAD), w którym udział wzięło 32 pracowników PCPR z województwa warmińsko-mazurskiego;
		Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie	<i>Zabezpieczenie środowiska rodzinnego dzieciom z uregulowaną sytuacją prawną zgłoszonych do Ośrodka</i> – w 2018 r. dla 101 dzieci pozyskano rodziny przysposabiające (94 dzieci to przysposobienie krajowe, 7 dzieci – przysposobienia międzynarodowe). W 2018 roku do Ośrodka zgłosiło się 59 rodzin z zamiarem ubiegania się o przysposobienie dziecka. Na szkolenie zakwalifikowano 12 rodzin w Olsztynie, 2 w Elku, 10 w Elblągu. Przeprowadzono 37 wywiadów adopcyjnych. Udział pracowników Ośrodka w „III Warmińsko – Mazurskiej Konferencji z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego”, podczas której przeprowadzono warsztaty na temat „Trudności w funkcjonowaniu dzieci z FAS – jak wspierać codzienność”.

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
			<i>Akcje promujące ideę adopcji</i> , m.in.: w Olsztynie, Elku i Elblągu w centralnych punktach miast zostały rozwieszane banery promujące adopcję, pracownicy Ośrodka uczestniczący w Zespołach ds. okresowej oceny sytuacji dziecka rozdawali pracownikom placówek, PCPR-ów kalendarze i inne materiały promocyjne.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 42 gminach i 15 powiatach województwa warmińsko-mazurskiego promowano formy opieki zastępczej i rodzinnej np. poprzez plakaty promocyjne, zamieszczenie informacji na tablicach ogłoszeń, ulotki, ogłoszenia w prasie, strony internetowe.
	1.2.6. Wsparcie społecznej i zawodowej aktywności w zaspokajaniu potrzeb życiowych rodzin.	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	<p>W ramach realizacji RPO WiM 2014-2020, Oś priorytetowa 11 Włączenie społeczne ukierunkowana jest na aktywizację społeczną oraz zawodową osób doświadczających ubóstwa i/lub wykluczenia społecznego z różnych przyczyn, m.in. bezrobocia, niepełnosprawności, a także braku dostępu do wysokiej jakości usług publicznych. Celami szczegółowymi Osi priorytetowej 11 są:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę i wzmocnienie ich sytuacji społeczno-zawodowej, – Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych, – Zwiększenie dostępności usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, – Wzrost zatrudnienia poprzez rozwój ekonomii społecznej. <p>W ramach Osi priorytetowej 11 Włączenie społeczne w 2018 roku ogłoszono 16 konkursów, w ramach których złożono ogółem 312 wniosków o dofinansowanie.</p> <p>Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej odpowiedzialny jest również za wdrażanie Działania 10.7 Aktywne i zdrowe starzenie się RPO WiM 2014-2020. Działanie to ukierunkowane jest na realizację kompleksowych programów zdrowotnych obejmujących profilaktykę, diagnostykę i promocję zdrowia, świadczonych indywidualnym osobom w celu zachowania dobrego stanu zdrowia i wydłużenia wieku aktywności zawodowej wśród mieszkańców województwa. Celem szczegółowym Działania 10.7 jest zmniejszenie poziomu dezaktywacji zawodowej ze względu na chorobę lub niepełnosprawność. W ramach Działania 10.7 w 2018 roku ogłoszono nabór na 5 konkursów w ramach typu projektu: realizacja programów profilaktycznych w zakresie raka piersi, zakaźnych chorób odkleszczowych (boreliozy i kleszczowego zapalenia mózgu), opracowanie i wdrożenie programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy oraz programów zdrowotnych z uwzględnieniem rehabilitacji medycznej. Alokacja na te konkursy wynosiła ponad 9 mln zł.</p> <p>W 2018 roku zawarto 136 umów o dofinansowanie projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 105 umów w ramach Działania 11.1 o łącznej wartości 95 203 635,54 PLN, – 30 umów w ramach Działania 11.2 o łącznej wartości 19 474 351,26 PLN, – 1 umowę w ramach Działania 10.7 o łącznej wartości 693 222,50 PLN.

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
Cel operacyjny 1.3. Rodzina silniejsza i odpowiedzialna za swój los, tworząca lepsze warunki prawidłowego rozwoju i opieki wszystkim swoim członkom	1.3.1. Inicjowanie działań na rzecz pomocy rodzinom znajdującym się w kryzysie w zakresie odpowiedzialności za los rodziny i dzieci	Samorządy gminne, powiatowe	Realizacja programu rządowego „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”, dzięki któremu gminy i powiaty mogą uzyskać środki na dofinansowanie zatrudnienia asystentów rodziny oraz koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. W 2018 roku 104 jednostki z terenu województwa warmińsko-mazurskiego dostały dofinansowanie w ramach ww. programu, na łączną kwotę 2 620 196 zł. Liczba asystentów rodziny w 2018 roku wyniosła 173 osoby. Objęli oni wsparciem 2142 rodziny ⁴ .
	1.3.2. Promowanie rodziny jako wartości w ramach wspierania i organizowania różnych inicjatyw (np. Dni Rodziny, konkursy, warsztaty).	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny, organizowane w ramach <i>Wojewódzkiego Programu Polityki Prorodzinnej na lata 2017-2021</i> . W 2018 roku odbyły się jubileuszowe XX Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny, które przebiegły pod hasłem „Rodzina – Dom – Ojczyzna”. W ramach wydarzenia organizowano, m.in. konferencje, seminaria, warsztaty, festyny, pikniki, rajdy rowerowe, biegi uliczne, przedstawienia, koncerty, przeprowadzono konkursy na szczeblu wojewódzkim: Wojewódzki Konkurs Literacki, Wojewódzki Konkurs Plastyczny oraz Grafiki Komputerowej. Promowano także Konkurs „Ośmiu Wspaniałych” dotyczący wolontariatu młodzieżowego. W organizację wydarzeń zaangażowało się ponad 1000 różnych podmiotów, m.in. szkół, przedszkoli, domów kultury, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, organizacji pozarządowych. Przedsięwzięcie było szeroko upowszechniane i nagłaśniane dzięki mediom, tj. na łamach „Gazety Olsztyńskiej”, tygodnika „Nasz Olsztyniak” i „Gość Niedzielny”, za pośrednictwem Oddziału Terenowego TVP S.A. w Olsztynie, w Radiu Olsztyn i Radiu Plus.
		Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie	Patronat i wsparcie organizacji Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny oraz olsztyńskiego Marszu dla Życia i Rodziny, jak również patronat i współorganizacja konferencji z okazji Narodowego Dnia Życia.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 93 gminach i 15 powiatach podejmowane były działania na rzecz promocji rodziny jako wartości w ramach wspierania i organizowania różnych inicjatyw, np. Dni Rodziny, konkursy, warsztaty, itp.
	1.3.3. Opracowanie oraz realizacja programów i projektów przez podmioty działające na rzecz rodziny.	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	<i>Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2018-2022</i> - realizowany przy współpracy z lokalnymi samorządami, instytucjami i placówkami, organizacjami pozarządowymi, w ramach którego podjęto działania i inicjatywy mające na celu wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej. <i>Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2015-2020</i> , który jest kontynuacją analogicznego programu realizowanego w latach 2011-2014.
		Samorządy gminne,	W 83 gminach i 11 powiatach realizowane są programy i projekty przez podmioty działające na rzecz rodziny.

⁴ Dane z dokumentu: „Ocena zasobów pomocy społecznej na rok 2018 dla województwa warmińsko-mazurskiego”.

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
		powiatowe	
	1.3.4. Współpraca podmiotów pracujących na rzecz rodziny z mediami, organizacjami pozarządowymi, szkołami w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny.	Oddział Telewizji Polskiej S.A. w Olsztynie	<i>Patronaty i opieki medialne</i> nad różnego rodzaju imprezami i akcjami społecznymi kreującymi i upowszechniającymi pozytywne wzorce funkcjonowania rodziny, m.in.: współpraca TVP3 Olsztyn z Samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego przy obchodach „Warmińsko-Mazurskich Dniach Rodziny” (w 2018 roku kilkanaście patronatów i kilkadziesiąt opiek medialnych).
		Samorządy gminne, powiatowe	W 69 gminach i 10 powiatach podejmowano współpracę podmiotów pracujących na rzecz rodziny z mediami, organizacjami pozarządowymi, szkołami w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny (np. kampanie społeczne, organizowanie imprez masowych, dzień dziecka, dzień sportu, dni profilaktyki, itp.).
	1.3.5. Popularyzowanie i promowanie modelu zdrowego stylu życia.	Kuratorium Oświaty	Organizacja konferencji pn. „ <i>Edukacja dla zdrowia</i> ” (cykl 16 konferencji realizowanych we wszystkich województwach w ramach podpisanej deklaracji przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Głównego Inspektora Sanitarnego - współpraca na rzecz rozwoju edukacji zdrowotnej w środowisku szkolnym). <i>Patronaty honorowe</i> Warmińsko-Mazurskiego Kuratora Oświaty, m.in. nad przedsięwzięciami promującymi model zdrowego stylu życia (np. Spartakiada „Z wiosną po zdrowie”). Przyznawanie Certyfikatu – „ <i>Szkoła Promująca Zdrowie</i> ” (propagowanie zdrowego stylu życia społeczności szkolnej i lokalnej).
		Narodowy Fundusz Zdrowia Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki w Olsztynie	Organizacja w siedzibie Oddziału punktu informacyjnego dla pacjentów dotyczącego profilaktyki onkologicznej w ramach <i>Światowego Dnia Walki z Rakiem</i> . Organizacja akcji propagacyjnej pn. „ <i>Kwiecień miesiąc pacjentów w Warmińsko-Mazurskim Oddziale Wojewódzkim NFZ</i> ” - wydłużenie czasu pracy w celu ułatwienia dostępności do Oddziału w Olsztynie, Delegatury Oddziału w Elblągu i Elku oraz Punktu Obsługi Ubezpieczonych w Iławie. Organizacja akcji profilaktyki zdrowotnej, m.in. „ <i>Jesteśmy wyjątkowi – i Ty możesz uratować komuś życie!</i> ”, „ <i>Zbadaj się Mamusiu... Proszę</i> ”, „ <i>Zdrowa rodzina – szczęśliwa rodzina</i> ”, „ <i>Światowy Dzień Serca</i> ”, „ <i>Lepiej zapobiegać niż leczyć</i> ”- profilaktyka raka szyjki macicy w powiecie piskim, „ <i>Upewnij się, że jesteś zdrowa!</i> ” - profilaktyka raka piersi skierowanej do mieszkanki Olsztyna. Spotkanie z Elbląskim Stowarzyszeniem Amazonek (ustalenie płaszczyzn współpracy, przekazanie materiałów promujących profilaktykę zdrowotną). Udział w spotkaniach, akcjach prozdrowotnych w charakterze partnera, m.in.: zorganizowanych przez Polskie Stowarzyszenie Chorych na Szpiczaka, w akcji „ <i>Zdrowy i aktywny senior</i> ” organizowanej przez Starostwo Powiatowe w Olsztynie, w akcji „ <i>Orzyski Dzień Walki z Rakiem</i> ” przy współpracy z Urzędem Miejskim w Orzyszu. Organizacja spotkań, wykładów dla seniorów, członków uniwersytetów III wieku, kół emerytów, rad seniorów, promowanie profilaktyki zdrowotnej oraz akcji informacyjnych w lokalnych mediach.

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
		<p>Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP</p>	<p>Organizacja 4 imprez rekreacyjno-sportowych o zasięgu wojewódzkim i 214 na poziomie lokalnym, realizacja zajęć dotyczących zdrowego stylu życia, zachęcających do dbania o własne zdrowie, kondycję fizyczną poprzez szeroką ofertę aktywności fizycznej realizowaną w jednostkach opiekuńczo-wychowawczych OHP: siłownie, wyjścia na basen, rajdy piesze, rozgrywki piłkarskie, w tenisa stołowego, itp.</p> <p>Realizacja dwóch programów autorskich dotyczących promowania zdrowego stylu życia, tj.: „Zdrowy pracownik-wydajny pracownik” – realizowany w Młodzieżowym Centrum Kariery OHP w Szczytnie oraz „Bądźmy FIT nie FAT!” – realizowany przez Młodzieżowe Centrum Kariery OHP w Nidzicy. Ww. programy miały na celu zmobilizowanie młodzieży do podejmowania aktywności fizycznej, podniesienie poziomu wiedzy o dobrze zbilansowanej diecie, właściwym sposobie odżywiania oraz samoobserwacji i samooceny oraz jej znaczenia w aktywności sportowej.</p>
		<p>Oddział Telewizji Polskiej S.A. w Olsztynie</p>	<p>Emisja programu porannego pn. „Wstaje nowy dzień” (od kwietnia 2018 r.) - felietony, relacje z instytucji zajmujących się problemami rodziny i zdrowego stylu życia oraz rozmowy w studiu z zaproszonymi gośćmi.</p>
		<p>Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>Dofinansowano 21 projektów, na łączną kwotę ponad 78 tys. zł, w których uczestniczyło ponad 2 tys. beneficjentów, w tym ponad 600 osób z niepełnosprawnościami, w ramach których odbyły się m.in.: imprezy rekreacyjno-sportowe, zajęcia rehabilitacyjne i terapeutyczne, spotkania integracyjne, zajęcia sportowe, warsztaty artystyczne (muzyczne, plastyczne), konferencje, szkolenia, zajęcia kulinarne, aktywizujące oraz sportowe.</p> <p>W ramach programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i osób niepełnosprawnych, w tym dofinansowanych w ramach RPO WiM 2014-2020, opracowano i wdrażano dwa Regionalne Programy Zdrowotne dotyczące zapobiegania niepełnosprawności:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Program Polityki Zdrowotnej na lata 2018-2021 w zakresie profilaktyki, wczesnego wykrywania i rehabilitacji zaburzeń ze spektrum autyzmu u dzieci i młodzieży, z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, - Program Polityki Zdrowotnej dla mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego w wieku aktywności zawodowej na lata 2017-2021 w zakresie rehabilitacji kręgosłupa oraz narządów ruchu. <p>Zorganizowano również spotkania tematyczne służące zapobieganiu niepełnosprawności i ograniczaniu jej skutków:</p> <p>Udzielono dotacji Warmińsko-Mazurskiej Federacji Sportu Osób Niepełnosprawnych na dofinansowanie organizacji 27 masowych imprez sportowych o zasięgu wojewódzkim oraz na organizację 3 imprez sportowych o zasięgu wojewódzkim i krajowym, organizowanych przez Wielkopolskie Stowarzyszenie Turystyki i Rekreacji Wodnej Warta Poznań, Mazurską Szkołę Żeglarstwa w Giżycku oraz Lidzbarskie Stowarzyszenie „Aktywni w Niepełnosprawności”. Łączna kwota dofinansowania wyniosła 82 tys. zł. W imprezach sportowych wzięło udział 831 niepełnosprawnych mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego. Udzielono również dotacji 6 klubom sportowym na szkolenia zawodników, a także wsparciem objęto 13 sportowców z niepełnosprawnościami przyznając im stypendia sportowe.</p>

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
			Łączna kwota dofinansowania różnych przedsięwzięć, mających na celu zwiększenie aktywnego udziału osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w życiu społecznym wyniosła 216 tys. zł. Wzięło w nich udział ponad tysiąc osób z niepełnosprawnościami.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 90 gminach i 10 powiatach podejmowano działania i inicjatywy mające na celu popularyzowanie i promowanie modelu zdrowego stylu życia. Na terenie 13 powiatów realizowano 82 lokalne programy i projekty zapobiegania niepełnosprawności i ograniczania jej skutków, w tym propagowania zdrowego stylu życia, w których wzięło udział ponad 26 tys. osób.
	1.3.6. Inicjowanie działań samorządów lokalnych na rzecz rozwiązywania problemów rodziny.	Samorządy gminne, powiatowe	W 86 gminach i 10 powiatach podejmowano działania i inicjatywy na rzecz rozwiązywania problemów rodzin, m.in. poprzez działania ośrodków pomocy społecznej (praca socjalna, asystent rodziny), prace zespołów interdyscyplinarnych, projekty w ramach środków PRO odnoszących się do problemów bezrobocia, uzależnień, przemocy w rodzinie, rodzin wieloprotymowych, osób w wieku 50+, itp.

PRIORYTET II WZMOCNIENIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

I. Analiza wskaźników realizacji celu strategicznego i celów operacyjnych Priorytetu II Wzmocnienie integracji społecznej

W ramach Priorytetu II „Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku” wskazano cel strategiczny oraz cztery cele operacyjne:

Cel strategiczny: Osoby z grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym biorą aktywniejszy udział w rozwiązywaniu swoich problemów i uczestniczą w życiu społeczności lokalnej.

Cel operacyjny 2.1. Coraz większa aktywizacja i integracja osób starszych oraz lepsze wykorzystanie ich potencjału w środowisku lokalnym.

Cel operacyjny 2.2. Osoby niepełnosprawne aktywniej uczestniczą w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym oraz są lepiej zintegrowane ze środowiskiem otwartym na ich potrzeby i potencjał.

Cel operacyjny 2.3. Osoby uzależnione, współuzależnione i ofiary przemocy są bardziej świadome swoich problemów, aktywniej uczestniczą w procesie wychodzenia z nich i prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie.

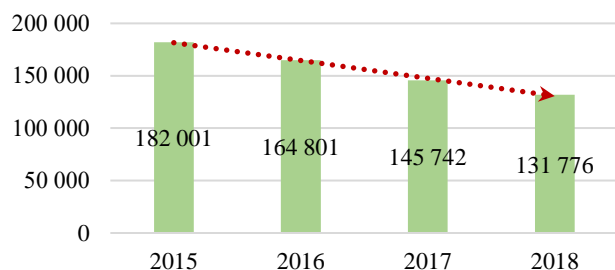
Cel operacyjnego 2.4. Osoby z innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym bardziej aktywnie uczestniczą w procesie swego powrotu do samodzielnego, godnego życia w rodzinie i społeczeństwie.

Celom podporządkowano łącznie **25 wskaźników**:

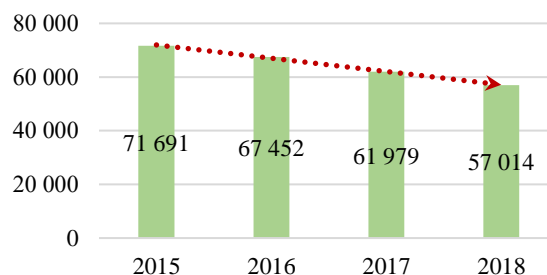
Wskaźniki celu strategicznego - Osoby z grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym biorą aktywniejszy udział w rozwiązywaniu swoich problemów i uczestniczą w życiu społeczności lokalnej:

- liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną w województwie – wykres 13 i 14;
- procent osób objętych pomocą społeczną w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców województwa – wykres 15.

Wykres 13. Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w województwie warmińsko-mazurskim

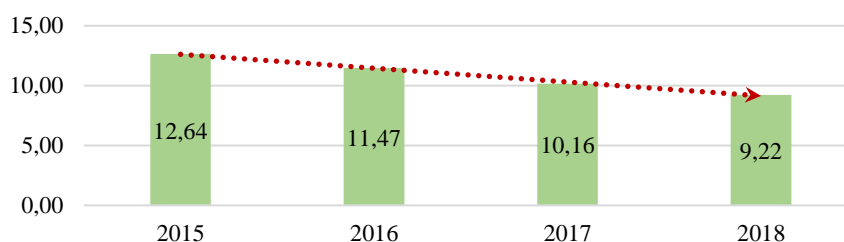

Wykres 14. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRPiPS-03

Wykres 15. Procent osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego

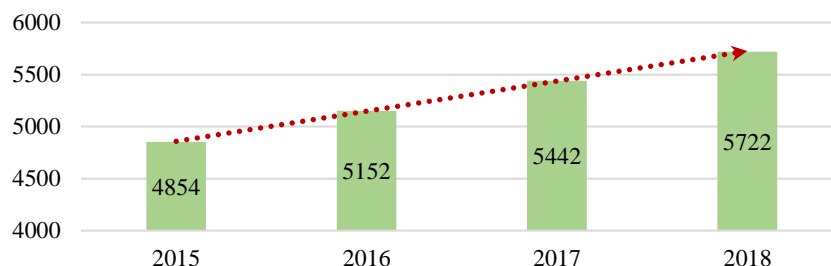

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MRPiPS-03

Wskaźniki celu operacyjnego 2.1 - Coraz większa aktywizacja i integracja osób starszych oraz lepsze wykorzystanie ich potencjału w środowisku lokalnym:

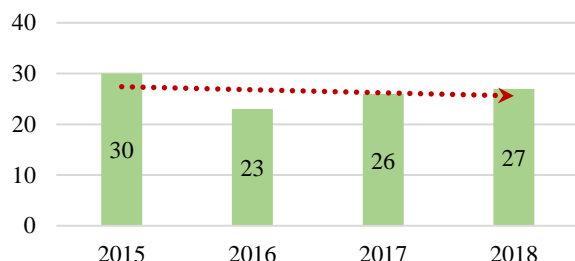
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi – wykres 16;
- liczba zadań na rzecz osób starszych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym przez Samorząd Województwa – wykres 17;
- kwota przekazanego ww. dofinansowania (w PLN) – wykres 18;
- liczba dziennych domów pomocy – wykres 19;
- liczba miejsc w dziennych domach pomocy – wykres 20.

Wykres 16. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi w województwie warmińsko-mazurskim

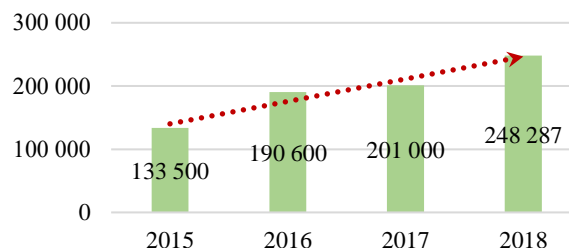
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MRPiPS-03

Wykres 17. Liczba zadań na rzecz osób starszych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym przez Samorząd Województwa

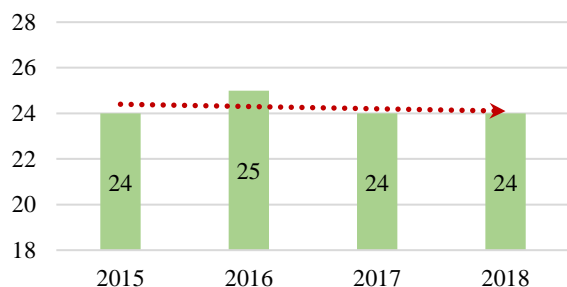

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych będących w zasobach ROPS

Wykres 18. Kwota przekazanego dofinansowania (w PLN) organizacjom pozarządowym na realizację zadań na rzecz osób starszych

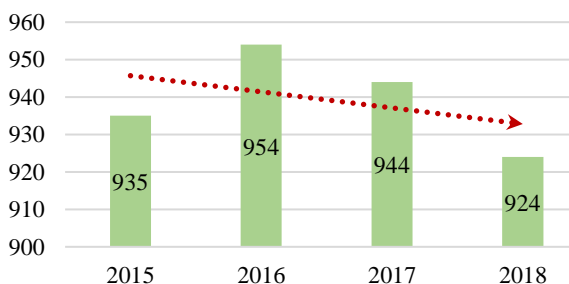

Wykres 19. Liczba dziennych domów pomocy w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych będących w zasobach ROPS

Wykres 20. Liczba miejsc w dziennych domach pomocy w województwie warmińsko-mazurskim

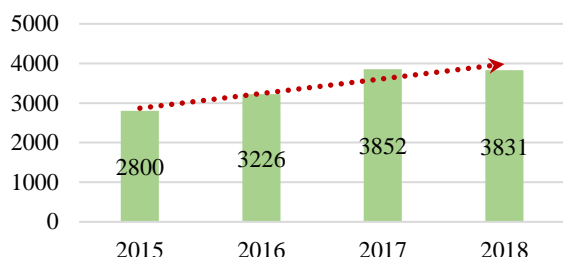

Wskaźniki celu operacyjnego 2.2 - Osoby niepełnosprawne aktywniej uczestniczą w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym oraz są lepiej zintegrowane ze środowiskiem otwartym na ich potrzeby i potencjał:

- liczba dzieci niepełnosprawnych objętych wczesnym wspomaganie rozwoju – wykres 21;
- liczba dzieci niepełnosprawnych objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną na terenie przedszkola i szkoły – wykres 22;
- liczba osób niepełnosprawnych, które znalazły zatrudnienie na otwartym rynku pracy – wykres 23;
- liczba mieszkań dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych – wykres 24;

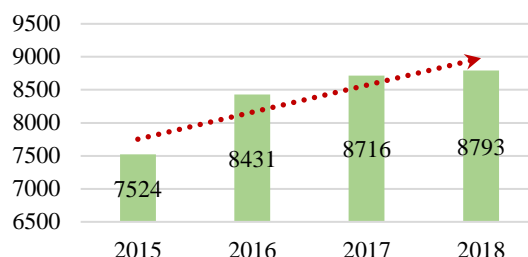
- kwota dofinansowania zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej, zleconych przez Samorząd Województwa organizacjom pozarządowym (w PLN) - wykres 25;
- liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w ramach zadań zleconych przez Samorząd Województwa - wykres 26.

Wykres 21. Liczba dzieci niepełnosprawnych objętych wczesnym wspomaganie rozwoju w województwie warmińsko-mazurskim

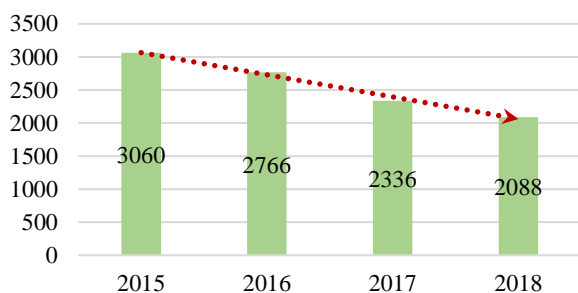
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Kuratorium Oświaty w Olsztynie oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie

Wykres 22. Liczba dzieci niepełnosprawnych objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną na terenie przedszkola i szkoły w województwie warmińsko-mazurskim

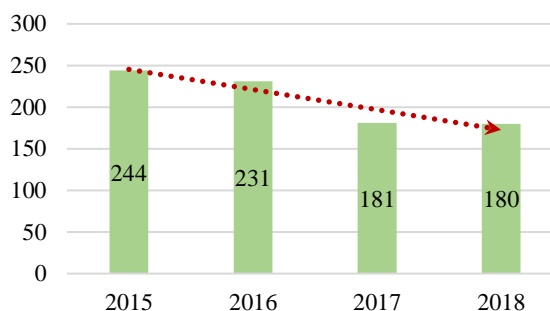
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Kuratorium Oświaty w Olsztynie

Wykres 23. Liczba osób niepełnosprawnych w województwie, które znalazły zatrudnienie na otwartym rynku pracy (podjęcie pracy niesubsydiowanej)

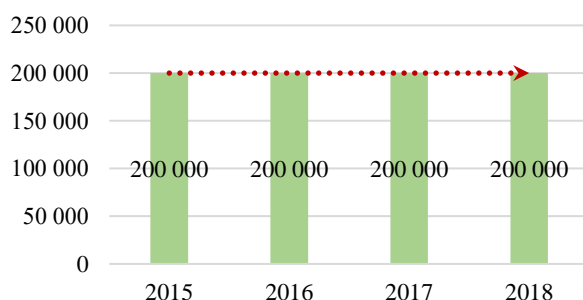
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

Wykres 24. Liczba mieszkań dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim

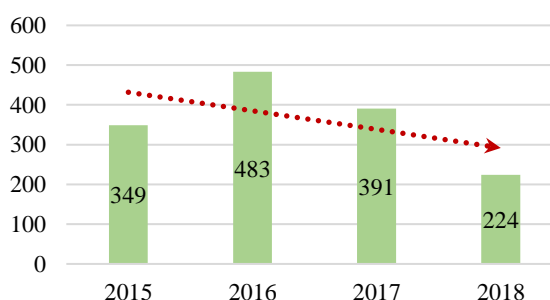
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych powiatowych centrów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego

Wykres 25. Kwota dofinansowania zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej, zleconych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, ze środków PFRON, organizacjom pozarządowym (w PLN)

Źródło: Raport z monitoringu wdrażania w latach 2016-2017 „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2016-2020”

Wykres 26. Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w ramach zadań zleconych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, ze środków PFRON

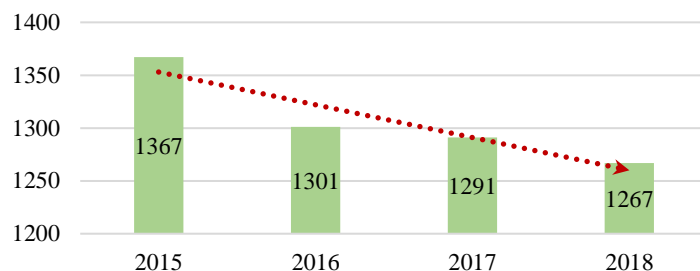
Wskaźniki celu operacyjnego 2.3. - Osoby uzależnione, współuzależnione i ofiary przemocy są bardziej świadome swoich problemów, aktywniej uczestniczą w procesie wychodzenia z nich i prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie:

- wskaźniki dotyczące przestępczości narkotykowej (ogół stwierdzonych przestępstw narkotykowych) - wykres 27;
- liczba zadań na rzecz osób uzależnionych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym przez Samorząd Województwa (liczba podpisanych umów) - wykres 28;

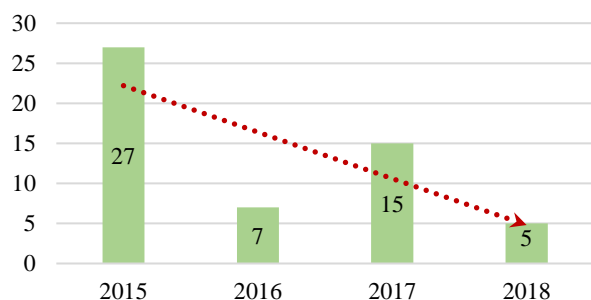
- kwota przekazanego ww. dofinansowania - wykres 29;
- liczba poradni odwykowych i profilaktyki osób uzależnionych - wykres 30;
- liczba osób objętych leczeniem w poradniach odwykowych i profilaktyki osób uzależnionych - wykres 31;
- liczba stacjonarnych ośrodków terapii uzależnień w województwie - wykres 32;
- liczba osób objętych leczeniem w stacjonarnych ośrodkach terapii uzależnień w województwie - wykres 33.

Wykres 27. Wskaźniki dotyczące przestępczości narkotykowej (ogół stwierdzonych przestępstw narkotykowych) w województwie warmińsko-mazurskim

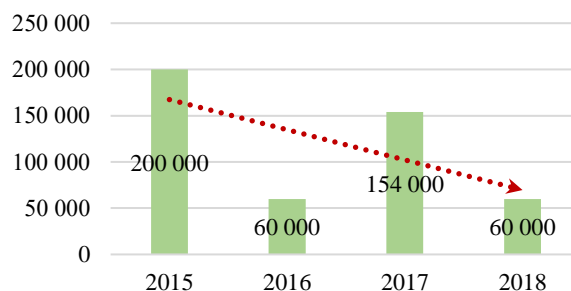

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie

Wykres 28. Liczba zadań na rzecz osób uzależnionych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym przez Samorząd Województwa (liczba podpisanych umów)

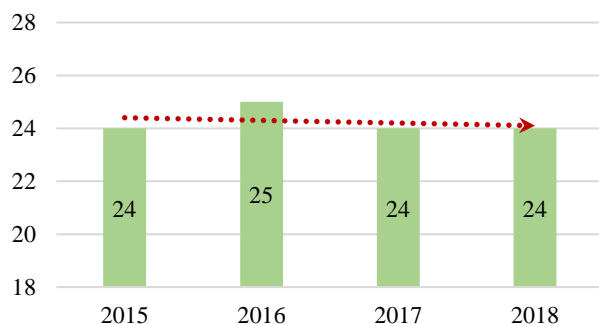

Wykres 29. Kwota przekazanego dofinansowania zadań na rzecz osób uzależnionych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym przez Samorząd Województwa

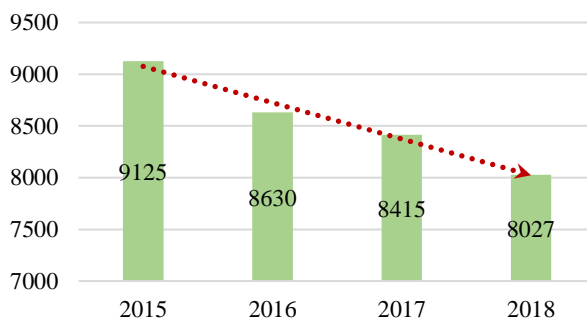

Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020, Sprawozdanie z realizacji „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim w latach 2013 – 2017”

Wykres 30. Liczba poradni odwykowych i profilaktyki osób uzależnionych w województwie warmińsko-mazurskim

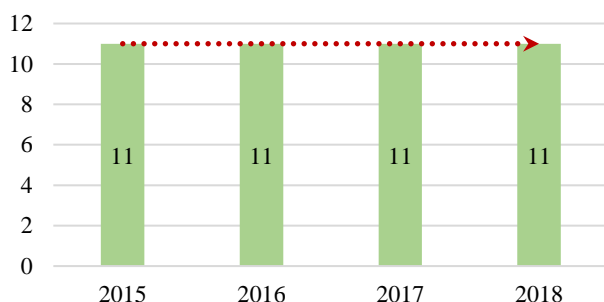

Wykres 31. Liczba osób objętych leczeniem w poradniach odwykowych i profilaktyki osób uzależnionych w województwie warmińsko-mazurskim

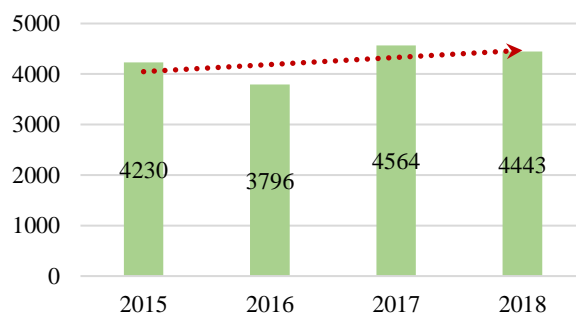

Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020, Sprawozdanie z realizacji „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim w latach 2013 – 2017”

Wykres 32. Liczba stacjonarnych ośrodków terapii uzależnień w województwie warmińsko-mazurskim

Wykres 33. Liczba osób objętych leczeniem w stacjonarnych ośrodkach terapii uzależnień w województwie warmińsko-mazurskim

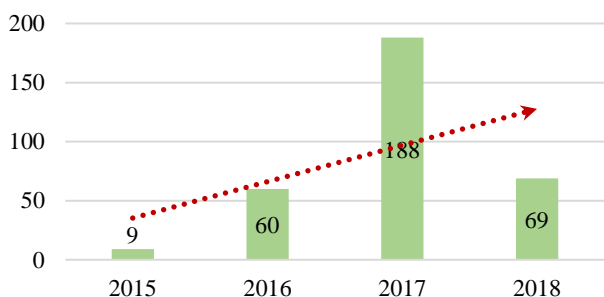

Źródło: Sprawozdanie z realizacji „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020, Sprawozdanie z realizacji „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim w latach 2013 – 2017”

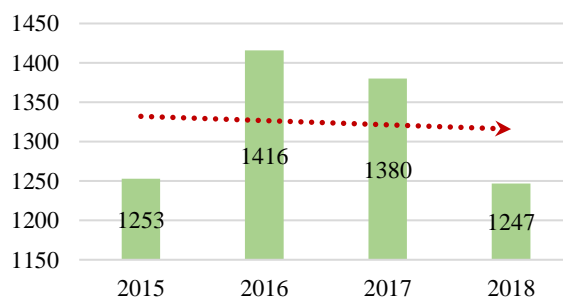
Wskaźniki celu operacyjnego 2.4 - Osoby z innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym bardziej aktywnie uczestniczą w procesie swego powrotu do samodzielnego, godnego życia w rodzinie i społeczeństwie:

- liczba wdrażanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności - wykres 34;
- liczba osób bezdomnych - wykres 35;
- liczba i procent osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności (w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną w województwie) - wykres 36 i 37;
- liczba i procent osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną w województwie) - wykres 38 i 39;
- liczba i procent osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze (w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną w województwie) - *Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej uchylono art. 7 pkt 10 ustawy o pomocy społecznej. W związku z powyższym od roku 2012 w katalogu powodów przyznania pomocy w sprawozdaniu MRPiPS-03 nie występuje powód: „brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze”.*

Wykres 34. Liczba wdrażanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności w województwie warmińsko-mazurskim

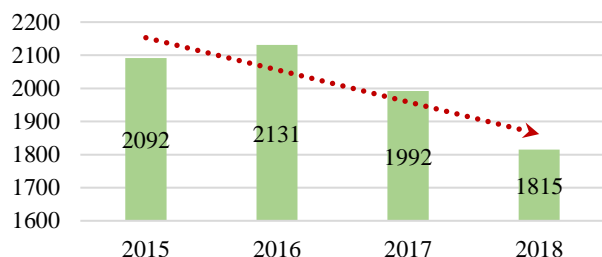

Wykres 35. Liczba osób bezdomnych w województwie warmińsko-mazurskim

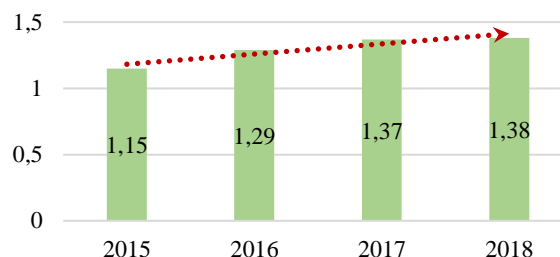

Źródło: Informacja dotycząca problematyki bezdomności na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, stan na 31 grudnia 2018 r.

Wykres 36. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności w województwie warmińsko-mazurskim

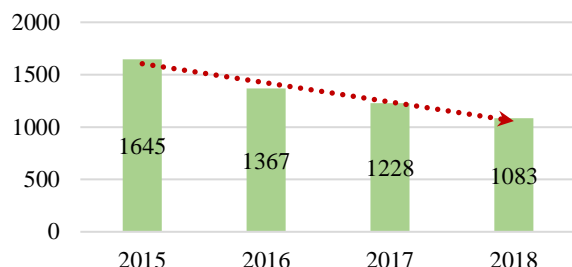

Wykres 37. Procent osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności (w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną) w województwie warmińsko-mazurskim

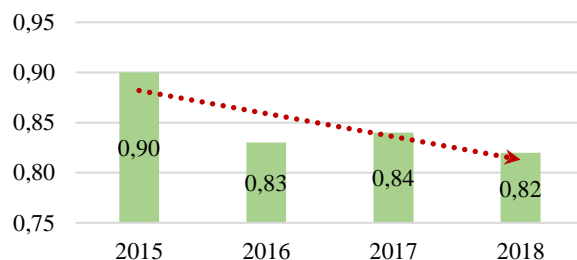

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MRPiPS-03

Wykres 38. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego w województwie warmińsko-mazurskim

Wykres 39. Procent osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną) w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MRPiPS-03

Podsumowanie wartości wskaźników Priorytetu II Wzmocnienie integracji społecznej

Cel strategiczny - Osoby z grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym biorą aktywniejszy udział w rozwiązywaniu swoich problemów i uczestniczą w życiu społeczności lokalnej:

W latach 2015-2018 zmniejszyła się **liczba osób objętych pomocą społeczną**. W 2015 r. wyniosła ona 182 001 osobę, z kolei w 2018 r. – 131 776 osób, co oznacza spadek liczby osób objętych wsparciem o 50 225, tj. o 27,6%. Liczba ta obejmuje świadczenia realizowane przez ops-y i pcpr-y zarówno w ramach ustawowych zadań własnych, jak i zleconych. Zmniejszenie liczby osób korzystających ze wsparcia z pomocy społecznej związane jest z ogólną poprawą sytuacji życiowej mieszkańców województwa.

Zmniejszyła się **liczba rodzin** objętych pomocą społeczną z 71 691 rodzin w 2015 r. do 57 014 rodzin w 2018 r., tj. o 14 677 rodzin (20,47%).

Procent osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców województwa zmniejszył się w okresie 2015-2018 z 12,64% do 9,22%, tj. o 3,42 p.p.

Wpływ na stopniowe zmniejszanie się liczby osób korzystających z pomocy społecznej w ostatnich latach miało wdrażanie w regionie aktywnej polityki społecznej oraz wypracowywanie przez instytucje pomocy i integracji społecznej innowacyjnych form wsparcia skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także wykorzystywanie wzorców i wymiana „dobrych praktyk”. Wśród instrumentów aktywnej polityki społecznej, wdrażanej w województwie warmińsko-mazurskim, można wyróżnić:

- instrumenty społeczno-zawodowe (roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, zatrudnienie socjalne, szkolenia, kursy);
- instrumenty edukacyjne (uzupełnianie wykształcenia, zmiana zawodu wyuczonego);
- zdrowotne (programy korekcyjne w przypadku stosowania przemocy w rodzinie, terapia rodzinna);
- instrumenty społeczne (udział w WTZ, wolontariat, udział w imprezach o charakterze kulturalnym, sportowym, turystycznym realizowanych w ramach programów aktywizacji lokalnej).

Ważną kwestią było wprowadzenie rządowego Programu „Rodzina 500+”, mającego na celu finansowe wsparcie rodzin w wychowywaniu dzieci poprzez wypłatę świadczenia wychowawczego. Program ten obowiązuje od 1 kwietnia 2016 roku i polega na wypłacie świadczenia rodzinom wychowującym dzieci do 18 roku życia w wysokości 500 zł na drugie i każde kolejne dziecko oraz na pierwsze dziecko w rodzinach, w których dochód nie przekracza 800 zł miesięcznie w przeliczeniu na osobę (lub 1200 zł w przypadku rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym) (od 1 lipca 2019 r. również na pierwsze dziecko bez kryterium dochodowego). Można przypuszczać, że ww. Program wpłynął na spadek liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Cel operacyjny 2.1 - Coraz większa aktywizacja i integracja osób starszych oraz lepsze wykorzystanie ich potencjału w środowisku lokalnym:

Zwiększyła się **liczba osób objętych usługami opiekuńczymi** z 4854 osoby w 2015 r. do 5722 osoby w 2018 r., co oznacza wzrost o 868 osób, tj. 17,9%. Biorąc pod uwagę proces starzenia się społeczeństwa i systematyczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, można założyć, że w najbliższych latach zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze będzie się zwiększać.

Nieznacznie zmniejszyła się **liczba zadań na rzecz osób starszych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym** przez Samorząd Województwa. W 2015 r. Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego zlecił realizację 30 tego typu zadań, a 2018 r. - 27.

Pomimo zmniejszenia liczby zadań na rzecz osób starszych zleczanych do realizacji organizacjom pozarządowym, systematycznie rośnie wartość środków przekazywanych na ten cel przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego. W 2015 r. **kwota przekazanego dofinansowania** wyniosła 133 500 zł, z kolei w 2018 r. - 248 287 zł, co oznacza wzrost o 114 787 zł, tj. o 85,98%.

W 2015 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonowały 24 dzienne domy pomocy. W 2016 r. powstała kolejna tego typu placówka. Jednakże od 2017 r. **liczba dziennych domów pomocy** utrzymuje się na stałym poziomie, tj. 24 placówek.

W analizowanym okresie zmniejszyła się **liczba miejsc w dziennych domach pomocy**. W 2015 r. było ich 935, natomiast w 2018 r. 924, co oznacza spadek o 11 miejsc.

Cel operacyjny 2.2 - Osoby niepełnosprawne aktywniej uczestniczą w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym oraz są lepiej zintegrowane ze środowiskiem otwartym na ich potrzeby i potencjał:

W latach 2015-2018 zwiększyła się **liczba dzieci niepełnosprawnych objętych wczesnym wspomaganem rozwoju**. W 2015 r. liczba ta wyniosła 2800, natomiast w 2018 r. - 3831. Oznacza to wzrost o 1031 dzieci, tj. o 36,8%.

W analizowanym okresie zwiększyła się również **liczba dzieci niepełnosprawnych objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną na terenie przedszkola i szkoły**. W 2015 r. wyniosła ona 7524 dzieci, natomiast w 2018 r. - 8793, co oznacza wzrost o 1269 dzieci, tj. o 16,86%.

Pomimo pozytywnych zmian na rynku pracy, odnotowanych również na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, zmniejszyła się **liczba osób niepełnosprawnych, które znalazły zatrudnienie na otwartym rynku pracy**. W 2015 r. liczba ta wyniosła 3060, natomiast w 2018 r. - 2088, co oznacza spadek o 972 osoby, tj. o 31,76%. Różnica ta wynika w głównej mierze ze stale zmniejszającej się liczby wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami, jak również utraty przez te osoby statusu osób niepełnosprawnych, bądź też wyłączenia ich z rejestru z powodu rezygnacji lub niepotwierdzenia gotowości do podjęcia zatrudnienia.

Zmniejszyła się również **liczba mieszkań dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych** z 244 w 2015 r. do 180 w 2018 r., tj. o 64 mieszkania (o 26,23%).

Kwota dofinansowania zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej, zleconych przez Samorząd Województwa organizacjom pozarządowym (w PLN) od lat pozostaje na niezmiennym poziomie. W całym analizowanym okresie wyniosła 200 000,00 zł.

W 2015 r. **liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w ramach zadań zleconych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego** wyniosła 349. W 2016 wzrosła do 483, jednak w kolejnych latach uległa zmniejszeniu. W 2018 r. wsparciem objęto 224 osoby, co oznacza spadek o 125 osób w porównaniu z rokiem 2015, tj. o 35,82%.

Cel operacyjny 2.3. - Osoby uzależnione, współuzależnione i ofiary przemocy są bardziej świadome swoich problemów, aktywniej uczestniczą w procesie wychodzenia z nich i prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie:

W analizowanym okresie zmniejszyła się **liczba stwierdzonych przestępstw narkotykowych**. W 2015 r. stwierdzono 1367 tego typu przestępstw, z kolei w 2018 r. - 1267, tj. o 100 mniej (o 7,32%).

Zmniejszyła się też **liczba zadań na rzecz osób uzależnionych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym przez Samorząd Województwa** (liczba podpisanych umów). W 2015 r. podpisano 27 umów, z kolei w 2018 r. tylko 5.

W związku ze zmniejszeniem liczby podpisanych umów na realizację zadań na rzecz osób uzależnionych zmniejszyła się również ilość **środków wydatkowanych** na ten cel. W 2015 r. Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przeznaczył na ww. cel 200 000,00 zł, z kolei w 2018 r. - 60 000,00 zł.

W latach 2015-2018 **liczba poradni odwykowych i profilaktyki osób uzależnionych** utrzymała się na zbliżonym poziomie, tj. 24 placówek.

Zmniejszyła się natomiast **liczba osób objętych leczeniem w poradniach odwykowych i profilaktyki osób uzależnionych** z 9125 w 2015 r. do 8027 w 2018 r., tj. o 1098 osób (12,03%).

W analizowanym okresie **liczba stacjonarnych ośrodków terapii uzależnień** w województwie utrzymała się na niezmiennym poziomie, tj. 11 placówek.

Zwiększyła się z kolei **liczba osób objętych leczeniem w stacjonarnych ośrodkach terapii uzależnień** w województwie z 4230 w 2015 r. do 4443 w 2018 r., tj. o 213 osób (5,04%).

Cel operacyjny 2.4 - Osoby z innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym bardziej aktywnie uczestniczą w procesie swego powrotu do samodzielnego, godnego życia w rodzinie i społeczeństwie:

W latach 2015-2018 zwiększyła się **liczba wdrażanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności**. W 2015 r. wdrożono 9, z kolei w 2018 r. - 69 ww. programów.

Nieznacznie zmniejszyła się z kolei **liczba osób bezdomnych**. W 2015 r. było ich 1253, z kolei w 2018 r. - 1247 (spadek o 0,48%)

W analizowanym okresie zmniejszyła się również **liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności** z 2092 w 2015 r. do 1815 w 2018 r., tj. o 277 osób (13,24%).

Pomimo zmniejszania się liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności, w analizowanym okresie, wzrósł **odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z ww. powodu** w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną. W 2015 r. wyniósł on 1,15%, z kolei w 2018 r. - 1,38% (o 0,23 p.p.).

Jednocześnie zmniejszyła się **liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego** z 1645 w 2015 r. do 1083 w 2018 r., tj. o 562 osoby (34,16%).

Zmalał również **odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego** (w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną w województwie) z 0,90% w 2015 r. do 0,82% w 2018 r., tj. o 0,08 p.p.

II. Działania podejmowane w ramach realizacji celów operacyjnych Priorytetu II Strategii przez samorządy gminne i powiatowe

Analiza ankiet nadesłanych przez OPS-y i PCPR-y pozwala stwierdzić, że w ramach działań podjętych w obrębie celów operacyjnych Priorytetu II SPS WW-M przez samorządy gminne i powiatowe województwa warmińsko-mazurskiego osiągnięto wyniki o charakterze „twardym”, które prezentuje poniższa tabela:

Lp.	Miernik	Samorządy gminne		Samorządy powiatowe	
		2015	2018	2015	2018
Cel operacyjny 2.1. Coraz większa aktywizacja i integracja osób starszych oraz lepsze wykorzystanie ich potencjału w środowisku lokalnym					
1	Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w opiece nad osobą starszą.	5272	6169	616	816
2	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi.	4854*	5722*	nie dotyczy	nie dotyczy
3	Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi.	509*	519*	nie dotyczy	nie dotyczy
4	Liczba osób objętych usługami rehabilitacyjnymi.	3264	2631	1202	866
5	Liczba podmiotów, które realizowały programy i projekty na rzecz aktywizacji osób starszych.	121	141	3	9
6	Liczba realizowanych programów na rzecz aktywizacji osób starszych.	44	107	3	6
7	Liczba osób objętych programami na rzecz aktywizacji osób starszych.	36 936	4368	12	854
8	Liczba realizowanych projektów na rzecz aktywizacji osób starszych.	52	104	2	3
9	Liczba osób objętych projektami na rzecz aktywizacji osób starszych.	2815	4288	193	133
10	Liczba zawartych umów z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej w obszarze wsparcia osób starszych.	62	69	4	14
11	Liczba organizacji pozarządowych, którym udzielono dotacji na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej w obszarze wsparcia osób starszych.	52	39	6	11
12	Kwota udzielonego organizacjom pozarządowym dofinansowania na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej w obszarze wsparcia osób starszych (w zł)	7 584 007	4 073 075	24 984	62 110
13	Liczba osób starszych – uczestników ww. zadań zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym.	3651	2149	81	687
14	Liczba osób starszych - uczestników:				
	a klubów seniora;	1865**	ponad 2100**	nie dotyczy	nie dotyczy
	b Uniwersytetów Trzeciego Wieku;	5866**	ponad 6200**	nie dotyczy	nie dotyczy
15	Liczba wolontariuszy działających na rzecz osób starszych.	301	582	453	299
16	Liczba wolontariuszy – osób starszych.	199	353	26	17
17	Liczba spotkań/ imprez/ przedsięwzięć integracyjnych z udziałem osób starszych.	1695	1616	99	96
18	Liczba spotkań/ imprez/ przedsięwzięć integracyjnych dla osób starszych z udziałem lokalnych społeczności.	1067	877	146	25
19	Liczba organizacji pozarządowych z którymi współpracowano na rzecz rozwiązywania problemów osób starszych.	87	134	17	37
Cel operacyjny 2.2. Osoby niepełnosprawne aktywniej uczestniczą w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym oraz są lepiej zintegrowane ze środowiskiem otwartym na ich potrzeby i potencjał					
1	Liczba osób niepełnosprawnych objętych usługami rehabilitacyjnymi.	1769	1823	11 362	924
2	Liczba osób objętych usługami na rzecz zapobiegania powstawaniu niepełnosprawności i ograniczania jej skutków.	1798	1599	2145	670

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Lp.	Miernik	Samorządy gminne		Samorządy powiatowe	
		2015	2018	2015	2018
3	Liczba podmiotów świadczących usługi rehabilitacyjne dla osób niepełnosprawnych.	142	74	88	39
4	Liczba osób niepełnosprawnych, które zostały objęte działaniami aktywizującymi zawodowo.	551	507	373	367
5	Liczba osób niepełnosprawnych, które zostały objęte działaniami aktywizującymi zawodowo na otwartym rynku pracy.	393	160	127	127
6	Liczba osób niepełnosprawnych, które zostały objęte działaniami na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych.	644	945	909	389
7	Liczba działań i inicjatyw ogółem podjętych przez partnerów społecznych na rzecz osób niepełnosprawnych.	186	113	25	35
8	Liczba wszystkich partnerów społecznych, którzy podjęli działania na rzecz osób niepełnosprawnych.	103	72	46	44
Cel operacyjny 2.3. Osoby uzależnione, współuzależnione i ofiary przemocy są bardziej świadome swoich problemów, aktywniej uczestniczą w procesie wychodzenia z nich i prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie					
1	Liczba podmiotów, które realizowały programy i projekty w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy.	622	491	27	35
2	Liczba realizowanych programów w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy.	768	285	17	22
3	Liczba osób objętych programami w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy.	68 501	60 779	5835	998
4	Liczba projektów w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy.	169	261	7	1
5	Liczba osób objętych projektami w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy.	8206	13 768	1819	1400
6	Liczba szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy, w których uczestniczyła kadra pomocy i integracji społecznej.	237	246	130	23
7	Liczba pracowników pomocy i integracji społecznej, która uczestniczyła w szkoleniach z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy.	894	754	398	140
8	Liczba osób, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy.	11 741	9892	1964	1427
9	Liczba zawartych umów z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy.	268	183	2	1
10	Liczba organizacji pozarządowych, którym udzielono dotacji na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy.	196	129	2	1
11	Kwota udzielonego organizacjom pozarządowym dofinansowania na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy.	3 346 722 zł	2 789 945 zł	51 606 zł	29 610 zł
12	Liczba osób objętych wsparciem w ramach zadań zleconych z zakresu pomocy społecznej w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy.	11 097	15 220	95	39
13	Liczba osób objętych narzędziami przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	8952	11 033	1249	444
14	Liczba koalicji, partnerstw na rzecz osób uzależnionych, współuzależnionych i ofiar przemocy.	75	48	1	2
15	Liczba podmiotów wchodzących w skład koalicji, partnerstw na rzecz osób uzależnionych, współuzależnionych i ofiar przemocy.	162	102	1	4
Cel operacyjnego 2.4. Osoby z innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym bardziej aktywnie uczestniczą w procesie swego powrotu do samodzielnego, godnego życia w rodzinie i społeczeństwie					
1	Liczba podmiotów, które realizowały programy i projekty na rzecz wsparcia osób opuszczających zakłady karne.	21	7	1	3
2	Liczba realizowanych programów na rzecz wsparcia osób opuszczających zakłady karne.	2	1	2	0

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Lp.	Miernik	Samorządy gminne		Samorządy powiatowe	
		2015	2018	2015	2018
3	Liczba osób objętych programami realizowanymi na rzecz wsparcia osób opuszczających zakłady karne.	89	7	120	0
4	Liczba realizowanych projektów na rzecz wsparcia osób opuszczających zakłady karne.	1	0	1	0
5	Liczba osób objętych realizowanymi projektami na rzecz wsparcia osób opuszczających zakłady karne.	68	0	156	0
6	Liczba podmiotów, które realizowały programy i projekty na rzecz wsparcia osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze.	3	1	6	13
7	Liczba programów realizowanych na rzecz wsparcia osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze.	14	49	7	5
8	Liczba osób objętych programami realizowanymi na rzecz wsparcia osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze.	60	49	41	67
9	Liczba projektów realizowanych na rzecz wsparcia osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze.	1	0	0	5
10	Liczba osób objętych projektami realizowanymi na rzecz wsparcia osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze.	7	0	0	155
11	Liczba podmiotów, które realizowały programy i projekty na rzecz wsparcia osób opuszczających placówki resocjalizacyjne.	1	1	1	2
12	Liczba programów realizowanych na rzecz wsparcia osób opuszczających placówki resocjalizacyjne.	1	7	1	2
13	Liczba osób objętych programami na rzecz wsparcia osób opuszczających placówki resocjalizacyjne.	17	7	4	28
14	Liczba projektów na rzecz wsparcia osób opuszczających placówki resocjalizacyjne.	0	0	0	1
15	Liczba osób objętych projektami na rzecz wsparcia osób opuszczających placówki resocjalizacyjne.	0	0	0	0
16	Liczba podmiotów, które realizowały programy i projekty na rzecz wsparcia osób opuszczających rodziny zastępcze.	3	2	5	7
17	Liczba programów na rzecz wsparcia osób opuszczających rodziny zastępcze.	30	69	36	4
18	Liczba osób objętych programami na rzecz wsparcia osób opuszczających rodziny zastępcze.	84	78	112	65
19	Liczba projektów na rzecz wsparcia osób opuszczających rodziny zastępcze.	1	0	0	6
20	Liczba osób objętych projektami na rzecz wsparcia osób opuszczających rodziny zastępcze.	2	0	0	192
21	Liczba szkoleń z zakresu pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym, w których uczestniczyła kadra pomocy i integracji społecznej.	116	210	101	39
22	Liczba pracowników pomocy i integracji społecznej, którzy uczestniczyli w szkoleniach z zakresu pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym.	206	466	343	163
23	Liczba partnerstw funkcjonujących na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	16	65	4	5
24	Liczba podmiotów wchodzących w skład funkcjonujących partnerstw na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	56	167	10	12
25	Liczba osób objętych innowacyjnymi metodami pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym	746	1437	666	75
26	Liczba osób OGÓŁEM, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego/rodzinnego/terapii uzależnień.	12 857	10 728	7406	2664
28	Liczba mieszkań socjalnych*	2765	3052	nie dotyczy	nie dotyczy
30	Liczba nowych mieszkań socjalnych tj. powstałych w roku 2015 oraz 2018*.	6	71	nie dotyczy	nie dotyczy
31	Liczba mieszkań chronionych* .	47	68	nie dotyczy	nie dotyczy
33	Liczba nowych mieszkań chronionych tj. powstałych w roku 2015 oraz 2018*.	2	19	nie dotyczy	nie dotyczy

* dane dotyczące roku 2018 r. zostały zaczerpnięte z dokumentu: „Ocena zasobów pomocy społecznej na rok 2018 dla województwa warmińsko-mazurskiego”.

** dane Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie województwa warmińsko-mazurskiego

III. Wybrane działania podejmowane w ramach realizacji celów operacyjnych Priorytetu II Strategii przez pozostałych realizatorów Strategii

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
Cel operacyjny 2.1. Coraz większa aktywizacja i integracja osób starszych oraz lepsze wykorzystanie ich potencjału w środowisku lokalnym	2.1.1. Udzielanie wsparcia rodzinie w opiece nad osobą starszą poprzez zwiększanie dostępności i rozwój środowiskowych usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych) oraz usług rehabilitacyjnych	Samorządy gminne	W 2018 r. z <i>usług opiekuńczych</i> skorzystały 5722 osoby (wzrost o 280 osób względem 2017 roku) na łączną kwotę ponad 35 169 tys. zł. Ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2018 r. skorzystało 519 osób (spadek o 1 osobę względem 2017 roku), a kwota udzielonych świadczeń wyniosła ponad 4 376 tys. zł (wzrost o ponad 268 tys. zł). ⁵
		Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Program <i>wdrażania usług teleopiekuńczych</i> w 34 gminach regionu. Dzięki partnerskiej współpracy Samorządu Województwa z samorządami gminnymi wdrożono nową, dotychczas nie stosowaną formę pomocy seniorom, a tym samym wsparciem objęto 678 seniorów. Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przeznaczył na ten cel łącznie blisko 217 tys. zł, co stanowiło nie więcej niż 50% kosztów uruchomienia usług w ww. gminach.
	2.1.2. Rozwój różnego typu placówek w regionie oraz w środowiskach lokalnych adekwatnych do potrzeb osób starszych.	Samorządy gminne, powiatowe	<i>Placówki pomocy społecznej działające na rzecz osób starszych</i> w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r.: <ul style="list-style-type: none"> – Dzielne Domy Pomocy: liczba podmiotów 24, liczba uczestników/miejsc – 924; – Domy Pomocy Społecznej⁶: liczba podmiotów 23, liczba uczestników/miejsc – 1613; – Rodzinne Domy Pomocy: liczba podmiotów 12, liczba uczestników/miejsc – 78; – Placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku: liczba podmiotów 19, liczba uczestników/miejsc – 733; – Środowiskowe domy samopomocy: liczba podmiotów 68, liczba uczestników/miejsc – 3645 miejsc dziennego pobytu + 56 miejsc całodobowych. W ramach rządowego programu pn. „ <i>Wieloletni Program SENIOR + na lata 2015-2020</i> ” – edycja 2018 w województwie powstało 10 Klubów „Senior+” oraz 3 Dzielne Domy „Senior+”. Zapewniono również funkcjonowanie 7 już istniejącym Dziennym Domom Pomocy oraz 4 Klubom „Senior+”.
2.1.3. Opracowywanie i realizacja programów i projektów na rzecz aktywizacji osób starszych.	Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSA	Realizacja projektów pn.: <ul style="list-style-type: none"> – „<i>Aktywne Rady Seniorów na Warmii i Mazurach</i>” - wsparcie funkcjonujących w regionie gminnych rad seniorów oraz wsparcie w tworzeniu Społecznej Rady Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego; – „<i>Strażnicy pamięci</i>” – wsparcie i aktywizacja ofiar nazizmu, byłych więźniów obozów koncentracyjnych; – „<i>Rozwój usług społecznych w gminach Braniewo i Frombork</i>” oraz „<i>Rozwój usług społecznych w gminach Biskupiec i Kolno</i>” – aktywizacja osób starszych poprzez działania animacyjne i spotkania wirtualnych klubów seniorów; – „<i>Stawiamy na seniorów</i>” – działalność rzecznika praw osób starszych. 	

⁵ Sprawozdanie MRPiPS-03-R za 2018 r.

⁶ W zestawieniu uwzględniono następujące domy pomocy społecznej: dla osób przewlekle somatycznie chorych, dla osób w podeszłym wieku oraz o typie łączonym tzn. DPS dla osób przewlekle somatycznie chorych i osób w podeszłym wieku.

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
		Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Program „ <i>Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020</i> ”, będący kontynuacją Wojewódzkiego programu na rzecz osób starszych na lata 2009-2013 „Pogodna i bezpieczna jesień życia na Warmii i Mazurach”, przyjętego do realizacji w styczniu 2009 r. W roku 2017 po raz drugi monitorowano ww. program.
	2.1.4. Zlecenie organizacjom pozarządowym zadań publicznych i usług z zakresu pomocy społecznej w obszarze wsparcia osób starszych.	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	W ramach <i>dotacji</i> udzielonych w 2018 r. z budżetu Województwa Warmińsko – Mazurskiego organizacjom pozarządowym i innym uprawnionym podmiotom dofinansowano łącznie 16 zadań zleconych w obszarze pomocy społecznej, z czego 8 zadań, o łącznej wartości przekazanych dotacji 60 000 zł (na 129 600 zł). Zadania polegały m.in. na: dofinansowaniu działalności Wojewódzkich Rzeczników Praw Osób Starszych, realizacji warsztatów/ kursów aktywizujących seniorów, organizacji imprez integrujących środowiska osób starszych oraz spotkań budujących solidarność międzypokoleniową.
		Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie	Zlecenie organizacjom pozarządowym zadań publicznych z zakresu pomocy społecznej w obszarze wsparcia osób starszych oraz wsparcie finansowe tych podmiotów w formie dotacji. Przekazano dotacje w ramach konkursu: „Aktywizacja i przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych” w kwocie 200 000,00 zł, z czego na realizację zadania przyznano środki w wysokości 109 735,00 zł (6 projektów).
	2.1.5. Rozwój lokalnych form aktywizacji społecznej i wsparcia na rzecz osób starszych (w tym np. klubów seniora, Uniwersytetów III Wiek i innych).	Samorządy gminne	Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego działają podmioty zapewniające aktywizację społeczną i wsparcie na rzecz osób starszych, m.in.: – kluby seniora (63 kluby w 2018 r. i 2100 uczestników); – Uniwersytety i Akademie Trzeciego Wiek (46 uniwersytetów i akademii w 2018 r. i ponad 6200 uczestników); – Gminne Rady Seniorów (17 rad w 2018 r. i ponad 230 uczestników); – inne formy np. koła emerytów i rencistów, lokalne stowarzyszenia, koła gospodyń wiejskich.
		Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Powołanie Społecznej Rady Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego, która jest ciałem o charakterze inicjatywnym, doradczym i konsultacyjnym Marszałka Województwa. Celem jej działania jest tworzenie warunków do wykorzystania potencjału środowisk senioralnych poprzez ich reprezentowanie, wzmacnianie i integrowanie. Wśród dwudziestu ośmiu członków Rady są przedstawiciele poszczególnych organizacji seniorskich wybrani przez konferencje plenarne środowisk seniorskich w poszczególnych powiatach oraz jedna osoba reprezentująca Marszałka Województwa.
	2.1.6. Promocja i wspieranie idei wolontariatu na rzecz i wśród osób starszych.	Regionalne Centrum Wolontariatu w Elblągu	Pośrednictwo w nawiązywaniu współpracy między wolontariuszami, a zainteresowanymi osobami starszymi (świadczenie usług na rzecz osób starszych, samotnych, doraźna pomoc); wsparcie seniorów na rzecz organizacji i instytucji (krótkoterminowa pomoc biurowa i organizacyjna) m.in. w Banku Żywności, Regionalnym Centrum Wolontariatu w Elblągu; pomoc przy organizacji dużych imprez, koncertów i wydarzeń sportowych, itp.
		Federacja Organizacji Socjalnych	Realizacja projektu pn. „ <i>Local and International Active Seniors</i> ” („Lokalni i międzynarodowi Aktywni Seniorzy”) - finansowanego przez Erasmus+, wspólnie z: Community Action Dacorum (Anglia), Pistes Solidaires (Francja), REPLAY Network (Włochy), Gulbene Municipality Council (Łotwa) i Associacao Mais Cidadania (Portugalia). Celem projektu jest zwiększenie wolontariatu osób w wieku 50+ (głównie mężczyzn), usprawnienie procedur/polityk w organizacjach wolontariackich.

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.		
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania	
		Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa	Federacja FOSa prowadzi również Centrum Wolontariatu 50+ angażujące ok. 30 wolontariuszy i wolontariuszek.	
		Samorządy gminne, powiatowe	W 34 gminach i 2 powiatach podejmowano działania wspierające/promujące wolontariat na rzecz i wśród osób starszych.	
	2.1.7. Inicjowanie i organizacja spotkań, imprez, przedsięwzięć integracyjnych dla osób starszych, w tym z udziałem lokalnych społeczności.	Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa	Federacja FOSa w 2018 roku realizowała szereg działań i przedsięwzięć integracyjnych dla osób starszych: <ul style="list-style-type: none"> - 200 lat – jubileusze osób starszych angażujące lokalne społeczności (20 edycji), - inicjatywy lokalne angażujące osoby starsze (pikniki, wyjazdy, warsztaty i inne) – ok. 12 inicjatyw, - rejsy integracyjne – dwie edycje, - 34 wydarzenia społeczno-kulturalne, np. koncerty, rejsy statkiem, wyjścia do teatru i kina. 	
		Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Ogólnopolska konferencja dotycząca rozwoju usług dla starzejącego się społeczeństwa pt.: „ <i>Teleopieka – innowacyjna forma wsparcia dla osób starszych</i> ”. Konferencję wypełniły zagadnienia dotyczące innowacyjnych rozwiązań w obszarze ochrony zdrowia i wsparcia socjalnego seniorów. Łącznie ok. 160 uczestników. Wojewódzka konferencja z okazji Światowego Dnia Praw Osób Starszych pt.: „ <i>Ekonomia społeczna przyjazna seniorom</i> ”, która zgromadziła blisko 150 uczestników. Podczas konferencji prezentowano przykłady dobrych praktyk w zakresie usług dla osób starszych. XI Wojewódzka konferencja z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Starszych pt.: „ <i>Europejskie trendy w polityce senioralnej. Silver Learners – Europejska sieć na rzecz poprawy standardów w pracy z seniorami w Europie</i> ”, której organizatorem była Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa z Olsztyna w ramach zadania zleconego przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Celem konferencji była dyskusja na temat roli i miejsca środowisk seniorskich w Europie, innowacji i nowych technologii, kwestii opieki zdrowotnej oraz przełamywania stereotypów. W konferencji udział wzięło blisko 150 osób.	
		2.1.8. Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz rozwiązywania problemów osób starszych.	Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa	Współpraca w ramach realizacji projektów partnerskich (Frombork i Braniewo), projektów ponadnarodowych: „ <i>Local and International Active Seniors</i> ” („Lokalni i międzynarodowi Aktywni Seniorzy”) oraz „ <i>Combat Loneliness Through Learning</i> ” (Zwalczanie samotności przez uczenie), którego celem jest poprawa oferty edukacyjnej dla seniorów, w szczególności dla osób w tym przedziale wiekowym, które zmagają się z izolacją społeczną i samotnością; współpraca z kilkunastoma organizacjami seniorskimi w ramach tworzenia Społecznej Rady Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego, stała współpraca z Federacją UTW, Porozumieniem Uniwersytetów III Wieku Warmii i Mazur oraz Siecią na rzecz Seniorów z Warmii i Mazur.
			Samorządy gminne, powiatowe	W 41 gminach i 9 powiatach rozwijano współpracę jst z organizacjami pozarządowymi na rzecz rozwiązywania problemów osób starszych

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
Cel operacyjny 2.2. Osoby niepełnosprawne aktywniej uczestniczą w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym oraz są lepiej zintegrowane ze środowiskiem otwartym na ich potrzeby i potencjał	2.2.1. Rozwój usług na rzecz zapobiegania powstawaniu niepełnosprawności i ograniczania jej skutków.	Narodowy Fundusz Zdrowia Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki w Olsztynie	Na przełomie lat 2017/2018 zakontraktowano 25 nowych miejsc udzielania świadczeń w zakresie fizjoterapia domowa. Ponadto Oddział realizuje zapisy wynikające z Ustawy z dnia 9 maja o szczególnych rozwiązaniach wspierających osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności, która m.in. zakłada poprawę dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej dla osób posiadających orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności.
	2.2.2. Rozwój infrastruktury służącej rehabilitacji osób niepełnosprawnych i zwiększenie dostępności do usług rehabilitacyjnych.	Narodowy Fundusz Zdrowia Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki w Olsztynie	Kontraktując świadczenia opieki zdrowotnej, zwracano szczególną uwagę na kwestię dotyczącą dostosowania warunków lokalowych do potrzeb pacjentów z niepełnosprawnościami. Wymogiem koniecznym jest, aby miejsce, w którym realizowane są świadczenia opieki zdrowotnej wyposażone było w: <ul style="list-style-type: none"> – dojazdy oraz dojścia dla świadczeniobiorców z niepełnosprawnością ruchową przy wejściu do obiektu, – poręcze i uchwyty w węzłach sanitarnych dla świadczeniobiorców, – co najmniej jedno pomieszczenie higieniczno-sanitarne dla świadczeniobiorców, dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową, – w budynkach wielokondygnacyjnych dźwig lub inne urządzenie techniczne (z wyjątkiem schodolazów), umożliwiające wjazd świadczeniobiorcom z niepełnosprawnością ruchową, w tym poruszającym się na wózkach inwalidzkich, tylko wtedy, gdy świadczenia są udzielane na kondygnacji innej niż parter.
		Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	W 2018 r. Samorząd Województwa dofinansował, ze środków PFRON, roboty budowlane w 12 obiektach służących rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami, w wysokości 2 629 511,00 zł. Realizacja zadania stworzyła osobom z niepełnosprawnościami lepsze warunki do kompleksowej rehabilitacji w miejscu zamieszkania. Z nowopowstałych lub rozbudowanych obiektów służących rehabilitacji korzysta ponad 6 tys. osób z niepełnosprawnościami. Przekazano dofinansowanie, ze środków PFRON, na działanie 9 zakładów aktywności zawodowej, na łączną kwotę 5 201 535,00 zł, a także ze środków budżetu Województwa, w kwocie 500 tys. zł. Łącznie zakłady aktywności zawodowej na koniec 2018 r. zatrudniały 406 osób, w tym 290 osób z niepełnosprawnościami. Wydano 7 opinii o ośrodkach ubiegających się o wpis do rejestru ośrodków, w których mogą odbywać się turnusy dla osób z niepełnosprawnościami korzystających z dofinansowania ze środków PFRON. Opracowano bazę placówek, instytucji i ośrodków wsparcia umożliwiających rehabilitację osób z niepełnosprawnościami w województwie warmińsko-mazurskim, która jest co roku aktualizowana. Na 31 grudnia 2018 r. baza zawierała 621 adresów podmiotów działających na terenie województwa na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnością i ich rodzin. Kontynuowano działania podjęte w roku 2017, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014 – 2020, w wyniku których dofinansowano, ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, na kwotę łącznie ponad 5,6 mln zł, projekty w zakresie inwestycji w infrastrukturę społeczną, służącą świadczeniu usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych. Ze wspartej infrastruktury społecznej skorzystało 945 osób, w tym 299 z niepełnosprawnościami.

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
			Na koniec 2018 r. odnotowano 135 obiektów hotelarskich przystosowanych do korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami, co stanowi 94% wszystkich obiektów funkcjonujących na terenie województwa warmińsko – mazurskiego.
		Samorządy powiatowe	<p>W ramach dofinansowania przystosowania mieszkań dla osób z niepełnosprawnościami, likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, a także w ramach wdrażania programu „Aktywny Samorząd” powiaty województwa warmińsko-mazurskiego w 2018 roku dofinansowały 2765 wniosków na prawie 9,5 mln. zł.</p> <p>Dofinansowano doposażenie 9 placówek rehabilitacyjnych i instytucji w sprzęt rehabilitacyjny na kwotę ponad 900 tys. zł. w 6 powiatach (elbląskim, giżyckim, mrągowskim, oleckim, olsztyńskim i w mieście Elbląg).</p> <p>Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, na koniec 2018 r. funkcjonowało 210 placówek zaopatrujących w sprzęt rehabilitacyjny, ortopedyczny oraz wypożyczalni sprzętu pomocniczego.</p>
	Warmińsko-Mazurski Oddział Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	<p>Dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników z niepełnosprawnościami zatrudnionych na chronionym i otwartym rynku pracy (realizacja art. 26a Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych) – Oddział prowadzi akcję informacyjną oraz pośredniczy w przekazywaniu wniosków do Biura PFRON w Warszawie.</p> <p>Refundacja składek na ubezpieczenie społeczne (realizacja art. 25a Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych) – Oddział prowadzi akcję informacyjną oraz pośredniczy w przekazywaniu wniosków do Biura PFRON w Warszawie.</p> <p>Zwrot kosztów administracyjnych dla pracodawcy prowadzącego zakład pracy chronionej (realizacja art. 32 ust. 1 pkt 2 Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych).</p>	
	2.2.3. Inicjowanie podejmowania działań aktywizujących zawodowo osoby niepełnosprawne, w tym na otwartym rynku pracy.	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie Powiatowe Urzędy Pracy	<p>Wsparcie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami poprzez wprowadzenie kryteriów dostępu w poszczególnych konkursach na realizację projektów w ramach POWER 2014-2020 i RPO WiM 2014-2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w projektach pozakonkursowych realizowanych przez Powiatowe Urzędy Pracy (w ramach Poddziałania 1.1.2 POWER „Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy”): objęcie wsparciem co najmniej 20% uczestników projektu znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, m.in. osób z niepełnosprawnościami oraz osiągnięcie efektywności zatrudnieniowej dla osób z niepełnosprawnościami na poziomie 12% lub 22%. W ramach projektów realizowane są instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób z niepełnosprawnościami mające na celu niwelowanie barier w zdobyciu i utrzymaniu zatrudnienia, m.in. poprzez finansowanie pracy asystenta osoby z niepełnosprawnościami, którego praca spełnia standardy wyznaczone dla takiej usługi i doposażenie stanowiska pracy. – w projektach w ramach Działania 10.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy RPO WiM 2014-2020: osiągnięcie poziomu efektywności zatrudnieniowej dla osób bezrobotnych w wieku 30 lat i więcej, które dodatkowo należą do następujących grup: osoby w wieku 50 lat i więcej, kobiety, osoby

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
			<p>z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niskimi kwalifikacjami do poziomu ISCED 3 na poziomie co najmniej 37% lub 47% (w zależności od wysokości stopy bezrobocia rejestrowanego).</p> <ul style="list-style-type: none"> – w projektach w ramach Działania 10.4 Pomoc w powrocie lub wejściu na rynek pracy osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3 RPO WiM 2014-2020 część z Wnioskodawców w ramach projektów objęła wsparciem opiekunów z niepełnosprawnościami, którzy posiadają dzieci w wieku do lat 3 (co najmniej 10% grupy docelowej projektu). – w projektach w ramach Działania 10.2 Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia i 10.4 Pomoc w powrocie lub wejściu na rynek pracy osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3 RPO WiM 2014-2020 oraz Poddziałania 1.2.1 POWER osiągnięcie wskaźnika efektywności zatrudnieniowej dla osób w najtrudniejszej sytuacji (w tym imigranci, reemigranci, osoby w wieku 50 lat i więcej, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niskimi kwalifikacjami (do poziomu ISCED 3)) na poziomie 42% w RPO oraz 38% w POWER.
	2.2.4. Zintensyfikowanie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych.	Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna:	Remont parkingu z miejscami postojowymi dla studentów z niepełnosprawnościami w sąsiedztwie sali gimnastycznej i boiska wielofunkcyjnego przystosowanego do korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami ruchowymi.
		Kuratorium Oświaty	W celu zwiększenia oddziaływań edukacyjnych wobec uczniów pochodzących z rodzin o niskim statusie materialnym Ministerstwo Edukacji Narodowej realizuje program pn. „Wyprawka szkolna”, którego celem jest dofinansowanie zakupu podręczników dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Program skierowany jest do uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, m. in.: słabowidzących, niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, z niepełnosprawnościami sprzężonymi. W roku 2018 z wyprawki skorzystało 1110 uczniów z niepełnosprawnościami posiadającymi orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. ⁷
		Olsztyńska Szkoła Wyższa im. Józefa Rusieckiego	<p>Działania kierowane do pracowników uczelni mające na celu przybliżenie tematyki niepełnosprawności, specyfiki pracy z osobą z niepełnosprawnościami i możliwości adaptacji procesu edukacyjnego do możliwości funkcjonalnych i percepcyjnych studentów z niepełnosprawnościami.</p> <p>Stały kontakt studentów z niepełnosprawnościami z pracownikami Biura ds. Osób Niepełnosprawnych OSW, pomoc w bieżących sprawach studenckich.</p> <p>Zapewnienie w bibliotece uczelni nieograniczonego dostępu do pracowni komputerowej ze stanowiskami dla studentów z dysfunkcjami narządu wzroku.</p> <p>Indywidualne dostosowanie metod nauczania i egzaminowania, możliwość otrzymywania materiałów dydaktycznych w formie przystępnej dla studenta z niepełnosprawnością, zastosowania alternatywnych form</p>

⁷ Dane uzyskane z Kuratorium Oświaty w Olsztynie.

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
			zaliczania przedmiotów, nagrywania wykładów, możliwość udziału w sekcjach sportowych przeznaczonych dla osób z dysfunkcjami narządu ruchu - koszykówka na wózkach, żeglarstwo. Przystosowanie toalet do możliwości funkcjonalnych studentów z niepełnosprawnością poruszających się na wózkach inwalidzkich, niwelowanie drobnych barier architektonicznych.
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu	Powołanie Pełnomocnika Rektora ds. Studentów Niepełnosprawnych oraz Studenckiego Rzecznika Osób Niepełnosprawnych. Wprowadzenie <i>Regulaminu przyznawania wsparcia studentom niepełnosprawnym w ramach dotacji budżetowej na zadania związane z zapewnieniem warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia.</i> Indywidualna organizacja studiów na wniosek studentów oraz dostosowanie zajęć oraz form zaliczeń i egzaminów do potrzeb studentów z niepełnosprawnościami. Wyposażenie biblioteki uczelnianej w specjalistyczny sprzęt umożliwiający kształcenie – lupy, powiększalniki, notesy brajlowskie, specjalistyczne programy komputerowe. Zajęcia z wychowania fizycznego dostosowane do potrzeb studentów z niepełnosprawnościami, w tym zajęcia z udziałem fizjoterapeuty oraz zapewnienie możliwości udziału w sekcjach Klubu Uczelnianego AZS PWSZ w Elblągu – pływanie, jazda konna, siatkówka, fitness.
		Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	Organizacja i współorganizacja szkoleń, spotkań, warsztatów skierowanych do studentów z niepełnosprawnościami. Działalność Biura ds. Osób Niepełnosprawnych; działania skupiające się wokół podnoszenia świadomości na temat niepełnosprawności wśród studentów, pracowników UWM i całej społeczności akademickiej (warsztaty, szkolenia, spotkania, wydarzenia sportowe). Likwidacja barier architektonicznych – współpraca m.in. z Kanclerzem, Działem Inwestycji i Nadzoru Budowlanego, Działem Gospodarki Nieruchomościami, Działem Obsługi Obiektów Dydaktycznych, Fundacją Żak. Funkcjonowanie wypożyczalni sprzętu specjalistycznego oraz pracowni komputerowej dla studentów i doktorantów z niepełnosprawnością.
		Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Olsztynie	Działalność specjalisty ds. studentów niepełnosprawnych; działania podnoszące świadomość środowiska akademickiego związaną z problemami osób z niepełnosprawnościami, np. szkolenia pracowników administracji w zakresie problemów studentów z niepełnosprawnościami. Dostęp do literatury fachowej w formie elektronicznej - e-booki oraz doposażenie sal wykładowych i ćwiczeniowych w sprzęt: laptopy, tablety, rzutniki.
		2.2.5.Likwidacja barier we wszystkich dziedzinach życia, umożliwiająca osobom niepełnosprawnym pełnienie	Narodowy Fundusz Zdrowia Warmińsko-Mazurski Oddział

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
	ról społecznych i zawodowych.	Wojewódzki w Olsztynie	<ul style="list-style-type: none"> – szkolenia dla pracowników obsługujących pacjentów w siedzibie Oddziału w Olsztynie, Delegaturach Oddziału w Elblągu i Ełku oraz Punkcie Obsługi Ubezpieczonych w Iławie dotyczących nowych uprawnień osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, – utworzenie w siedzibie Oddziału w Olsztynie oraz Delegaturach Oddziału w Elblągu i Ełku stanowisk, przy których osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie mogą pozyskać szczegółowe informacje na temat nowych uprawnień, miejsc udzielania świadczeń, – uruchomienie numeru telefonu dedykowanego osobom z niepełnosprawnościami, pod którym będzie można uzyskać szczegółowe informacje na temat nowych przepisów, – udział Dyrektora Oddziału w programie TVP 3 „Opinie” wraz z dr Piotrem Siwikiem – ordynatorem oddziału rehabilitacji Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Olsztynie oraz w opiniotwórczej audycji publicznego Radia Olsztyn „Poranne pytania”, – publikacja w Gazecie Olsztyńskiej i Dzienniku Elbląskim ogłoszenia dotyczącego nowych ustawowych zapisów dotyczących osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, – organizacja Dnia Otwartego w siedzibie Oddziału w Olsztynie oraz Delegaturach Oddziału w Elblągu i Ełku na temat nowych uprawnień dla osób z niepełnosprawnościami, – organizacja spotkań z przedstawicielami stowarzyszeń pacjenckich dotyczących nowych uprawnień osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności: Oddziałem PFRON w Olsztynie, Polskim Stowarzyszeniem Pomocy Chorym na Szpiczaka, Domem Pomocy Społecznej „Kombatant” w Olsztynie, Uniwersytetem Trzeciego Wieku w Olsztynie, Polskim Związkiem Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Olsztynie, Warmińsko-Mazurskim Sejmikiem Osób Niepełnosprawnych, Miejskim Zespołem ds. Rehabilitacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych w Olsztynie oraz różnymi stowarzyszeniami.
		Warmińsko-Mazurski Oddział Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	<p>Realizacja programu „Aktywny samorząd”, którego celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów pomocy w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przygotowanie beneficjentów programu z zaburzeniami ruchu i percepcji wzrokowej do pełnienia różnych ról społecznych poprzez umożliwienie im włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego, – likwidację lub ograniczenie barier w poruszaniu się oraz barier transportowych, – zastosowanie elementów wspierających zatrudnienie z niepełnosprawnościami, – podwyższenie kwalifikacji beneficjentów programu, – wzrost kompetencji osób zaangażowanych w proces rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami, pracowników lub pracujących na rzecz jednostek samorządu terytorialnego lub organizacji pozarządowych. <p>Warmińsko - Mazurski Oddział PFRON zawarł 21 umów z powiatami, które były Realizatorami ww. programu.</p>
		Warmińsko-Mazurski Urząd	Opracowanie Aplikacji Deaf Help służącej przyjmowaniu zgłoszeń alarmowych od osób niesłyszących przez Centrum Powiadamiania Ratunkowego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie. Zgłoszenia przyjęte przez operatora

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
	2.2.6. Zintegrowanie działań partnerów społecznych na rzecz osób niepełnosprawnych.	Wojewódzki w Olsztynie	numeru alarmowego są przekazywane dyspozytorom medycznemu w dyspozytorni medycznej w Olsztynie, stąd dysponowane są zespoły ratownictwa medycznego. Na miejscu zdarzenia członkowie zespołów mogą porozumiewać się z osobą niesłyszącą za pomocą wskazanego przez pacjenta tłumacza, na podstawie mowy pisanej lub za pomocą prostych gestów.
		Warmińsko-Mazurski Sejmik Osób Niepełnosprawnych w Olsztynie	W ramach aktywizacji społecznej osób z niepełnosprawnościami od 1999 roku organizowany jest Festyn Integracyjny o zasięgu wojewódzkim pod hasłem „Jesteśmy razem”. W 2018 r. odbyła się XX edycja tego wydarzenia. Głównym organizatorem był Warmińsko-Mazurski Sejmik Osób Niepełnosprawnych w Olsztynie przy wsparciu finansowym i organizacyjnym Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego. W imprezie bierze udział corocznie ok. 800 osób, w tym przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami, służb społecznych i instytucji zajmujących się rehabilitacją społeczną i zawodową osób z niepełnosprawnościami. Inicjatywa ma na celu ich integrację oraz poszerzenie współpracy z różnymi podmiotami działającymi na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego. Efektem podejmowanych działań jest promowanie dobrych praktyk w zakresie aktywnego spędzania czasu wolnego przez osoby z niepełnosprawnościami, nawiązanie wzajemnych kontaktów oraz prezentacja ich artystycznego dorobku.
		Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego zlecił organizacjom pozarządowym realizację 7 zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami ze środków PFRON, na łączną kwotę dofinansowania 200 000 zł, w których uczestniczyły 224 osoby z niepełnosprawnościami.
Cel operacyjny 2.3. Osoby uzależnione, współuzależnione i ofiary przemocy są bardziej świadome swoich problemów, aktywniej uczestniczą w procesie wyrobienia z nich i prawidłowego	2.3.1. Opracowywanie oraz realizacja programów i projektów w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy.	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Realizacja programów, tj.: – Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020; – Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2015-2020; – Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022;
		Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie	Udział w spotkaniach Zespołu ds. monitorowania „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022”. Współpraca z Kuratorium Oświaty w Olsztynie oraz Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną na rzecz zapobiegania zjawisku zażywania dopalaczy (wymiana informacji na temat przypadków zatrucia dopalaczami, realizacja programu profilaktyczno-edukacyjnego pn. „Zanim będzie za późno” skierowanego do rodziców uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, którego celem było przekazywanie wiedzy nt. aspektów prawnych związanych z narkotykami, z rozpoznawaniem symptomów zażywania narkotyków i dopalaczy, możliwości uzyskania pomocy w przypadku pojawienia się problemu z narkotykami).

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
			<p>Działania edukacyjno-profilaktyczne pn. „Do źródeł wiedzy o bezpieczeństwie - otwarte jednostki Policji” - wyposażenie dzieci i młodzieży szkół podstawowych i gimnazjalnych w umiejętności pozwalające uniknąć niebezpiecznych sytuacji.</p> <p>Konkurs pn. „Szkoła promująca bezpieczeństwo” – przedsięwzięcie zainicjowane przez Warmińsko – Mazurskiego Kuratora Oświaty (przedstawiciel Policji wchodzi w skład kapituły, rekomendującej szkoły do przyznania tytułu „Szkoły promującej bezpieczeństwo).</p> <p>Działania edukacyjne dla dzieci i młodzieży, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – „Bezpieczne ferie 2018” (działalność edukacyjna w szkołach, zarówno przed jak i w czasie wycieczki zimowego, kontrola miejsc zagrożonych w celu niedopuszczenia do nieszczęśliwych wypadków oraz przypadków łamania prawa przez dzieci i młodzież, monitoring środowiska osób nieletnich, głównie pod kątem występowania takich zjawisk jak: sekty, subkultury, pedofilia, pornografia), – „Pierwszy dzień wiosny 2018” (zapewnienie porządku w miejscach publicznych oraz przeciwdziałanie demoralizacji dzieci i młodzieży), – „Bezpieczne wakacje 2018” (działalność edukacyjna w szkołach, zarówno przed jak i w czasie wycieczki letniego, szereg przedsięwzięć profilaktycznych służących podniesieniu bezpieczeństwa osób wypoczywających na terenie województwa warmińsko – mazurskiego), – „Bezpieczna droga do szkoły 2018” (przekazywanie wiedzy z zakresu bezpieczeństwa i zagrożeń, popularyzowanie idei funkcjonowania ogólnopolskiego Telefonu Zaufania dla Dzieci i Młodzieży nr 116 111 oraz strony internetowej www.116111.pl).
		Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP	<p>Realizacja 5 programów edukacyjno-profilaktycznych o zasięgu wojewódzkim oraz 37 programów edukacyjno-profilaktycznych i resocjalizacyjnych o zasięgu lokalnym. Tematyka każdego programu wojewódzkiego miała na celu wyposażenie uczestników OHP w wiedzę dotyczącą różnych sfer życia, ułatwiająca funkcjonowanie w życiu społecznym i zawodowym, uświadomienia niebezpieczeństw z jakimi mogą zetknąć się teraz lub w przyszłości:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Program <i>Umiem żyć bez uzależnień</i> służył ograniczeniu wśród młodzieży OHP nieprawidłowych postaw i zachowań społecznych oraz zażywania środków psychoaktywnych; – Program <i>Bezpiecznie podczas wakacji 2018</i> wyposażył uczestników OHP w informacje na temat zachowania bezpieczeństwa podczas wycieczki letniego oraz umożliwił poznanie elementów prawa pracy w kontekście podejmowania pracy sezonowej w Polsce i za granicą; – Profilaktyczny program <i>Uczymy się na błędach innych</i> miał wyposażyć uczestników OHP w wiedzę dotyczącą konsekwencji związanych z przejawianiem zachowań nieakceptowanych społecznie oraz warunkami odbywania kary pozbawienia wolności.
		Warmińsko-Mazurski Urząd	Dotacje na realizację programów w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie - w ramach dotacji przekazano środki na realizację 3 programów oraz szkoleń, tj.:

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
		Wojewódzki w Olsztynie	<ul style="list-style-type: none"> – dotacja na program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie obejmujący 18 powiatów, na który w roku 2018 przekazano środki w łącznej wysokości – 297 228 zł; – dotacja na program psychologiczno-terapeutyczny dla ofiar przemocy w rodzinie obejmujący 4 powiaty, na który w roku 2018 przekazano środki w łącznej wysokości – 46 530 zł; – utrzymanie i funkcjonowanie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w 3 powiatach, na które przekazano środki w łącznej wysokości – 1 263 883 zł; – dotacja na przeprowadzenie szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, na które przekazano dla Urzędu Marszałkowskiego środki w łącznej wysokości – 50 000 zł. <p>Kontynuacja projektu pn. „Zwalczanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie”, realizowanego przez Wydział Polityki Społecznej wspólnie z Administracją Komisji Wspólnotowej Francuskiej w ramach „Programu Wykonawczego na lata 2017-2019”. Cele projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wzmocnienie kompetencji osób odpowiadających za realizowanie polityki społecznej, w szczególności tych, które są bezpośrednio zaangażowane w samorządach lokalnych w kwestię przemocy w rodzinie i małżeństwie, z naciskiem na rozwiązywanie problemów i zapobieganie przemocy w rodzinie i w małżeństwie, – propagowanie, wśród osób odpowiadających za realizację polityki społecznej, skutecznych mechanizmów zapobiegania przemocy w rodzinie i w małżeństwie, – wprowadzenie lokalnych inicjatyw społecznych w dziedzinie zapobiegania przemocy w rodzinie w małżeństwie. <p>Organizacja konferencji: „Współczesne wyzwania zdrowotne w środowisku nauczania i wychowania” (zagadnienia dot. przemocy seksualnej wobec dzieci oraz nowych substancji psychoaktywnych); „Pracownik socjalny i asystent rodziny- przypadki i sytuacje w codziennej pracy” (zagadnienia dot. mechanizmów przemocy w rodzinie, obowiązku składania zawiadomienia o przestępstwie); „Współczesne wyzwania zdrowotne w POZ” (zagadnienia dot. uzależnienia, w tym choroba alkoholowa).</p>
	2.3.2. Szkolenia z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy dla kadr pomocy i integracji społecznej.	Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie	<p>Projekt edukacyjno – profilaktyczny pn. „Uczyć, informować, zapobiegać. Otwarte szkoły – otwarte jednostki Policji” (szkolenia dla nauczycieli z terenu województwa). Do współpracy zaproszono przedstawicieli: Kuratorium Oświaty w Olsztynie, Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Olsztynie, Sądu Rejonowego w Olsztynie, Poradni Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR w Olsztynie oraz Ośrodka Leczenia Uzależnień „DOM-Rehab” w Pustnikach. Zakres tematyczny panelu szkoleniowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zasady i podstawy prawne współdziałania szkół z sądami rodzinnymi w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich; – zadania szkoły w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom uzależnień; – kult picia alkoholu wśród młodzieży szkolnej; – research chemicals – nowa twarz problemu społecznego;

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
			<ul style="list-style-type: none"> – narkotyki – co warto wiedzieć. Gdzie szukać pomocy?; – problem używania środków psychoaktywnych przez młodzież w świetle statystyk policyjnych; – zachowania przestępcze wynikające z Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii; – Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa jako skuteczne narzędzie w walce z demoralizacją nieletnich.
	2.3.3. Rozwój poradnictwa specjalistycznego.	Samorządy gminne, powiatowe	W 91 gminach i 11 powiatach rozwijano poradnictwo specjalistyczne, m.in. w formie bezpłatnych porad prawnych, psychologicznych, pedagogicznych, terapeutycznych.
	2.3.4. Zlecenie organizacjom pozarządowym zadań publicznych i usług z zakresu pomocy społecznej w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy.	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	<p>Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego udzielił wsparcia publicznym zakładom opieki zdrowotnej, dla których jest organem założycielskim, na podniesienie poziomu świadczonych usług, poprzez rozbudowę, przebudowę oraz doposażenie w niezbędny sprzęt i materiały, przekazując następujące dotacje w wysokości łącznej 214 000 zł.</p> <p>W ramach współpracy z trzecim sektorem w otwartym konkursie ofert z zakresu przeciwdziałania przemocy dofinansowano dwa zadania do realizacji organizacjom pozarządowym, o następującej treści:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ organizacja konferencji upowszechniającej dobre praktyki w zakresie skutecznych metod przeciwdziałania przemocy w rodzinie; ▪ zorganizowanie i przeprowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej poświęconej przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet w dniach 1 listopada – 10 grudnia; <p>Zgłoszone projekty otrzymały dofinansowanie na łączną kwotę 19 570 zł.</p> <p>Ogłoszono otwarty konkurs ofert na wykonanie zadań publicznych przez organizacje pozarządowe w zakresie przeciwdziałania narkomanii, przeznaczając na ten cel 60.000 zł. Ze złożonych wniosków, które spełniały wymogi formalne i podlegały rozpatrzeniu, wybrano 5 ofert do realizacji i dofinansowania w ramach budżetu Województwa.</p>
	2.3.5. Doskonalenie stosowania procedury „Niebieskiej Karty” i rozwój innych narzędzi przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie	Udział w pracach Zespołu ds. Monitorowania „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2015-2020” oraz udział w międzynarodowej kampanii pn. „16 Dni Przeciw Przemocy Wobec Kobiet” - wsparcie na poziomie regionalnym i lokalnym inicjatyw podejmowanych przez podmioty pozapolicyjne, współpraca z lokalnymi mediami.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 102 gminach i 7 powiatach stosowana była procedura „Niebieskiej Karty”, a w 45 gminach i 7 powiatach stosowane były inne narzędzia przeciwdziałania przemocy w rodzinie, m.in. ulotki, zajęcia edukacyjne, wsparcie psychologa, prawnika, asystenta rodziny, pracowników socjalnych, programy korekcyjno-edukacyjne.
	2.3.6. Wsparcie tworzenia młodzieżowych klubów integracji społecznej oraz zwiększenie liczby świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych	Samorządy gminne, powiatowe	<p>Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego działają:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>młodzieżowe kluby integracji społecznej</i> – w 2018 r. funkcjonowały 2 młodzieżowe kluby integracji społecznej, tj. o 5 mniej niż w 2015 r. – <i>świetlice środowiskowe</i> – w 2018 r. funkcjonowało 67 świetlic środowiskowych, tj. o 7 mniej niż w 2015 r. – <i>świetlice terapeutyczne i socjoterapeutyczne</i> – w 2018 r. funkcjonowało 17 świetlic, tj. o 3 mniej niż w 2015 r.

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
	2.3.7. Doskonalenie funkcjonowania oraz zwiększanie skuteczności zespołów interdyscyplinarnych działających na rzecz osób uzależnionych, współuzależnionych i ofiar przemocy.	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Realizacja w 2018 r. 3-dniowego szkolenia warsztatowego dla członków zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Szkolenie zorganizowano dla 119 uczestników (członków zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych), w tym: pracowników socjalnych, członków gminnych komisji RPA, asystentów rodziny, pedagogów, policjantów. Ww. szkolenie dotyczyło umiejętności prowadzenia rozmów z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i osobami ją stosującymi.
		Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie	<p>Udział w pracach:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zespołu ds. Monitorowania „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020”, – Zespołu ds. monitorowania „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022”, – Zespołu ds. Monitorowania „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2015-2020”, – Zespołu ds. monitorowania programu „Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020”, – Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi” (powołanego przez Wojewodę Warmińsko – Mazurskiego).
	Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie	<p>Udział w konferencji pn. „Policja bliżej nas” organizowanej w Kętrzynie przez Komendę Wojewódzką Policji w Olsztynie i Komendę Powiatową Policji w Kętrzynie oraz prezentacja tematu „bezpieczeństwo osób starszych”.</p> <p>W ramach współpracy z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie, Wydział Prewencji KWP w Olsztynie koordynował spotkania z seniorami organizowane z okazji Dnia Seniora pod hasłem „Aktywnie i Bezpiecznie”, podczas których przedstawiono 2 tematy „Metody działania oszustów” oraz „Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa”. Przedsięwzięcia odbyły się na terenie 9 powiatów.</p>	
	2.3.8. Budowanie koalicji, partnerstw na rzecz wsparcia osób uzależnionych, współuzależnionych i ofiar przemocy.		
	2.3.9. Popularyzowanie i promowanie modelu zdrowego stylu życia.	Samorządy gminne, powiatowe	W 74 gminach i 8 powiatach podejmowano działania na rzecz popularyzowania i promowania modelu zdrowego stylu życia, w tym: programy profilaktyczne, konkursy, prelekcje dla dzieci i rodziców, programy zdrowotne, tablice informacyjne, broszury, ulotki, plakaty.
Cel operacyjny 2.4. Osoby z innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym bardziej aktywnie uczestniczą	2.4.1. Opracowywanie oraz realizacja programów i projektów na rzecz wsparcia osób opuszczających zakłady karne, placówki opiekuńczo-wychowawcze, placówki resocjalizacyjne, rodziny zastępcze i inne.	Samorządy gminne, powiatowe	<p>W 1 gminie realizowano program na rzecz wsparcia osób opuszczających zakłady karne.</p> <p>W 1 gminie i 4 powiatach realizowano programy/projekty rzecz wsparcia osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze.</p> <p>W 1 gminie i 2 powiatach realizowano programy/projekty na rzecz wsparcia osób opuszczających placówki resocjalizacyjne.</p> <p>W 2 gminach i 6 powiatach realizowano programy/projekty na rzecz wsparcia osób opuszczających rodziny zastępcze.</p>
	2.4.2. Szkolenia dla kadr pomocy i integracji społecznej	Samorząd Województwa	Organizacja szkoleń zawodowych kadr pomocy społecznej - w 2018 roku w ramach realizacji tego zadania, ze środków budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego zorganizowano 8 szkoleń dla pracowników jednostek

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
	w zakresie pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym.	Warmińsko-Mazurskiego	organizacyjnych pomocy i integracji społecznej (ośrodków pomocy społecznej, domów pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie, placówek opiekuńczo-wychowawczych, środowiskowych domów samopomocy). Przeszkolono łącznie 392 osoby.
	2.4.3. Rozwój partnerstwa i współpracy różnych jednostek i instytucji działających na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Realizacja projektu pn. „Kooperacja - efektywna i skuteczna”, którego celem jest wypracowanie i wdrożenie modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej a podmiotami innych polityk sektorowych. Projekt realizowany jest w gminach miejsko-wiejskich w ramach Makroregionu II obejmującego województwa: zachodniopomorskie, pomorskie, lubuskie, wielkopolskie, kujawsko-pomorskie i warmińsko-mazurskie. Partnerem naukowym projektu jest Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Efektem projektu jest wzmocnienie potencjału instytucji działających na rzecz włączenia społecznego poprzez utworzenie modelu kooperacji współpracy podmiotów instytucji pomocy i integracji społecznej z podmiotami innych polityk sektorowych jak: edukacja, zdrowie, kultura, sport, sądownictwo i policja i wprowadzenie nowego profilu usług opartego o wzajemną współpracę i wykorzystanie potencjału tych instytucji w działaniach na rzecz włączenia społecznego osób/rodzin.
			Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego organizował spotkania Wojewódzkiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych z przedstawicielami powiatowych społecznych rad ds. osób niepełnosprawnych, których celem było nawiązanie szerszej współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z ww. radami w zakresie podejmowania wspólnych działań na rzecz osób niepełnosprawnych.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 64 gminach i 7 powiatach podejmowano współpracę jednostek i instytucji działających na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez m.in.: wymianę informacji o miejscach pracy, doradztwo społeczne i zawodowe, realizację programów w zakresie profilaktyki uzależnień oraz przemocy, pracę socjalną, usługę asystenta rodziny. Z informacji powiatowych centrów pomocy rodzinie wynika, że w 2018 r. w województwie realizowano 9 projektów partnerskich mających na celu współpracę różnych instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.
	2.4.4. Wypracowywanie i wdrażanie innowacyjnych metod pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym oraz wykorzystywanie wzorców i dobrych praktyk.	Samorządy gminne, powiatowe	W 20 gminach i 2 powiatach realizowano innowacyjne metody pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym, m.in.: usługę asystenta rodziny, mediacje jako metoda pracy z klientem, streetworking.
2.4.5. Rozwój poradnictwa specjalistycznego.	Samorządy gminne, powiatowe	W 91 gminach i 11 powiatach rozwijano poradnictwo specjalistyczne (pomoc psychologa, prawnika, terapeuty ds. uzależnień, radcy prawnego).	

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
	2.4.6. Opracowywanie i realizacja indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Według stanu na 31 grudnia 2018 r. w regionie realizowano 69 indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności – w ramach realizowanych programów 12 osób podjęło terapię lub leczenie, 12 podjęło zatrudnienie, 17 ukończyło pozytywnie jego realizację (wyszło z kręgu bezdomności).
	2.4.7. Inicjowanie tworzenia mieszkań socjalnych i mieszkań chronionych.	Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie	Przekazano dotacje na mieszkania chronione (50% całkowitych kosztów), z dotacji skorzystały 3 jednostki (Olsztyn, Mrągowo, Jeziorany). Utworzono 4 mieszkania chronione na 19 miejsc. Na realizację tych zadań samorządy otrzymały dofinansowanie z rezerwy celowej budżetu państwa w łącznej kwocie 329 183 zł.
Samorządy gminne		W 2018 roku w województwie dostępne były 3052 mieszkania socjalne (lokale), tj. o 71 (2,33%) więcej niż w roku poprzednim. Liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne w 2018 roku wynosiła 3416 i w stosunku do roku 2017 zmalała o 124 osoby. W 21 gminach (20 wiejskich i 1 miejsko-wiejskiej) mieszkania socjalne w ogóle nie funkcjonują. Natomiast w 3 gminach wiejskich, w których w roku poprzednim nie było mieszkań socjalnych, pojawiło się 5 lokali. ⁸ W 2018 roku funkcjonowało łącznie 68 mieszkań chronionych, w których było łącznie 211 miejsc. W kolejnych latach 10 gmin planuje uruchomienie nowych mieszkań chronionych (Lidzbark Warmiński, Miłki, Nowe Miasto Lubawskie, Płoskinia, Wieliczki, Prostki, Elbląg, Jeziorany, Kisielice oraz Wilczęta).	

⁸ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej województwa warmińsko-mazurskiego za 2018 rok

PRIORYTET III WSPIERANIE AKTYWNOŚCI I MOBILNOŚCI ZAWODOWEJ ORAZ EDUKACYJNEJ OSÓB BEZROBOTNYCH

I. Analiza wskaźników realizacji celu strategicznego i celów operacyjnych Priorytetu III Wspieranie aktywności i mobilności zawodowej oraz edukacyjnej osób bezrobotnych

W ramach Priorytetu III „Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku” wskazano cel strategiczny oraz cztery cele operacyjne:

Cel strategiczny: Osoby bezrobotne są bardziej gotowe do zmian, aktywne w rozwiązywaniu swoich problemów, bardziej samodzielne życiowo i ekonomicznie oraz częściej wchodzą na rynek pracy dzięki instrumentom aktywnej integracji, w tym ekonomii społecznej.

Cel operacyjny 3.1. - Młode osoby bezrobotne posiadają kwalifikacje coraz bardziej adekwatne do zmieniających się potrzeb rynku pracy oraz są bardziej aktywne i mobilne zawodowo.

Cel operacyjny 3.2. - Osoby bezrobotne znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy ze względu na wykształcenie i kwalifikacje, w tym osoby 50+, zdobywają umiejętności, dzięki którym są bardziej aktywne zawodowo i coraz częściej znajdują zatrudnienie zwłaszcza na regionalnym rynku pracy.

Cel operacyjny 3.3. - Bezrobotne osoby niepełnosprawne są lepiej wykształcone, bardziej aktywne zawodowo i korzystają z coraz większych możliwości podjęcia pracy.

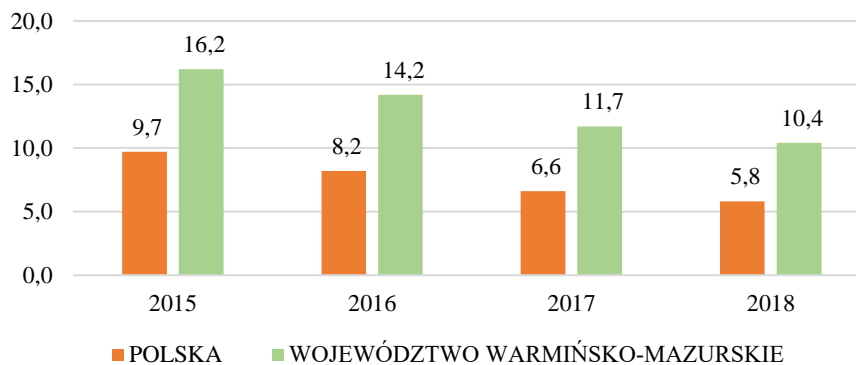
Cel operacyjny 3.4. - Osoby długotrwale bezrobotne zagrożone wykluczeniem społecznym – m.in. osoby bezdomne, opuszczające zakłady karne, ośrodki terapii uzależnień – nabywają kwalifikacje zawodowe i umiejętności społeczne skutkujące coraz większym usamodzielnieniem społeczno-zawodowym.

Celom podporządkowano łącznie **16 wskaźników**:

Wskaźniki celu strategicznego - Osoby bezrobotne są bardziej gotowe do zmian, aktywne w rozwiązywaniu swoich problemów, bardziej samodzielne życiowo i ekonomicznie oraz częściej wchodzą na rynek pracy dzięki instrumentom aktywnej integracji, w tym ekonomii społecznej:

- stopa bezrobocia w województwie (w %) – wykres 40;
- liczba i % osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia (w stosunku do ogólnej liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w województwie) – wykres 41 i 42;
- liczba Centrów Integracji Społecznej, Zakładów Aktywności Zawodowej, Klubów Integracji Społecznej i Młodzieżowych Klubów Integracji Społecznej w województwie – wykres 43.

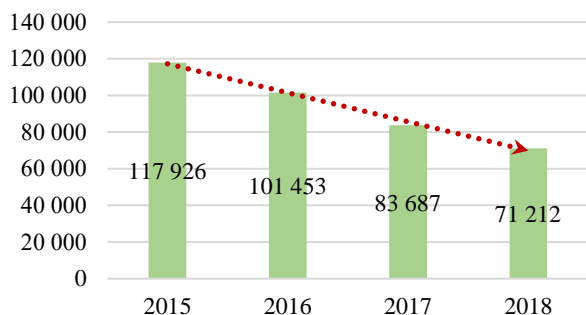
Wykres 40. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie warmińsko-mazurskim (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

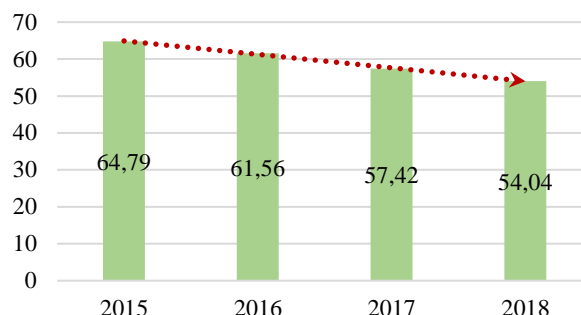

Wykres 41. Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim

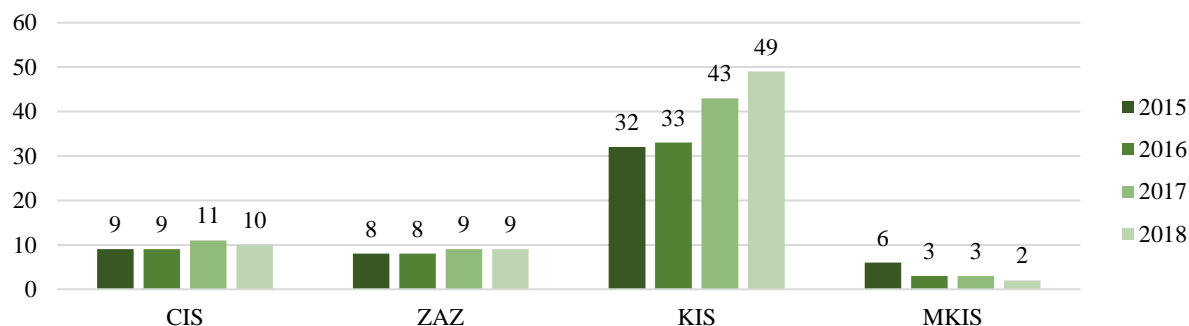
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRPiPS-03

Wykres 42. Procent osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim (w stosunku do ogólnej liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRPiPS-03

Wykres 43. Liczba Centrów Integracji Społecznej, Zakładów Aktywności Zawodowej, Klubów Integracji Społecznej i Młodzieżowych Klubów Integracji Społecznej działających w województwie warmińsko-mazurskim

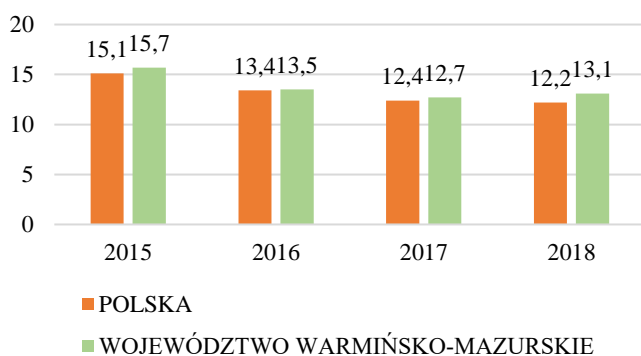

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gmin województwa warmińsko-mazurskiego, Wojewody Warmińsko-Mazurskiego oraz danych będących w zasobach własnych ROPS

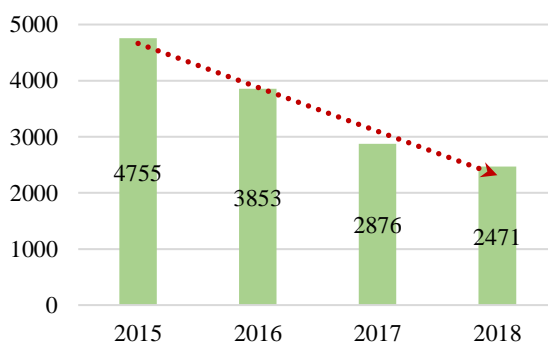
Wskaźniki celu operacyjnego 3.1 - Młode osoby bezrobotne posiadają kwalifikacje coraz bardziej adekwatne do zmieniających się potrzeb rynku pracy oraz są bardziej aktywne i mobilne zawodowo:

- procent osób bezrobotnych w wieku do 24 r.ż. włącznie w stosunku do ogółu bezrobotnych w województwie – wykres 44;
- liczba bezrobotnych w wieku 18-24 lat pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 6 miesięcy w województwie – wykres 45.

Wykres 44. Procent osób bezrobotnych w wieku do 24 r.ż. włącznie w stosunku do ogółu bezrobotnych

Wykres 45. Liczba bezrobotnych w wieku 18-24 lat pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 6 miesięcy w województwie warmińsko-mazurskim

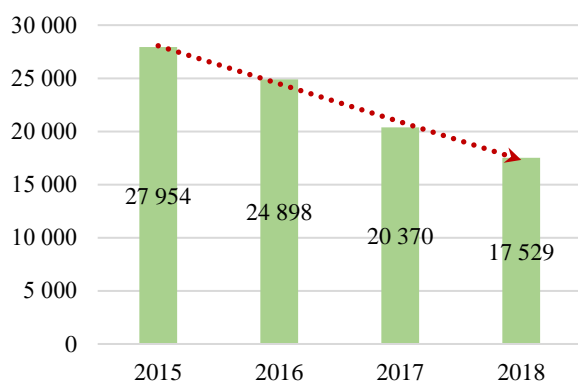

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

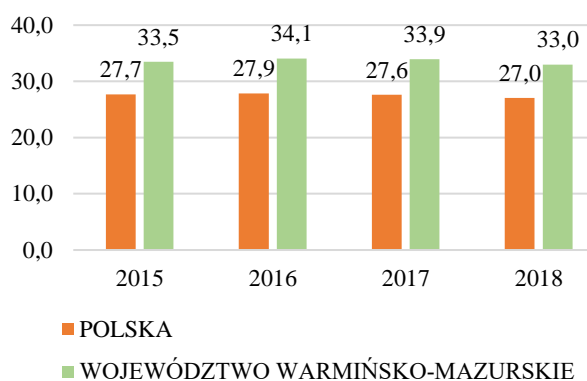
Wskaźniki celu operacyjnego 3.2 - Osoby bezrobotne znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy ze względu na wykształcenie i kwalifikacje, w tym osoby 50+, zdobywają umiejętności, dzięki którym są bardziej aktywne zawodowo i coraz częściej znajdują zatrudnienie zwłaszcza na regionalnym rynku pracy:

- liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej w województwie – wykres 46;
- procent osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w województwie – wykres 47;
- liczba osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym w województwie – wykres 48;
- procent osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w województwie – wykres 49;
- procent osób w wieku 25-64 lata kształcących się ustawicznie – wykres 50;
- liczba bezrobotnych w wieku 55-64 lata pozostających bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok w województwie – wykres 51.

Wykres 46. Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej w województwie warmińsko-mazurskim

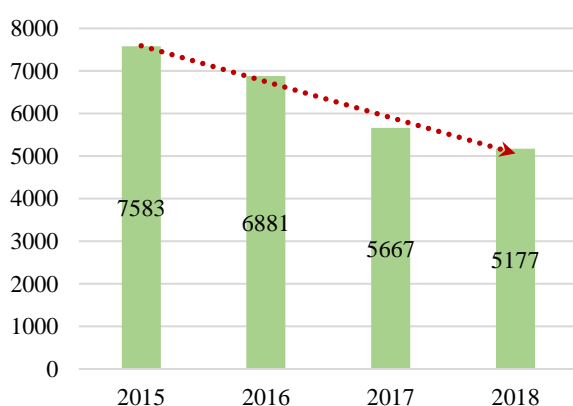

Wykres 47. Procent osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych

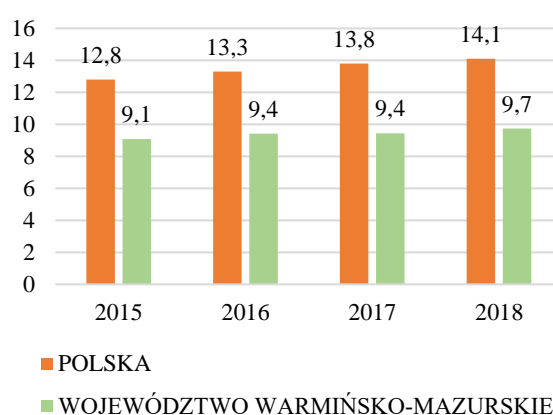

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wykres 48. Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym w województwie warmińsko-mazurskim

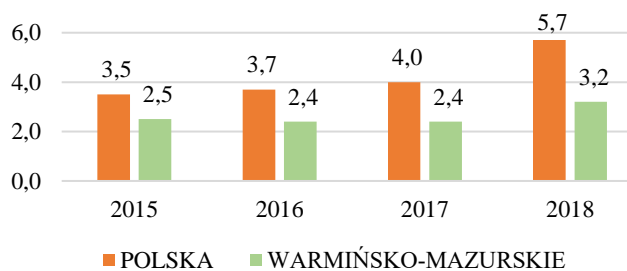

Wykres 49. Procent osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych

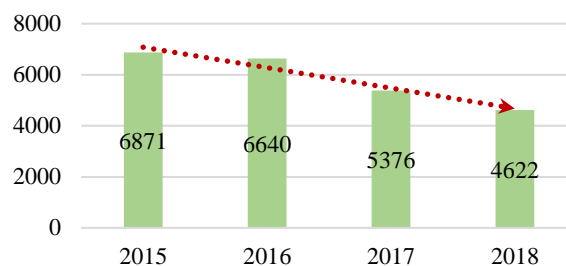

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wykres 50. Procent osób w wieku 25-64 lata kształcących się ustawicznie

Wykres 51. Liczba bezrobotnych w wieku 55-64 lata pozostających bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok w województwie warmińsko-mazurskim

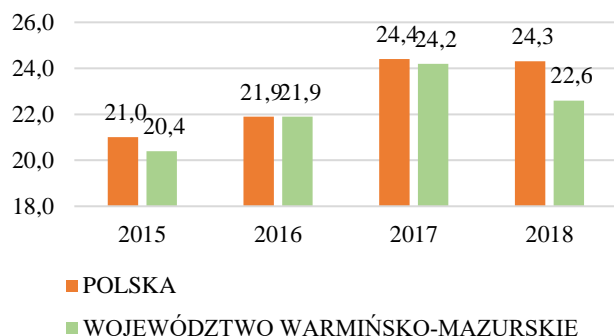

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wskaźniki dla celu operacyjnego 3.3 - Bezrobotne osoby niepełnosprawne są lepiej wykształcone, bardziej aktywne zawodowo i korzystają z coraz większych możliwości podjęcia pracy:

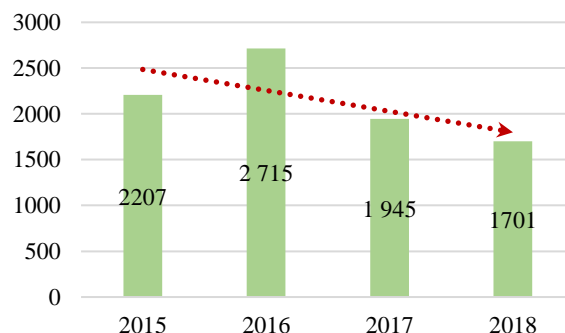
- wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 15-64 lata – wykres 52;
- liczba i procent osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w stosunku do ogólnej liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w województwie – wykres 54 i 55;
- liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych – wykres 53.

Wykres 52. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 15-64 lata w województwie warmińsko-mazurskim

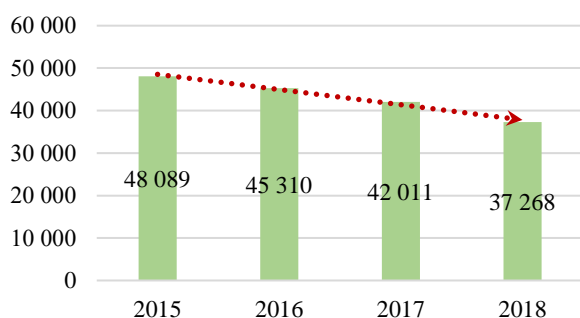
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wykres 53. Liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim

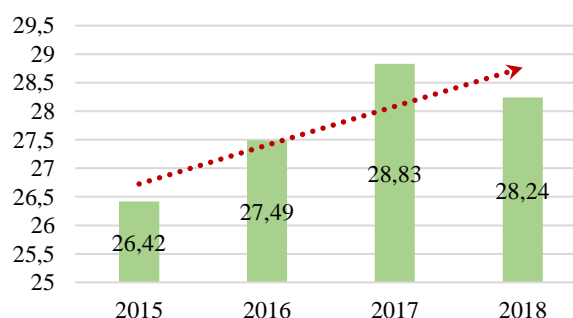
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Wykres 54. Liczba osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRPiPS-03

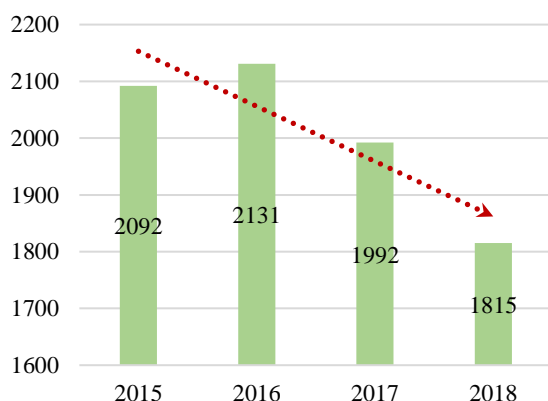
Wykres 55. Procent osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w stosunku do ogólnej liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w województwie warmińsko-mazurskim

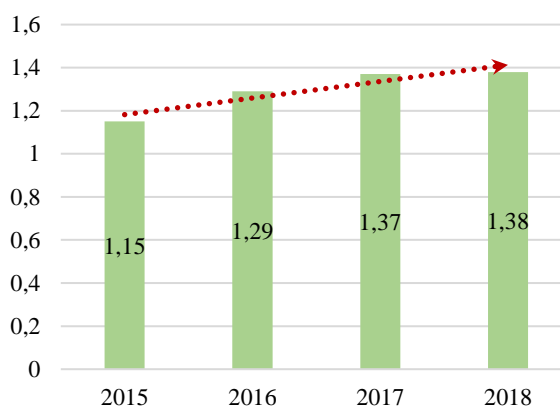
Wskaźniki dla celu operacyjnego 3.4 - Osoby długotrwale bezrobotne zagrożone wykluczeniem społecznym – m.in. osoby bezdomne, opuszczające zakłady karne, ośrodki terapii uzależnień – nabywają kwalifikacje zawodowe i umiejętności społeczne skutkujące coraz większym usamodzielnieniem społeczno-zawodowym:

- liczba i procent osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności (w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną w województwie) – wykres 56 i 57;
- liczba i procent osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną w województwie) – wykres 58 i 59.

Wykres 56. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności w województwie warmińsko-mazurskim

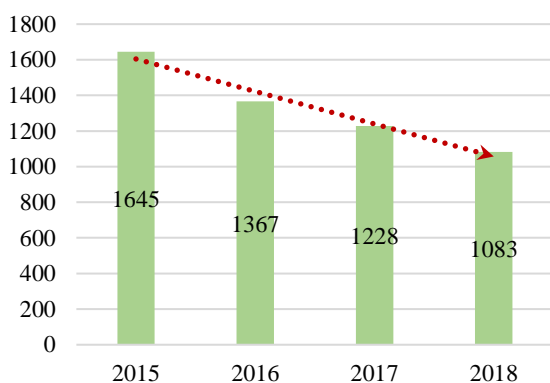

Wykres 57. Procent osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności (w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną) w województwie warmińsko-mazurskim

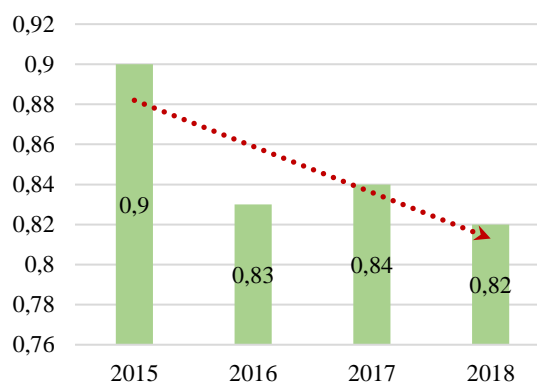

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRPiPS-03

Wykres 58. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego

Wykres 59. Procent osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną) w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRPiPS-03

Podsumowanie wartości wskaźników Priorytetu III Wspieranie aktywności i mobilności zawodowej oraz edukacyjnej osób bezrobotnych

Cel strategiczny: Osoby bezrobotne są bardziej gotowe do zmian, aktywne w rozwiązywaniu swoich problemów, bardziej samodzielne życiowo i ekonomicznie oraz częściej wchodzi na rynek pracy dzięki instrumentom aktywnej integracji, w tym ekonomii społecznej:

Wskaźnik stopy bezrobocia jest jednym z podstawowych wskaźników obrazujących sytuację na rynku pracy. Analiza roczna poziomu bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim, w okresie od 2015 do 2018 roku, pozwala na zaobserwowanie spadku stopy bezrobocia na regionalnym rynku pracy z 16,2% do 10,4%, tj. o 5,8 p.p. W dalszym ciągu jednak województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się najwyższym w kraju natężeniem bezrobocia rejestrowanego. W analizowanym okresie stopa bezrobocia w kraju zmniejszyła się z 9,7% do 5,8%, tj. o 3,9%.

W województwie warmińsko-mazurskim w 2018 roku, podobnie jak w latach ubiegłych, jednym z głównych powodów przyznania pomocy i wsparcia było bezrobocie. Wśród 131 776 **osób korzystających z pomocy społecznej** w 2018 r. - 71 212 osób objęto świadczeniami pomocy społecznej **z ww. powodu**, co oznacza, że liczba ta zmniejszyła się w porównaniu do roku 2015 o 46 714, tj. o 39,61%.

Odsetek osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia (w stosunku do ogólnej liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w województwie) zmniejszył się z 64,79% w 2015 r. do 54,04% w 2018 r., tj. o 10,75 p.p.

W obszarze polityki społecznej podejmowane są różnorodne działania na rzecz osób narażonych na wykluczenie społeczne. Działania prowadzone przez m.in.: Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej, Zakłady Aktywności Zawodowej, Młodzieżowe Kluby Integracji Społecznej, dają możliwość podniesienia umiejętności zawodowych, społecznych, interpersonalnych, nauczenia się systematyczności, tak aby w przyszłości lepiej funkcjonować w społeczeństwie. Ważnym działaniem jest również realizacja projektów mających na celu aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowało 10 **Centrów Integracji Społecznej**, tj. o 1 więcej niż w 2015 r.

Ponadto wzrosła liczba **Zakładów Aktywności Zawodowej** i na koniec 2018 roku wyniosła 9 podmiotów o takim charakterze, tj. o 1 więcej niż w 2015 r.

Z informacji uzyskanej z Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie wynika, iż w województwie warmińsko-mazurskim w 2018 r. zarejestrowanych było 49 **klubów integracji społecznej**, tj. o 17 więcej niż w 2015 r. (53,12%).

W latach 2015-2018 zmniejszyła się liczba **Młodzieżowych Klubów Integracji Społecznej** działających w województwie warmińsko-mazurskim z 6 do 2.

Cel operacyjny 3.1. - Młode osoby bezrobotne posiadają kwalifikacje coraz bardziej adekwatne do zmieniających się potrzeb rynku pracy oraz są bardziej aktywne i mobilne zawodowo:

Pozytywne zmiany na rynku pracy wpływają również na poprawę sytuacji osób młodych na rynku pracy. W analizowanym okresie zmalał **odsetek osób bezrobotnych w wieku do 24 r.ż.** włącznie w stosunku do ogółu bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim z 15,7% w 2015 r. do 13,1% w 2018 r., tj. o 2,6 p.p. W skali kraju spadek ten był nieco wyższy i wyniósł 2,9 p.p. – z 15,1% w 2015 r. do 12,2% w 2018 r.

Zmniejszyła się również **liczba bezrobotnych w wieku 18-24 lat pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 6 miesięcy** w województwie warmińsko-mazurskim z 4755 osób w 2015 r. do 2471 w 2018 r., tj. o 2284 osoby (48,03%).

Cel operacyjny 3.2. - Osoby bezrobotne znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy ze względu na wykształcenie i kwalifikacje, w tym osoby 50+, zdobywają umiejętności, dzięki którym są bardziej aktywne zawodowo i coraz częściej znajdują zatrudnienie zwłaszcza na regionalnym rynku pracy:

W analizowanym okresie zmniejszyła się **liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej** w województwie warmińsko-mazurskim z 27 954 w 2015 r. do 17 529 w 2018 r., tj. o 10 425 (o 37,29%)

Nieznacznie zmalał również **odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej** w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim z 33,5% do 33%. W dalszym ciągu jednak dominującą grupą bezrobotnych pod względem wykształcenia w regionie są osoby z niskim poziomem wykształcenia.

Zmniejszyła się też **liczba osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym** w województwie warmińsko-mazurskim z 7583 w 2015 r. do 5177 w 2018 r., tj. o 2406 osób (o 31,73%).

Jednocześnie nieznacznie wzrósł **odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym** w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim z 9,1% w 2015 r. do 9,7% w 2018 r., tj. o 0,6 p.p.

W latach 2015-2018 wzrósł **odsetek osób w wieku 25-64 lata kształcących się ustawicznie** w województwie warmińsko-mazurskim z 2,5% do 3,2%, tj. o 0,70 p.p. W skali kraju wzrost był znacznie wyższy i wyniósł 2,2 p.p. (z 3,5% do 5,7%).

Zmniejszyła się **liczba bezrobotnych w wieku 55-64 lata pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok** w województwie warmińsko-mazurskim z 6871 w 2015 r. do 4622 w 2018 r., tj. o 2249 osób (o 32,73%).

Cel operacyjny 3.3. - Bezrobotne osoby niepełnosprawne są lepiej wykształcone, bardziej aktywne zawodowo i korzystają z coraz większych możliwości podjęcia pracy:

Wzrósł **wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 15-64 lata** w województwie warmińsko-mazurskim z 20,4% w 2015 r. do 22,6% w 2018 r., tj. o 2,20 p.p. W skali kraju wzrost ten był nieco wyższy i wyniósł 3,30 p.p. (z 21,0% do 24,3%).

W analizowanym okresie zmniejszyła się **liczba osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności** w województwie warmińsko-mazurskim z 48 089 w 2015 r. do 37 268 w 2018 r., tj. o 10 821 osób (o 22,50%).

Odsetek osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w stosunku do ogólnej liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w województwie warmińsko-mazurskim również wzrósł w analizowanym okresie z 26,42% w 2015 r. do 28,24% w 2018 r., tj. o 1,82 p.p.

Zmniejszyła się **liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych** w województwie warmińsko-mazurskim z 2207 w 2015 r. do 1701 w 2018 r. tj. o 506 (o 22,92%).

Cel operacyjny 3.4. - Osoby długotrwale bezrobotne zagrożone wykluczeniem społecznym – m.in. osoby bezdomne, opuszczające zakłady karne, ośrodki terapii uzależnień – nabywają kwalifikacje zawodowe i umiejętności społeczne skutkujące coraz większym usamodzielnieniem społeczno-zawodowym:

W analizowanym okresie zmniejszyła się **liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności** w województwie warmińsko-mazurskim z 2092 w 2015 r. do 1815 w 2018 r., tj. o 277 osób (o 13,24%).

Jednocześnie nieznacznie wzrósł **odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności** (w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną) w województwie warmińsko-mazurskim z 1,15% w 2015 r. do 1,38% w 2018 r. – o 0,23 p.p.

Zmniejszyła się **liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego** w województwie warmińsko-mazurskim z 1645 w 2015 r. do 1083 w 2018 r., tj. o 562 osoby (o 34,16%).

W analizowanym okresie nieznacznie zmniejszył się również **odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego** (w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną) w województwie warmińsko-mazurskim) z 0,90% do 0,82% - 0,08 p.p.

II. Działania podejmowane w ramach realizacji celów operacyjnych Priorytetu III Strategii przez samorządy gminne i powiatowe

Analiza ankiet nadesłanych przez OPS-y i PCPR-y pozwala stwierdzić, że w ramach działań podjętych w obrębie celów operacyjnych Priorytetu III SPS WW-M przez samorządy gminne i powiatowe województwa warmińsko-mazurskiego osiągnięto wyniki o charakterze „twardym”, które prezentuje poniższa tabela:

Lp.	Miernik	Samorządy gminne		Samorządy powiatowe	
		2015	2018	2015	2018
Cel operacyjny 3.1. - Młode osoby bezrobotne posiadają kwalifikacje coraz bardziej adekwatne do zmieniających się potrzeb rynku pracy oraz są bardziej aktywne i mobilne zawodowo					
1	Liczba podmiotów, które realizowały programy i projekty na rzecz aktywizacji i wyrównywania szans edukacyjnych i zawodowych młodzieży ze środowisk zagrożonych bezrobociem (np. PAL).	29	80	8	8
2	Liczba realizowanych programów na rzecz aktywizacji i wyrównywania szans edukacyjnych i zawodowych młodzieży ze środowisk zagrożonych bezrobociem (np. PAL).	20	32	22	17
3	Liczba osób objętych programami realizowanymi na rzecz aktywizacji i wyrównywania szans edukacyjnych i zawodowych młodzieży ze środowisk zagrożonych bezrobociem (np. PAL).	327	1433	1486	349
4	Liczba projektów realizowanych na rzecz aktywizacji i wyrównywania szans edukacyjnych i zawodowych młodzieży ze środowisk zagrożonych bezrobociem (np. PAL).	30	85	24	69
5	Liczba osób objętych projektami realizowanymi na rzecz aktywizacji i wyrównywania szans edukacyjnych i zawodowych młodzieży ze środowisk zagrożonych bezrobociem (np. PAL).	1055	1701	2881	557
6	Liczba podmiotów, które realizowały i wspierały rozwój różnorodnych form aktywizacji zawodowej oraz zdobywania doświadczenia zawodowego dla absolwentów w celu pokonywania barier wejścia na rynek pracy.	43	43	95	74
7	Liczba absolwentów objętych różnorodnymi formami aktywizacji zawodowej oraz zdobywania doświadczenia zawodowego w celu pokonywania barier wejścia na rynek pracy.	1236	205	2684	693
8	Liczba zrealizowanych szkoleń skierowanych do osób bezrobotnych w celu podniesienia i zdobycia innych kwalifikacji zawodowych zwiększających szansę na podjęcie zatrudnienia.	158	481	796	464
9	Liczba osób bezrobotnych objętych szkoleniami mającymi na celu podniesienie i zdobycie innych kwalifikacji zawodowych zwiększających szansę na podjęcie zatrudnienia.	837	1553	1292	653
10	Liczba osób młodych, biernych na rynku pracy, objętych specjalistycznym poradnictwem zawodowym realizowanym przez:				
	a) doradców zawodowych;	765	1548	3952	4006
	b) Młodzieżowe Kluby Integracji Społecznej;	0	7	0	0
	c) inne (np. warsztaty przedsiębiorczości/edukacyjne prowadzone w Klubie Integracji Społecznej, zajęcia aktywizacyjne w Klubie Pracy oraz w ramach projektów OHP).	23	199	0	23
11	Liczba podmiotów, które podejmowały współpracę na rzecz młodzieży, w tym absolwentów oraz młodych osób pozostających bez pracy.	44	103	25	108
12	Liczba wolontariuszy – osób młodych.	1040	1582	56	232
13	Liczba lokalnych debat związanych z problematyką młodzieży.	15	12	3	1
14	Liczba spotkań/ imprez/ przedsięwzięć integracyjnych dla młodzieży lub na jej rzecz.	428	233	4	36

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Lp.	Miernik	Samorządy gminne		Samorządy powiatowe	
		2015	2018	2015	2018
Cel operacyjny 3.2. - Osoby bezrobotne znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy ze względu na wykształcenie i kwalifikacje, w tym osoby 50+, zdobywają umiejętności, dzięki którym są bardziej aktywne zawodowo i coraz częściej znajdują zatrudnienie zwłaszcza na regionalnym rynku pracy					
1	Liczba podmiotów, które realizowały programy i projekty na rzecz osób bezrobotnych o niskich kwalifikacjach zawodowych, osób z wyższym wykształceniem oraz osób 50+, zagrożonych bezrobociem (np. PAL), przy aktywnym uczestnictwie tych grup.	52	129	14	11
2	Liczba realizowanych programów na rzecz osób bezrobotnych o niskich kwalifikacjach zawodowych, osób z wyższym wykształceniem oraz osób 50+, zagrożonych bezrobociem (np. PAL), przy aktywnym uczestnictwie tych grup.	45	69	47	15
3	Liczba osób objętych realizowanymi programami na rzecz osób bezrobotnych o niskich kwalifikacjach zawodowych, osób z wyższym wykształceniem oraz osób 50+, zagrożonych bezrobociem (np. PAL), przy aktywnym uczestnictwie tych grup.	1916	2992	2380	771
4	Liczba realizowanych projektów na rzecz osób bezrobotnych o niskich kwalifikacjach zawodowych, osób z wyższym wykształceniem oraz osób 50+, zagrożonych bezrobociem (np. PAL), przy aktywnym uczestnictwie tych grup.	31	70	174	16
5	Liczba osób objętych realizowanymi projektami na rzecz osób bezrobotnych o niskich kwalifikacjach zawodowych, osób z wyższym wykształceniem oraz osób 50+, zagrożonych bezrobociem (np. PAL), przy aktywnym uczestnictwie tych grup.	1281	3297	2849	2299
6	Liczba osób, zwłaszcza w wieku 50+, objętych różnorodnymi formami aktywizacji oraz zdobywania doświadczenia zawodowego w celu pokonywania barier wejścia na rynek pracy.	1141	2391	5285	2958
7	Liczba podjętych działań na rzecz promocji i wspierania rozwoju podmiotów ekonomii społecznej jako alternatywnej formy zatrudnienia.	57	53	7	85
8	Liczba zrealizowanych szkoleń dla osób bezrobotnych w celu podniesienia lub zdobycia innych kwalifikacji zawodowych zwiększających szansę na podjęcie różnych form zatrudnienia.	210	550	787	332
9	Liczba osób bezrobotnych objętych ww. szkoleniami mającymi na celu podniesienie i zdobycie innych kwalifikacji zawodowych zwiększających szansę na podjęcie zatrudnienia.	1162	1156	1340	587
Cel operacyjny 3.3. - Bezrobotne osoby niepełnosprawne są lepiej wykształcone, bardziej aktywne zawodowo i korzystają z coraz większych możliwości podjęcia pracy					
1	Liczba podmiotów, które realizowały lokalne programy i projekty aktywizujące i wspierające osoby niepełnosprawne w poszukiwaniu i utrzymaniu miejsc pracy.	61	56	13	15
2	Liczba realizowanych programów aktywizujących i wspierających osoby niepełnosprawne w poszukiwaniu i utrzymaniu miejsc pracy.	10	32	21	20
3	Liczba osób objętych realizowanymi programami aktywizującymi i wspierającymi osoby niepełnosprawne w poszukiwaniu i utrzymaniu miejsc pracy.	184	548	404	363
4	Liczba realizowanych projektów aktywizujących i wspierających osoby niepełnosprawne w poszukiwaniu i utrzymaniu miejsc pracy.	20	46	31	19
5	Liczba osób objętych realizowanymi projektami aktywizującymi i wspierającymi osoby niepełnosprawne w poszukiwaniu i utrzymaniu miejsc pracy.	67	612	343	466
6	Liczba inicjatyw/działań zrealizowanych na rzecz dostosowania kształcenia i doksztalcania bezrobotnych osób niepełnosprawnych do potrzeb lokalnego rynku pracy.	49	24	40	18
7	Liczba inicjatyw/działań zrealizowanych na rzecz tworzenia miejsc pracy dla bezrobotnych osób niepełnosprawnych (w tym promowanie elastycznych form zatrudnienia np. telepraca i samozatrudnienia) na otwartym rynku pracy.	32	47	173	34

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Lp.	Miernik	Samorządy gminne		Samorządy powiatowe	
		2015	2018	2015	2018
8	Liczba zrealizowanych inicjatyw/działań mających na celu podnoszenie poziomu wiedzy oraz umiejętności kadr jednostek pomocy i integracji społecznej, pracowników samorządowych, instytucji rynku pracy oraz organizacji pozarządowych w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.	10	7	4	5
9	Liczba pracowników kadr jednostek pomocy i integracji społecznej, pracowników samorządowych, instytucji rynku pracy oraz organizacji pozarządowych objętych działaniami mającymi na celu podnoszenie poziomu wiedzy oraz umiejętności w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.	102	44	39	7
10	Liczba instytucji i podmiotów zajmujących się bezrobotnymi osobami niepełnosprawnymi, które nawiązały wzajemną współpracę.	40	44	28	13
11	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć mających na celu promocję oraz prezentację twórczości artystycznej, kulturalnej i zawodowej osób niepełnosprawnych.	100	84	8	13
Cel operacyjny 3.4. - Osoby długotrwale bezrobotne zagrożone wykluczeniem społecznym – m.in. osoby bezdomne, opuszczające zakłady karne, ośrodki terapii uzależnień – nabywają kwalifikacje zawodowe i umiejętności społeczne skutkujące coraz większym usamodzielnieniem społeczno-zawodowym					
1	Liczba podmiotów, które realizowały programy i projekty na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób długotrwale bezrobotnych.	59	162	25	25
2	Liczba realizowanych programów na rzecz aktywizacji społecznej osób długotrwale bezrobotnych.	24	21	12	5
3	Liczba osób objętych realizowanymi programami na rzecz aktywizacji społecznej osób długotrwale bezrobotnych.	669	733	430	29
4	Liczba realizowanych projektów na rzecz aktywizacji społecznej osób długotrwale bezrobotnych.	13	65	3	5
5	Liczba osób objętych realizowanymi projektami na rzecz aktywizacji społecznej osób długotrwale bezrobotnych.	218	1373	138	351
6	Liczba realizowanych programów na rzecz aktywizacji zawodowej osób długotrwale bezrobotnych.	42	52	28	8
7	Liczba osób objętych realizowanymi programami na rzecz aktywizacji zawodowej osób długotrwale bezrobotnych.	1058	1038	1602	343
8	Liczba projektów realizowanych na rzecz aktywizacji zawodowej osób długotrwale bezrobotnych.	14	78	33	15
9	Liczba osób objętych projektami realizowanymi na rzecz aktywizacji zawodowej osób długotrwale bezrobotnych.	473	2095	2828	1360
10	Liczba instytucji i podmiotów, które nawiązały współpracę na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób długotrwale bezrobotnych.	80	215	30	33
11	Liczba osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem psychologicznym (w tym kształtowaniem umiejętności życiowych), mającym na celu zwiększenie motywacji do powrotu na rynek pracy.	718	1559	198	152
12	Liczba inicjatyw/działań mających na celu rozwój oraz promocję podmiotów ekonomii społecznej i spółdzielczości socjalnej (CIS, KIS, spółdzielnie socjalne i inne).	62	86	6	131
13	Liczba szkoleń, warsztatów, konferencji, debat i spotkań promujących zatrudnienie w sektorze ekonomii społecznej.	66	94	8	52
14	Liczba wolontariuszy działających na rzecz integracji osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.	341	124	100	0
15	Liczba inicjatyw/działań promujących wolontariat na rzecz integracji osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.	30	20	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie województwa warmińsko-mazurskiego

III. Wybrane działania podejmowane w ramach realizacji celów operacyjnych Priorytetu III Strategii przez pozostałych realizatorów Strategii

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
Cel operacyjny 3.1. Młode osoby bezrobotne posiadają kwalifikacje coraz bardziej adekwatne do zmieniających się potrzeb rynku pracy oraz są bardziej aktywne i mobilne zawodowo.	3.1.1. Opracowywanie oraz realizacja programów oraz projektów aktywizujących i wyrównujących szanse edukacyjne i zawodowe młodzieży ze środowisk zagrożonych bezrobociem (np. PAL) przy aktywnym jej uczestnictwie.	Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP	<p>Realizacja 45 programów autorskich dla 2027 uczestników, we współpracy z partnerami lokalnymi, m.in. zakładami karnymi, placówkami oświatowymi, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, lokalnymi zakładami pracy, ośrodkami rekreacji i sportu, jednostkami opiekuńczo-wychowawczymi OHP, w zakresie wsparcia i aktywizacji młodzieży w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej, zapoznania uczestników z wymaganiami wybranych zawodów, pogłębienia wiedzy na temat specyfiki pracy w różnych zawodach, a także nabycia umiejętności aktywnego poruszania się po rynku pracy poprzez bezpośredni kontakt z pracodawcami.</p> <p>Realizacja 4 projektów międzynarodowych staży zawodowych dla 256 osób, potwierdzonych uznawanym na terenie całej Unii Europejskiej certyfikatem Europass Mobility ułatwiającym znalezienie zatrudnienia na europejskim rynku pracy.</p> <p>Projekt systemowy pn. „Od szkolenia do zatrudnienia –YEI” obejmujący 190 młodych ludzi z Warmii i Mazur; celem projektu jest poprawa sytuacji osób młodych w wieku 18-24 lata z grupy NEET poprzez zwiększenie ich aktywności zawodowej i społecznej oraz zdolności do zatrudnienia w trakcie trwania projektów.</p>
		Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	Nadzór nad realizacją projektów aktywizujących i wyrównujących szanse edukacyjne i zawodowe młodzieży - 30 projektów z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, w ramach których udzielane jest wsparcie dla osób młodych w wieku 15-29 lat, należących do kategorii NEET (przez Powiatowe Urzędy Pracy w ramach Poddziałania 1.1.2 POWER realizowanych było 20 Projektów, natomiast w ramach Poddziałania 1.2.1 realizowanych było 10 Projektów).
	3.1.2. Wspieranie rozwoju różnorodnych form aktywizacji zawodowej oraz zdobywania doświadczenia zawodowego w celu pokonywania barier wejścia na rynek pracy, zwłaszcza dla absolwentów.	Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP	Różnorodne formy aktywizacji, m.in.: warsztaty aktywizacji zawodowej, kursy i szkolenia, działania podejmowane w ramach programu „Wolontariat w OHP”, realizacja inicjatyw obywatelskich, tj.: „Targi edukacji i pracy i edukacji”, „Program popularyzacji przedsiębiorczości i kształcenia zawodowego”, „Ogólnopolska Akcja Lato z OHP”, „Aktywizacja zawodowa młodzieży - Kwalifikacja Wojskowa 2018”, działania w ramach inicjatywy „Warmińsko-Mazurskiego Tygodnia Kariery”, „Europejskiego Tygodnia Umiejętności Zawodowych”, „Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości” itp., realizacja programów autorskich skierowanych do osób bezrobotnych oraz działania w ramach projektu „Od szkolenia do zatrudnienia — YEI” w ramach, którego młodzież z grupy NEET uzyskała wsparcie w zakresie uzyskania kwalifikacji zawodowych i doświadczenia zawodowego w ramach staży zawodowych.
		Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	Wsparcie rozwoju różnorodnych form aktywizacji zawodowej osób młodych oraz zdobywania doświadczenia zawodowego w celu pokonywania barier wyjścia na rynek pracy, m.in. poprzez:

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
			<ul style="list-style-type: none"> – zobowiązanie potencjalnych beneficjentów EFS, poprzez odpowiednie kryteria w ogłaszanych konkursach, do objęcia uczestników projektu min. trzema usługami i/lub instrumentami indywidualnej i kompleksowej pomocy; – działania doradców zawodowych z Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Olsztynie i w Elblągu, m.in.: świadczenie usług poradnictwa zawodowego grupowego i indywidualnego dla klientów, w tym młodych osób bezrobotnych, upowszechnianie informacji zawodowych ułatwiających wejście na rynek pracy.
	3.1.3.Organizowanie szkoleń dla osób bezrobotnych w celu podniesienia i zdobycia innych kwalifikacji zawodowych zwiększających szansę na podjęcie zatrudnienia.	Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP	<p>Kursy umożliwiające uzyskanie kwalifikacji zawodowych poszukiwanych na lokalnym rynku pracy oraz zdobycie kwalifikacji miękkich, których odbiorcami była młodzież bezrobotna, poszukująca pracy.</p> <p>Projekt „Od szkolenia do zatrudnienia”- YEI, w ramach którego przeprowadzono szkolenia zawodowe, m.in. kierowca kat. D, kelner-barman-barista z obsługą kas fiskalnych, spawanie blach i rur spoinami pachwinowymi metodą TIG-141 i MAG-135, kosmetyczka z elementami wizażu i stylizacji paznokci i wiele innych.</p>
		Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie Powiatowe Urzędy Pracy	<p>Wsparcie rozwoju różnorodnych form aktywizacji zawodowej, w tym szkoleń osób młodych oraz zdobywania nowych kwalifikacji, m.in. poprzez współpracę z powiatowymi urzędami pracy w zakresie organizacji szkoleń, badanie popytu na kwalifikacje na wojewódzkim rynku pracy (Barometr zawodów), prowadzenie rejestru instytucji szkoleniowych i analiz ich oferty szkoleniowej.</p> <p>Inicjowanie, organizowanie oraz finansowanie szkoleń dla bezrobotnych i poszukujących pracy przez powiatowe urzędy pracy (zgodnie z Ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy).</p>
	3.1.4.Tworzenie specjalistycznego poradnictwa zawodowego dla młodzieży biernej na rynku pracy, realizowanego m.in. przez doradców zawodowych, Młodzieżowe Kluby Integracji Społecznej.	Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP	Specjalistyczne poradnictwo zawodowe dla młodzieży niepełnosprawnej w stopniu lekkim oraz umiarkowanym, w tym diagnoza predyspozycji zawodowych (w ramach projektu „Od szkolenia do zatrudnienia — YEI”).
		Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	Działalność centrów informacji i planowania kariery zawodowej w strukturze WUP (w Olsztynie i Elblągu), udzielanie pomocy w zakresie poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych oraz młodzieży biernej na rynku pracy w wieku 18-25 w formie indywidualnych oraz grupowych porad zawodowych.
	3.1.5.Współpraca i współdziałanie pomiędzy jednostkami organizacyjnymi pomocy i integracji społecznej, instytucjami rynku pracy, szkołami (w tym szkołami wyższymi),	Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP	<p>Współpraca z samorządami lokalnymi: starostwa powiatowe, urzędy miast i gmin, publiczne służby zatrudnienia (PUP, WUP), miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej, placówkami oświatowymi i uczelniami wyższymi, w tym Akademickimi biurami Karier itp.</p> <p>Nowe porozumienia z partnerami lokalnymi: Gimnazjum nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi w Szczytnie, Szkołą Podstawową w Garbnie, Miejskim Urzędem Pracy w Olsztynie, Urzędem Pracy Powiatu Olsztyńskiego, Zespołem Szkół Budowlanych w Olsztynie, Powiatowym Urzędem Pracy w Kętrzynie i Nidzicy, Stowarzyszeniem Adelfi w Elku, Zespołem Szkół Rolniczych w Ostródzie, Zespołem Szkół Zawodowych w Piszcu, Urzędem Miejskim w Biskupcu, Urzędem Pracy Powiatu Olsztyńskiego Filia w Biskupcu, Miejskim</p>

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
	pracodawcami, organizacjami pozarządowymi.		Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Biskupcu, Zespołem Szkół w Biskupcu, Wyższą Szkołą Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie, Zakładem Karnym w Dublinach, Szkołą Podstawową w Biedaszkach. Celem współpracy jest podejmowanie wspólnych działań na rzecz młodzieży w wieku 15-25 lat, służących przeciwdziałaniu marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży, przeciwdziałaniu bezrobociu oraz przygotowaniu młodzieży do aktywnego funkcjonowania na rynku pracy.
		Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	Zainicjowanie i koordynowanie partnerstwa pn. <i>PAKT dla Rozwoju Poradnictwa Zawodowego</i> , skupiającego 76 różnorodnych instytucji, w tym m.in. instytucje rynku pracy, szkoły, uczelnie wyższe i organizacje pozarządowe.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 26 gminach i 9 powiatach podejmowana była współpraca na rzecz młodzieży, w tym absolwentów oraz młodych osób pozostających bez pracy pomiędzy jednostkami organizacyjnymi pomocy i integracji społecznej, instytucjami rynku pracy, szkołami, pracodawcami, organizacjami pozarządowymi oraz uczelniami wyższymi.
3.1.6. Aktywizacja społeczna młodzieży poprzez wolontariat.	Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP	Współpraca 22 wolontariuszy z Centrami Edukacji i Pracy Młodzieży OHP obejmująca zajęcia teoretyczne i praktyczne związane z tematyką zdrowego żywienia i dietetyką, przeprowadzenie zajęć z języka niemieckiego, pomoc w organizacji Targów Pracy i Edukacji, pomoc administracyjno-biurową oraz obsługę punktów informacyjno-konsultacyjnych OHP.	
	Regionalne Centrum Wolontariatu w Elblągu	Spotkania i pogadanki, m.in. w szkołach, przedszkolach; szkolenia dla wolontariuszy oraz koordynatorów pracy wolontariuszy; doradztwo z zakresu wolontariatu (pomoc w zakresie: aspektów prawnych, formułowania umów z wolontariuszami, ubezpieczeń). Organizacja/współorganizacja akcji z udziałem wolontariuszy, m.in.: Wielkanocna zbiórka dla najuboższych Polaków mieszkających na Łotwie, I Elbląski Bieg Wiosny, X Elbląski Bieg Piekarczyka 2018 r., Koncert Charytatywny w SP 14, FIP- Forum Inicjatyw Pozarządowych, Festyn z okazji 27. Tygodnia Osób Niepełnosprawnych im. Ewy Sprawki "Nadajemy ton", Mistrzostwa Świata w Piłce Nożnej -Elbląska Strefa Kibica , Akcja „Pierwszy dzwonek”, Bieg Niepodległości, Akcja „Nie bij mnie, kochaj mnie”, XXVII Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy.	
3.1.7. Organizowanie lokalnych i wojewódzkich debat związanych z problematyką młodzieży.	Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP	Organizacja debat, m.in.: „Dobre praktyki. Potencjał młodego mieszkańca Warmii i Mazur”, „Młodzi na start”, seminariów: „Młodzi biznesmeni i biznesmenki z misją”, „Przyszłość w mundurze? Czemu nie!”, „Poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy w planowaniu ścieżki kariery edukacyjnej i zawodowej”	
	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	Organizacja panelu dyskusyjnego pn. „Czy rynek pracy jest przygotowany do przyjęcia pokolenia Y i Z?”, w ramach konferencji inauguracyjnej W-M Tydzień kariery 2018. Udział w seminarium pt. „Młodzież w praktyce - wokół wspierania inicjatyw młodzieżowych” (w ramach „Programu wspierania inicjatyw młodzieżowych w województwie warmińsko-mazurskim” realizowanego przez Samorząd Województwa we współpracy z organizacjami pozarządowymi); w debacie w Zespole Szkół Budowlanych nt. motywacji i oczekiwań młodych wchodzących na rynek pracy; w konferencji pod hasłem	

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
			„Kształcenie zawodowe i doradztwo edukacyjno - zawodowe w zreformowanej szkole” organizowanej przez W-M Kuratora Oświaty i Warmińsko-Mazurską Specjalną Strefę Ekonomiczną.
Cel operacyjny 3.2. Osoby bezrobotne znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy ze względu na wykształcenie i kwalifikacje, w tym osoby 50+, zdobywają umiejętności, dzięki którym są bardziej aktywne zawodowo i coraz częściej znajdują zatrudnienie zwłaszcza na regionalnym rynku pracy.	3.2.1.Opracowywanie oraz realizacja lokalnych programów oraz projektów na rzecz osób bezrobotnych o niskich kwalifikacjach zawodowych, osób z wyższym wykształceniem oraz osób 50+, zagrożonych bezrobociem (np. PAL), przy aktywnym uczestnictwie tych grup.	Wojewódzki Urząd Pracy Olsztynie	<p>Nadzór nad realizacją projektów dla osób o niskich kwalifikacjach: 29 projektów z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój oraz 109 Projektów w ramach Działania 10.1 poprawa dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy, 10.2 Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia, 10.3 Rozwój samozatrudnienia, 10.4 pomoc w powrocie lub wejściu na rynek pracy osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3 oraz 10.5 Wsparcie pracowników i osób zwolnionych poprzez działania outplacementowe, w ramach których może być udzielone wsparcie dla osób o niskich kwalifikacjach.</p> <p>Kryteria dostępu w projektach pozakonkursowych realizowanych przez Powiatowe Urzędy Pracy (w ramach Poddziałania 1.1.2 POWER): objęcie wsparciem co najmniej 20% uczestników projektu znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, tj. osoby z niepełnosprawnościami i/lub osoby długotrwale bezrobotne i/lub osoby o niskich kwalifikacjach oraz osiągnięcie efektywności zatrudnieniowej dla osób o niskich kwalifikacjach na poziomie 43% lub 53%.</p> <p>Koordinowanie na terenie województwa realizacji programów aktywizacji zawodowej finansowanych z rezerwy Funduszu Pracy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w tym programów aktywizacji zawodowej bezrobotnych w wieku 45 lat i więcej (ogółem programami tymi miało zostać objętych 617 osób).</p>
	3.2.2.Wspieranie rozwoju różnorodnych form aktywizacji zawodowej oraz zdobywania doświadczenia zawodowego w celu pokonywania barier związanych z powrotem na rynek pracy, zwłaszcza dla osób 50+.	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	<p>4 porady grupowe dla podopiecznych Domu dla Bezdomnych nt. poszukiwania pracy i przygotowania się do rozmowy z pracodawcą oraz 1 spotkanie informacyjne dotyczące poszukiwania pracy, w tym procedur związanych z rejestracją w PUP, a także informacji o usługach dostępnych dla osób bezrobotnych.</p> <p>2 spotkania informacyjne dla podopiecznych MOPS dotyczące m.in.: poszukiwania pracy, odkrywania swoich mocnych i słabszych stron oraz radzenia sobie ze stresem wywołanym bezrobociem.</p> <p>2 porady grupowe dla skierowanych z PUP osób bezrobotnych i poszukujących pracy z zakresu poszukiwania pracy, odkrywania swoich mocnych i słabszych stron oraz 7 spotkań informacyjnych dotyczących zakładania, prowadzenia i rozliczania działalności gospodarczej i przygotowania się do rozmowy z pracodawcą.</p> <p>W konkursach ogłoszonych w roku 2018 poprzez odpowiednie kryteria zobowiązano potencjalnych beneficjentów EFS do objęcia uczestników projektu, min. trzema usługami i/lub instrumentami indywidualnej i kompleksowej pomocy.</p> <p>4 warsztaty motywacyjno-aktywizujące dla 42 osób na temat „Żeby chciało się chcieć” przeprowadzone przez doradcę zawodowego w ramach programu realizowanego przez Miejski Urząd Pracy w Olsztynie „Wracam na rynek pracy”, kierowanego do osób bezrobotnych o ustalonym III profilu pomocy.</p>
	3.2.3.Rozwijanie działań mających na celu dostosowanie kształcenia	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	<p>Badanie pn. „Barometr zawodów” – badanie zapotrzebowania na pracowników w określonych zawodach w poszczególnych powiatach oraz w całym województwie.</p> <p>Opiniowanie nowych kierunków kształcenia w regionie poprzez przygotowanie dla potrzeb Wojewódzkiej Rady Rynku Pracy szczegółowej analizy dot. wnioskowanych zawodów (dane nt. liczby bezrobotnych i liczby</p>

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
	i doksztalcania do potrzeb lokalnego rynku pracy.		wolnych miejsc pracy w zawodzie, dostępności oferty edukacyjnej oferowanej przez placówki/szkoły, liczbę uczniów kształcących się w zawodzie, liczbę osób, które otrzymały dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe oraz wyniki badania pn. „Barometr zawodów”). Ogłaszanie w wojewódzkim dzienniku urzędowym (po zasięgnięciu opinii Wojewódzkiej Rady Rynku Pracy) wykazu zawodów, w których za przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników może być dokonywana refundacja.
	3.2.4.Promocja i wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej jako alternatywnej formy zatrudnienia.	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	Organizacja przez CliPKZ w Elblągu warsztatów pn. „ <i>Własna firma</i> ”, podczas których poruszane są zagadnienia związane z ekonomią społeczną (w 2018 r. zorganizowano 2 warsztaty, w których udział wzięły 83 osoby).
		Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Funkcjonowanie Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, który bierze udział w koordynacji działań w zakresie ekonomii społecznej na poziomie regionalnym. Jest złożony z przedstawicieli samorządu województwa i samorządów lokalnych, a także przedstawicieli sektora ekonomii społecznej, nauki, biznesu oraz organizacji pozarządowych.
	3.2.5.Rozwijanie form kształcenia ustawicznego osób dorosłych.	Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP	Kursy i szkolenia dla osób bezrobotnych, młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, w wieku 18-25 lat, nieuczącej się i niepracującej, wymagającej wsparcia w zakresie aktywizacji edukacyjnej w obszarze rynku pracy oraz integracji społecznej organizowane przez Ośrodki Szkolenia Zawodowego OHP w Olsztynie, Klebarku Wielkim, Dobrym Mieście, Kurzętniku, Braniewie oraz MCK w Ostródzie, Lidzbarku Warmińskim i Kętrzynie. W 2018 r. zorganizowano łącznie: 79 kursów i szkoleń dla 524 uczestników w tym młodzież z grupy NEET, osób bezrobotnych i młodzieży uczącej się.
		Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	Szkolenia dla pracowników powiatowych urzędów pracy w zakresie usług rynku pracy (w 2018 roku przeprowadzono 24 szkolenia, w których udział wzięło łącznie 351 osób) oraz pracowników Wojewódzkiego Urzędu Pracy (142 osoby). Projekty kontraktowane w ramach konkursów przygotowanych i ogłoszonych przez WUP w Olsztynie finansowane ze środków EFS, umożliwiające osobom dorosłym pozostającym bez pracy uczestnictwo w kształceniu ustawicznym.
	3.2.6.Organizowanie szkoleń dla osób bezrobotnych w celu podniesienia lub zdobycia innych kwalifikacji zawodowych zwiększających szansę na podjęcie różnych form zatrudnienia.	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	Współpraca z powiatowymi urzędami pracy w zakresie organizacji szkoleń, badanie popytu na kwalifikacje na wojewódzkim rynku pracy (Barometr zawodów) oraz prowadzenie rejestru instytucji szkoleniowych i analiz ich oferty szkoleniowej.

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
Cel operacyjny 3.3. Bezrobotne osoby niepełnosprawne są lepiej wykształcone, bardziej aktywne zawodowo i korzystają z coraz większych możliwości podjęcia pracy	3.3.1.Opracowywanie oraz realizacja lokalnych programów oraz projektów aktywizujących i wspierających osoby niepełnosprawne w poszukiwaniu i utrzymaniu miejsc pracy przy aktywnym uczestnictwie tych grup.	Warmińsko-Mazurski Oddział Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	Udział w Programie pn. „ <i>Stabilne-zatrudnienie – osoby niepełnosprawne w administracji i służbie publicznej</i> ”, którego celem jest podniesienie wskaźnika zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami w administracji publicznej oraz państwowych samorządowych instytucjach kultury (w Oddziale zawarto dwie umowy dotyczące zatrudnienia dwóch osób z niepełnosprawnościami).
		Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	<p>Wprowadzenie kryteriów dostępu w poszczególnych konkursach na realizację projektów w ramach POWER 2014-2020 i RPO WiM 2014-2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w projektach pozakonkursowych realizowanych przez Powiatowe Urzędy Pracy (w ramach Poddziałania 1.1.2 POWER „Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy”): objęcie wsparciem co najmniej 20% uczestników projektu znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, m.in. osób z niepełnosprawnościami oraz osiągnięcie efektywności zatrudnieniowej dla osób z niepełnosprawnościami na poziomie 12% lub 22%; – w projektach w ramach Działania 10.1 RPO WiM 2014-2020: osiągnięcie poziomu efektywności zatrudnieniowej dla osób bezrobotnych w wieku 30 lat i więcej, które dodatkowo należą do następujących grup: osoby w wieku 50 lat i więcej, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niskimi kwalifikacjami do poziomu ISCED 3 na poziomie co najmniej 37% lub 47% (w zależności od wysokości stopy bezrobocia rejestrowanego); – w projektach w ramach Działania 10.4 RPO WiM 2014-2020 część z Wnioskodawców w ramach projektów objął wsparciem opiekunów z niepełnosprawnościami, którzy posiadają dzieci w wieku do lat 3 (co najmniej 10% grupy docelowej projektu); – w projektach w ramach Działania 10.2 i 10.4 RPO WiM 2014-2020 oraz Poddziałania 1.2.1 POWER osiągnięcie wskaźnika efektywności zatrudnieniowej dla osób w najtrudniejszej sytuacji (w tym imigranci, reemigranci, osoby w wieku 50 lat i więcej, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niskimi kwalifikacjami (do poziomu ISCED 3)) na poziomie 42% w RPO oraz 38% w POWER.
	3.3.2.Poprawa dostępności do edukacji, w tym inicjowanie działań na rzecz dostosowania kształcenia i doksztalcenia bezrobotnych osób niepełnosprawnych do potrzeb lokalnego rynku pracy.	Samorządy gminne, powiatowe	W 5 gminach i 4 powiatach inicjowano działania na rzecz dostosowania kształcenia i doksztalcenia bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami do potrzeb lokalnego rynku pracy

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
	3.3.3. Wspieranie działań na rzecz tworzenia miejsc pracy dla bezrobotnych osób niepełnosprawnych (w tym promowanie elastycznych form zatrudnienia np. telepraca i samozatrudnienia) na otwartym rynku pracy.	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	W projektach, w ramach działania 10.3 Rozwój samozatrudnienia i 10.5 Wsparcie pracowników i osób zwolnionych poprzez działania outplacementowe RPO WiM 2014-2020, Wnioskodawcy mogli objąć wsparciem osoby z niepełnosprawnościami. W projektach, w ramach działania 10.5, oferowane jest wsparcie osób objętych restrukturyzacją lub reorganizacją, bądź zwolnionych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy przed dniem przystąpienia do projektu; wsparcie obejmuje zestaw działań dostosowanych do indywidualnych potrzeb uczestników projektu, w tym m.in.: doradztwo zawodowe, poradnictwo psychologiczne, pośrednictwo pracy, szkolenia, staże, wsparcie finansowe na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, w formie bezzwrotnej, połączone ze wsparciem pomostowym o charakterze doradczo-szkoleniowym oraz w postaci finansowej.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 10 gminach i 9 powiatach podejmowano inicjatywy na rzecz tworzenia miejsc pracy dla bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami (w tym promowano elastyczne formy zatrudnienia np. telepraca i samozatrudnienia) na otwartym rynku pracy.
	3.3.4. Podnoszenie poziomu wiedzy oraz umiejętności kadr jednostek pomocy i integracji społecznej, pracowników samorządowych, instytucji rynku pracy oraz organizacji pozarządowych na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	Wizyta studyjna w Polskim Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną w Ostródzie dla członków zespołów zadaniowych partnerstwa lokalnego pn. „ <i>PAKT dla Rozwoju Poradnictwa Zawodowego</i> ”, tj. m.in. przedstawicieli instytucji samorządowych, instytucji rynku pracy oraz organizacji pozarządowych, której celem było podniesienie poziomu wiedzy uczestników nt. systemu wsparcia PSONI kierowanego do osób z niepełnosprawnością intelektualną.
		Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa	Federacja FOSa w partnerstwie z Warmińsko-Mazurskim Sejmikiem Osób Niepełnosprawnych realizowała projekt pn. „ <i>Partnerstwo na rzecz realizacji praw osób z niepełnosprawnościami</i> ”. Celem głównym projektu było dokonanie przeglądu i analizy zadań jednostek administracji państwowej i publicznej woj. warmińsko-mazurskiego pod kątem dostosowania do postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Każda z 50 monitorowanych jednostek otrzymała raport z rekomendacjami.
		Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Organizacja spotkań dotyczących ekonomii społecznej, w tym aktywizacji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluceniem społecznym. Zagadnienia te obejmowały tworzenie przedsiębiorstw społecznych, w których zatrudnienie mogły otrzymać osoby z niepełnosprawnościami.
	3.3.5. Doskonalenie współpracy oraz koordynacja działań instytucji zajmujących się bezrobotnymi osobami niepełnosprawnymi.	Samorządy gminne, powiatowe	W 22 gminach i 6 powiatach podejmowana była współpraca instytucji zajmujących się bezrobotnymi osobami z niepełnosprawnościami.
	3.3.6. Promocja i prezentacja twórczości artystycznej,	Warmińsko-Mazurski Oddział Państwowego	Organizacja XVI Ogólnopolskiego Konkursu plastycznego pn. „ <i>Sztuka Osób Niepełnosprawnych</i> ” pod tytułem „Niepodległa bez barier - od morza do Tatr” na szczeblu wojewódzkim.

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
	kulturalnej i zawodowej osób niepełnosprawnych.	Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	
		Warmińsko-Mazurski Sejmik Osób Niepełnosprawnych w Olsztynie Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Organizacja Festynu Integracyjnego o zasięgu wojewódzkim pod hasłem „Jesteśmy razem” (w 2018 r. odbyła się XX edycja tego wydarzenia), którego celem jest między innymi promowanie dobrych praktyk w zakresie aktywnego spędzania czasu wolnego przez osoby z niepełnosprawnościami, nawiązanie wzajemnych kontaktów oraz prezentacja ich artystycznego dorobku.
		Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	Udział w konferencji pod hasłem „Aktywizacja społeczno-zawodowa szansa na niezależność osób z niepełnosprawnością”, której organizatorem był PFRON w Olsztynie.
Cel operacyjny 3.4. Osoby długotrwale bezrobotne zagrożone wykluczeniem społecznym – m.in. osoby bezdomne, opuszczające zakłady karne, ośrodki terapii uzależnień – nabywają kwalifikacje zawodowe i umiejętności społeczne	3.4.1. Opracowywanie oraz realizacja programów i projektów na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób długotrwale bezrobotnych.	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	Koordynowanie na terenie województwa realizacji programów aktywizacji zawodowej finansowanych z rezerwy Funduszu Pracy Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w tym programów aktywizacji zawodowej długotrwale bezrobotnych (w 2018 programy te skierowane były do 658 uczestników). Nadzór nad realizacją 30 projektów z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój oraz 109 Projektów w ramach Działania 10.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy, 10.2 Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia, 10.3 Rozwój samozatrudnienia, 10.4 Pomoc w powrocie lub wejściu na rynek pracy osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3 oraz 10.5 Wsparcie pracowników i osób zwolnionych poprzez działania outplacementowe, w ramach których może być udzielone wsparcie dla osób długotrwale bezrobotnych.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 51 gminach i 9 powiatach realizowano programy i/lub projekty na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób długotrwale bezrobotnych.
	3.4.2. Współpraca instytucji pomocy i integracji społecznej, instytucji rynku pracy oraz partnerów społecznych na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób długotrwale bezrobotnych.	Samorządy gminne, powiatowe	W 60 gminach i 8 powiatach podejmowana była współpraca na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób długotrwale bezrobotnych pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, instytucjami rynku pracy oraz partnerami społecznymi.

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
	3.4.3. Rozwijanie wsparcia psychologicznego i kształtowanie umiejętności życiowych u osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym, mające na celu zwiększenie ich motywacji do powrotu na rynek pracy.	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	<p>Działalność metodyczno-szkoleniowa dla pracowników powiatowych urzędów pracy realizujących usługi rynku pracy, m.in. szkolenia pn. „Jak pracować z osobami uzależnionymi oraz zagrożonymi uzależnieniem?” – 2 edycje, „Trudny klient czy trudne sytuacje, jak sobie radzić?” – 1 edycja, „Wykorzystanie dialogu motywującego w pracy z klientem” – 2 edycje, „Wykorzystanie wybranych elementów analizy transakcyjnej w pracy z klientem” – 2 edycje.</p> <p>Cykliczne zajęcia skierowane dla osób bezrobotnych, podopiecznych MOPS w Elblągu - „Zarządzanie czasem w poszukiwaniu pracy”, „Jak sobie radzić ze stresem wywołanym bezrobociem”, „Ukryte możliwości – nowe horyzonty”, „Dokumenty aplikacyjne i rozmowa z pracodawcą”, których celem było przekazanie uczestnikom praktycznej wiedzy umożliwiającej lepsze zarządzanie sobą w czasie i realizacji działań zmierzających do pozyskania zatrudnienia.</p> <p>Warsztaty motywacyjno-aktywizujące dla 42 osób na temat „Żeby chciało się chcieć” przeprowadzone przez doradcę zawodowego z CliPKZ w Olsztynie w ramach programu specjalnego realizowanego przez Miejski Urząd Pracy w Olsztynie „Wracam na rynek pracy”.</p>
	3.4.4. Rozwój i promocja podmiotów ekonomii społecznej oraz spółdzielczości socjalnej (CIS, KIS, spółdzielnie socjalne i inne).	Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa	Federacja FOSa w 2018 roku współprowadziła trzy Kluby Integracji Społecznej oraz utworzyła Olsztyński Klub Integracji Społecznej. Federacja była jednym z inicjatorów utworzenia Forum Klubów Integracji Społecznej oraz współprowadzi Spółdzielnię Socjalną Humanus.
		Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Realizacja działań dotyczących rozwoju i promocji PES i spółdzielczości socjalnej, od spotkań z przedstawicielami samorządu, poprzez doradztwo w zakresie tworzenia PES, w tym spółdzielni socjalnych, do procesu ich tworzenia i prowadzenia, wsparcia ich rozwoju; organizacja konferencji ES, targów ES, seminariów i warsztatów a także prelekcji w szkołach i dla uczestników projektów aktywizacyjnych w zakresie tworzenia PES.
		Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	<p>Realizacja Wojewódzkiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020 (WPRES) przyjętego przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w dniu 21 lipca 2015 roku.</p> <p>Projekt pozakonkursowy pt. „<i>Ekonomia Społeczna na Warmii i Mazurach</i>” w ramach Poddziałania 11.3.2. Koordynacja ekonomii społecznej w regionie RPO WiM 2014-2020.</p> <p>Utworzenie sieci kooperacji podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym pod nazwą <i>Regionalna Platforma Współpracy na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej</i> zrzeszającej 58 podmiotów reintegracyjnych, z czego w 2018 r. do sieci przystąpiło 6 nowych podmiotów.</p> <p>Pierwsze spotkanie instytucji otoczenia ekonomii społecznej i solidarnej Polski Wschodniej pn. „<i>Forum Inicjatyw Lokalnych</i>”, w którym udział wzięło blisko 150 osób reprezentujących zarówno jednostki sektora finansów publicznych jak i organizacje pozarządowych prowadzących ośrodki wsparcia ekonomii społecznej, a także przedsiębiorstwa społeczne z Polski Wschodniej.</p>

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
			<p>Doradztwo eksperckie w zakresie zlecania zadań publicznych podmiotom ekonomii społecznej oraz tworzenia lokalnych programów rozwoju usług społecznych, z którego skorzystało w sumie 9 jednostek samorządu terytorialnego.</p> <p>Konferencja regionalna pt. „<i>Innowacje w rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej – doświadczenia regionalne i krajowe</i>” w ramach „VI Warmińsko-Mazurskich Dni z Ekonomią Społeczną”, w której udział wzięło 120 osób oraz konferencja pn. „<i>Współpraca Nauki - Biznesu - Ekonomii Społecznej na Warmii i Mazurach</i>”, w której wzięło udział blisko 100 osób.</p> <p>Seminarium tematyczne powiatowych i miejskich zespołów ds. ekonomii społecznej pt. „Podmioty ekonomii społecznej jako partner samorządu w świadczeniu usług publicznych” oraz seminarium dla kadry akademickiej z regionu pt. „Uczelnie wyższe jako przyjazne miejsce rozwoju ekonomii społecznej”.</p>
		Samorządy gminne, powiatowe	W 41 gminach i 7 powiatach podejmowano działania na rzecz rozwoju oraz promocji podmiotów ekonomii społecznej i spółdzielczości socjalnej (CIS, KIS, spółdzielnie socjalne i inne).
	3.4.5. Rozwój specjalistycznego doradztwa z zakresu zakładania i prowadzenia podmiotów ekonomii społecznej jako alternatywnej formy zatrudnienia.	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	Warsztaty pn. „ <i>Własna firma</i> ” organizowane przez CiPKZ w Elblągu, podczas których poruszane były zagadnienia związane z ekonomią społeczną, w tym z zasadami rejestracji działalności gospodarczej i nadawania numeru REGON, formami rozliczeń podatkowych z tytułu prowadzonej działalności, aktualnymi przepisami w zakresie: kontroli higieny żywności i wymogów, jakie należy spełnić podejmując działalność produkcyjną, handlową i usługową, itp. (w 2018 r. zorganizowano 2 warsztaty, w których udział wzięły 83 osoby).
		Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Doradztwo specjalistyczne w zakresie aspektów prawnych, księgowych, biznesowych, marketingowych, psychologicznych, doradztwa zawodowego, itp.
		Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	<p>W województwie warmińsko-mazurskim działa sieć Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ośrodek Wspierania Inicjatyw Ekonomii Społecznej w Elblągu – prowadzony przez Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych; – Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej w Olsztynie – prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Spółdzielczości i Przedsiębiorczości Lokalnej WAMA-COOP (partner: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie); – Ośrodek Wspierania Inicjatyw Ekonomii Społecznej w Nidzicy – prowadzony przez Nidzicką Fundację Rozwoju NIDA; – Ośrodek Wspierania Inicjatyw Ekonomii Społecznej w Ełku – prowadzony przez Stowarzyszenie Adelfi. <p>Na dzień 31 grudnia 2018 r. w województwie funkcjonowało 10 inkubatorów przedsiębiorczości społecznej – podmiotów zapewniających kompleksowe wsparcie m.in. w postaci szkoleń, doradztwa oraz użyczenia lokali i sprzętu dla podmiotów ekonomii społecznej prowadzących działalność gospodarczą, szczególnie w pierwszych tygodniach ich funkcjonowania.</p>

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
		Samorządy gminne, powiatowe	W 21 gminach i 3 powiatach podejmowano działania na rzecz rozwoju specjalistycznego doradztwa z zakresu zakładania i prowadzenia podmiotów ekonomii społecznej jako alternatywnej formy zatrudnienia.
	3.4.6. Organizacja szkoleń, warsztatów, konferencji, debat i spotkań promujących zatrudnienie w sektorze ekonomii społecznej.	Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie	<p>Udział w konferencji pod hasłem „<i>Potencjały rozwoju ekonomii społecznej w Europie i w Polsce</i>” organizowanej przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Spółdzielczości i Przedsiębiorczości Lokalnej WAMA-COOP oraz w konferencji z okazji Światowego Dnia Praw Osób Starszych, pn. „<i>Ekonomia społeczna przyjazna seniorom</i>” zorganizowanej przez ROPS przy współudziale Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.</p> <p>Udział w spotkaniu Regionalnej Platformy Współpracy na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej realizowanej w ramach projektu „<i>Ekonomia Społeczna na Warmii i Mazurach</i>”.</p> <p>Udział w konferencji pn. „<i>Współpraca nauki-biznesu i ekonomii społecznej na Warmii i Mazurach</i>”, w której uczestniczyli przedstawiciele środowiska biznesu, nauki, a także podmiotów ekonomii społecznej, instytucji rynku pracy (w tym WUP w Olsztynie), władz lokalnych oraz organizacji pozarządowych z Warmii i Mazur.</p>
	3.4.7. Promocja wolontariatu na rzecz integracji osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Regionalne Centrum Wolontariatu w Elblągu	<p>Na stronach internetowych, portalu społecznościowym oraz w lokalnej prasie informowano o działaniach Centrum, jak również o podejmowanych akcjach na rzecz osób potrzebujących pomocy, z niepełnosprawnościami, zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>Podczas spotkań z młodzieżą w szkołach przedstawiano oferty pracy wolontarystycznej na rzecz osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>
Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa		Federacja zatrudnia zespół dziesięciorga doświadczonych animatorów pracujących w środowiskach lokalnych (zarówno miejskich, jak i wiejskich). Efektem ich pracy był szereg lokalnych i/lub sąsiedzkich inicjatyw, w których planowanie i realizację włączani byli uczestnicy projektów Federacji i ich otoczenie sąsiedzkie. Także uczestnicy JOB Firmy – innowacyjnego narzędzia aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem – włączani byli w planowanie i realizację akcji charytatywnych, wydarzeń wolontariackich i oddolnych inicjatyw.	
Samorządy gminne		W 8 gminach podejmowano działania w ramach promocji wolontariatu na rzecz integracji osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	

PRIORYTET IV ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO

I. Analiza wskaźników realizacji celu strategicznego i celów operacyjnych Priorytetu IV Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

W ramach Priorytetu IV „Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku” wskazano cel strategiczny oraz trzy cele operacyjne:

Cel strategiczny: Społeczności lokalne aktywniej uczestniczą w zaspokajaniu swoich potrzeb i kreowaniu życia społecznego.

Cel operacyjny 4.1. Sektor pozarządowy skuteczniej zaspokaja potrzeby lokalnych społeczności dzięki rozwojowi branżowemu i terytorialnemu.

Cel operacyjny 4.2. Profesjonalne organizacje pozarządowe przy współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego aktywniej działają na rzecz społeczności lokalnych.

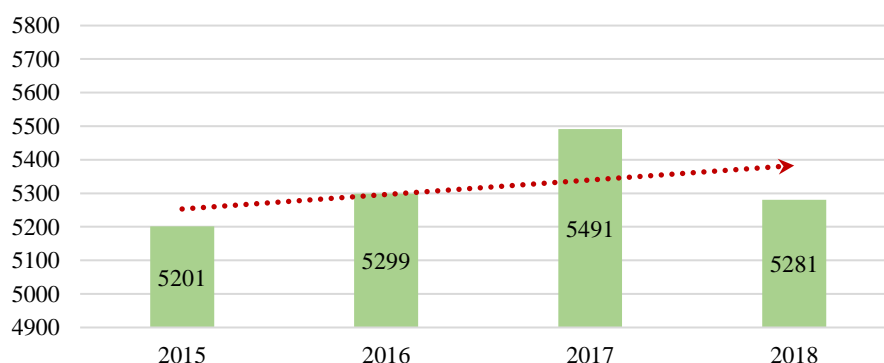
Cel operacyjny 4.3. Mieszkańcy województwa coraz aktywniej uczestniczą w działaniach obywatelskich oraz w większym stopniu wykazują postawy prospołeczne.

Celom podporządkowano łącznie **6 wskaźników**:

Wskaźniki celu strategicznego - Społeczności lokalne aktywniej uczestniczą w zaspokajaniu swoich potrzeb i kreowaniu życia społecznego:

- liczba organizacji pozarządowych w województwie – wykres 60.

Wykres 60. Liczba organizacji pozarządowych w województwie warmińsko-mazurskim

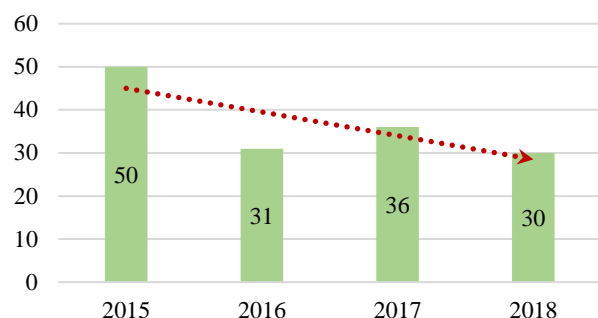
Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z realizacji Programu współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w roku 2015, 2016, 2017 oraz 2018

Wskaźniki celu operacyjnego 4.1 - Sektor pozarządowy skuteczniej zaspokaja potrzeby lokalnych społeczności dzięki rozwojowi branżowemu i terytorialnemu:

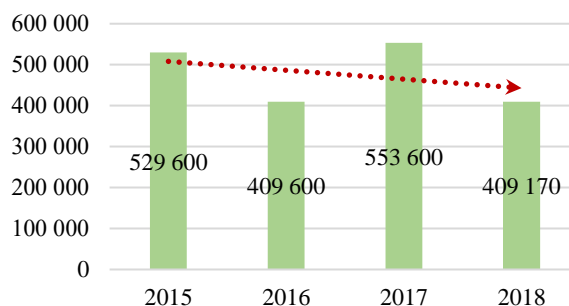
- liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne zlecone przez samorząd województwa z zakresu polityki społecznej⁹ – wykres 61;
- kwota przekazana na realizację tych zadań (w PLN) – wykres 62.

⁹ w zakresie pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych

Wykres 61. Liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne zlecone przez samorząd województwa z zakresu polityki społecznej

Wykres 62. Kwota przekazana na realizację zadań publicznych zleconych przez samorząd województwa z zakresu polityki społecznej (w PLN)

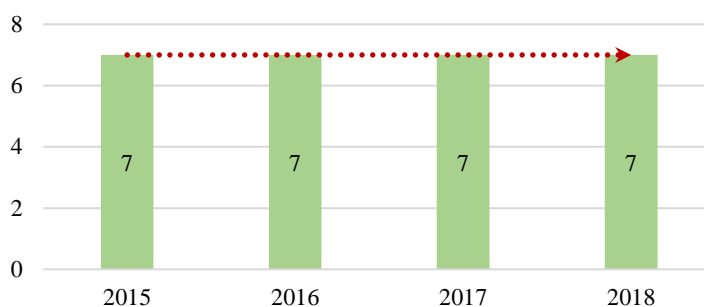

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

Wskaźniki celu operacyjnego 4.2 - Profesjonalne organizacje pozarządowe przy współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego aktywniej działają na rzecz społeczności lokalnych:

- liczba Centrów Organizacji Pozarządowych w województwie – wykres 63.

Wykres 63. Liczba Centrów Organizacji Pozarządowych w województwie warmińsko-mazurskim

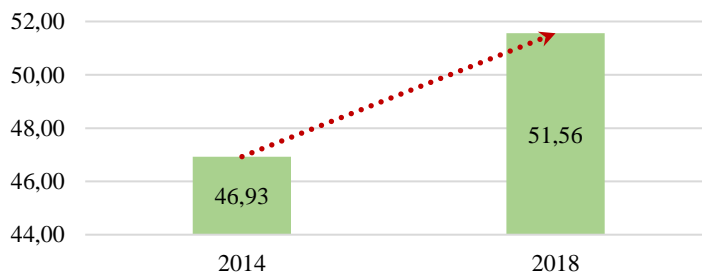

Źródło: Biuro Dialogu Społecznego i Pożytku Publicznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

Wskaźniki celu operacyjnego 4.3 - Mieszkańcy województwa coraz aktywniej uczestniczą w działaniach obywatelskich oraz w większym stopniu wykazują postawy prospołeczne:

- frekwencja w wyborach samorządowych (w % w I turze) – wykres 64;
- liczba organizacji pozarządowych w województwie – wykres 60.

Wykres 64. Frekwencja w wyborach samorządowych (w % w I turze) w województwie warmińsko-mazurskim

*wybory samorządowe w Polsce odbywają się co 4 lata

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie oraz Państwowej Komisji Wyborczej

Podsumowanie wartości wskaźników Priorytetu IV Rozwój społeczeństwa informacyjnego

Cel strategiczny: Społeczności lokalne aktywniej uczestniczą w zaspokajaniu swoich potrzeb i kreowaniu życia społecznego:

Jednym z kluczowych warunków rozwoju województwa jest aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców, która zależna jest od ludzkich postaw i zachowań społecznych oraz wiedzy i umiejętności współdziałania. Przejawem podejmowania inicjatyw obywatelskich i społecznych jest tworzenie oraz funkcjonowanie organizacji pozarządowych, które przyczyniają się do rozwoju społecznego i pełniejszego zaspokajania potrzeb społeczności lokalnych. Organizacje pozarządowe są istotnym podmiotem realizacji usług społecznych w województwie warmińsko-mazurskim. Ponadto III sektor wywiera coraz większy wpływ na politykę społeczną regionu oraz na rozwój społeczeństwa obywatelskiego m.in. poprzez realizację wielu programów i projektów na rzecz środowisk lokalnych.

Liczba organizacji pozarządowych w województwie warmińsko-mazurskim co roku wzrasta. Z danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie wynika, że na 31 grudnia 2018 r. w regionie zarejestrowanych było 5281 organizacji pozarządowych, tj. o 80 (o 1,53%) więcej niż w 2015 r.

Cel operacyjny 4.1. Sektor pozarządowy skuteczniej zaspokaja potrzeby lokalnych społeczności dzięki rozwojowi branżowemu i terytorialnemu:

Zmniejszyła się **liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne zlecone przez samorząd województwa** z zakresu polityki społecznej (pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami) z 50 w 2015 r. do 30 w 2018 r., tj. o 20 (o 40,0%).

Jednocześnie zmniejszyła się **kwota przekazana na realizację zadań publicznych zleconych przez samorząd województwa** z zakresu polityki społecznej z 529 600 zł w 2015 r. do 409 170 zł w 2018 r., tj. o 120 430 zł (o 22,73%).

Cel operacyjny 4.2. Profesjonalne organizacje pozarządowe przy współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego aktywniej działają na rzecz społeczności lokalnych:

Liczba Centrów Organizacji Pozarządowych w województwie warmińsko-mazurskim od kilku lat utrzymuje się na stałym poziomie. Obecnie na terenie województwa funkcjonuje 7 tego typu podmiotów.

Cel operacyjny 4.3. Mieszkańcy województwa coraz aktywniej uczestniczą w działaniach obywatelskich oraz w większym stopniu wykazują postawy prospołeczne:

O aktywności społecznej obywateli świadczy niewątpliwie **frekwencja w wyborach samorządowych**. W związku z tym, że wybory samorządowe w Polsce odbywają się co cztery lata w analizie przedstawiono wyniki frekwencji w wyborach z roku 2014 i 2018. Z danych Państwowej Komisji Wyborczej wynika, że w 2018 r. frekwencja w % w I turze dla województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 51,56% i w porównaniu z frekwencją podczas wyborów w roku 2014 r. była o 4,63 p.p. wyższa.

II. Działania podejmowane w ramach realizacji celów operacyjnych Priorytetu IV Strategii przez samorządy gminne i powiatowe

Analiza ankiet nadesłanych przez OPS-y i PCPR-y pozwala stwierdzić, że w ramach działań podjętych w obrębie celów operacyjnych Priorytetu IV SPS WW-M przez samorządy gminne i powiatowe województwa warmińsko-mazurskiego osiągnięto wyniki o charakterze „twardym”, które prezentuje poniższa tabela:

Lp.	Miernik	Samorządy gminne		Samorządy powiatowe	
		2015	2018	2015	2018
Cel operacyjny 4.1. Sektor pozarządowy skuteczniej zaspokaja potrzeby lokalnych społeczności dzięki rozwojowi branżowemu i terytorialnemu					
1	Liczba zawartych umów z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań z zakresu polityki społecznej.	309	354	83	92
2	Liczba organizacji pozarządowych, którym udzielono dotacji na realizację zadań z zakresu polityki społecznej.	253	248	84	70
3	Łączna kwota przekazanych dotacji z zakresu polityki społecznej dla organizacji pozarządowych.	10 976 205 zł	11 294 506 zł	5 959 804 zł	12 742 182 zł
4	Łączna liczba osób objętych wsparciem w ramach zadań zleconych z zakresu polityki społecznej (np. liczba osób, które skorzystały z rezultatów; liczba mieszkańców gminy/powiatu – uczestników dofinansowanych projektów).	31 055	40 829	7548	2026
5	Liczba zrealizowanych szkoleń w ramach wsparcia działalności organizacji pozarządowych w branżach wynikających z potrzeb lokalnych.	50	12	15	1
6	Liczba pracowników organizacji pozarządowych objętych szkoleniami w ramach wsparcia działalności NGO w branżach wynikających z potrzeb lokalnych.	132	47	133	2
7	Liczba funkcjonujących koalicji organizacji pozarządowych i instytucji publicznych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.	14	1	1	0
8	Liczba funkcjonujących partnerstw organizacji pozarządowych i instytucji publicznych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.	45	40	5	2
Cel operacyjny 4.2. Profesjonalne organizacje pozarządowe przy współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego aktywniej działają na rzecz społeczności lokalnych					
1	Liczba szkoleń dla liderów oraz osób aktywnych społecznie z zakresu tworzenia i prowadzenia organizacji pozarządowych.	254	9	10	0
2	Liczba liderów oraz osób aktywnych społecznie przeszkolonych z zakresu tworzenia i prowadzenia organizacji pozarządowych.	269	41	107	0
3	Liczba kursów dla liderów oraz osób aktywnych społecznie z zakresu tworzenia i prowadzenia organizacji pozarządowych.	11	1	0	0
4	Liczba liderów oraz osób aktywnych społecznie, które wzięły udział w kursach z zakresu tworzenia i prowadzenia organizacji pozarządowych.	79	23	4	0
5	Liczba podmiotów – organizacji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego i sektora prywatnego, które podjęły współpracę w zakresie działań podejmowanych na rzecz społeczności lokalnych.	438	259	72	18
Cel operacyjny 4.3. Mieszkańcy województwa coraz aktywniej uczestniczą w działaniach obywatelskich oraz w większym stopniu wykazują postawy prospołeczne					
1	Liczba wspólnych działań i inicjatyw podjętych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe celem wzmocnienia lokalnego potencjału społecznego oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.	313	200	85	13
2	Liczba zorganizowanych przedsięwzięć mających na celu integrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z lokalną społecznością.	491	373	38	13

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Lp.	Miernik	Samorządy gminne		Samorządy powiatowe	
		2015	2018	2015	2018
3	Liczba podmiotów, które realizowały programy i projekty na rzecz budowania lokalnej aktywności oraz wzmacniania lokalnych więzi i postaw prospołecznych, w tym proekologicznych.	302	167	56	4
4	Liczba programów na rzecz budowania lokalnej aktywności oraz wzmacniania lokalnych więzi i postaw prospołecznych, w tym proekologicznych.	130	116	7	1
5	Liczba osób objętych programami na rzecz budowania lokalnej aktywności oraz wzmacniania lokalnych więzi i postaw prospołecznych, w tym proekologicznych.	10 405	8418	24 000 ¹⁰	0
6	Liczba projektów na rzecz budowania lokalnej aktywności oraz wzmacniania lokalnych więzi i postaw prospołecznych, w tym proekologicznych.	215	146	51	4
7	Liczba osób objętych projektami na rzecz budowania lokalnej aktywności oraz wzmacniania lokalnych więzi i postaw prospołecznych, w tym proekologicznych.	9774	9179	4091	202
8	Liczba zorganizowanych konkursów promujących postawy prospołeczne.	91	125	43	5
9	Liczba nagrodzonych w ramach konkursów promujących postawy prospołeczne.	336	967	126	72

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie województwa warmińsko-mazurskiego

¹⁰ Powiat Węgorzewski realizował w 2015 r. 5 programów na rzecz budowania lokalnej aktywności oraz wzmacniania lokalnych więzi i postaw prospołecznych, którymi objęto 24.000 osób (w tym w ramach zintegrowanego Program Rozwoju Powiatu Węgorzewskiego).

III. Wybrane działania podejmowane w ramach realizacji celów operacyjnych Priorytetu IV Strategii przez pozostałych realizatorów Strategii

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
<p>Cel operacyjny 4.1.</p> <p>Sektor pozarządowy skuteczniej zaspokaja potrzeby lokalnych społeczności dzięki rozwojowi branżowemu i terytorialnemu</p>	<p>4.1.1. Szersze włączanie organizacji pozarządowych w realizację zadań z zakresu polityki społecznej zleczanych przez samorządy lokalne.</p>	<p>Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego</p>	<p>W ramach realizacji Programu współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy <i>o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie</i> na rok 2018, ogłoszony został otwarty konkurs ofert na wykonanie zadań publicznych Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z zakresu pomocy społecznej oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy <i>o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie</i>. Ponadto ogłoszono otwarty konkurs ofert na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, dofinansowanych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w wyniku rozstrzygnięcia ww. konkursów dofinansowano realizację 30 zleconych zadań publicznych o łącznej wartości przekazanych dotacji 409 170 zł, – liczba mieszkańców województwa – uczestników dofinansowanych zadań wyniosła 96 013 osób, w tym: – w ramach dotacji udzielonych organizacjom pozarządowym w w/w zakresach dofinansowano m.in.: <ul style="list-style-type: none"> ✓ wspieranie aktywności społecznej osób starszych, wzmacnianie i promowanie integracji międzypokoleniowej, rzecznictwo osób starszych; ✓ organizację w Olsztynie XX Wojewódzkiego Festynu Integracyjnego, o zasięgu regionalnym, dla osób z niepełnosprawnościami pod hasłem „Jesteśmy Razem”; ✓ wydanie dwóch numerów biuletynu promującego działania realizowane w ramach XX Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny, tj. biuletynu inauguracyjnego i biuletynu podsumowującego XX Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny; ✓ działania na rzecz wsparcia osób bezdomnych; ✓ działania z zakresu przeciwdziałania narkomanii; ✓ działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym zorganizowanie i przeprowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej poświęconej przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet w dniach 1 listopada – 10 grudnia 2018 r.; ✓ zajęcia rehabilitacyjne grupowe i indywidualne, szkolenia, warsztaty i kursy dla osób z niepełnosprawnościami, ich rodzin i opiekunów.

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
		Samorządy gminne, powiatowe	<p>W 2018 r. 73 jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej wykazały współpracę ich samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi w formie zlecenia zadań w trybie działalności pożytku publicznego (gminy i powiaty w województwie warmińsko-mazurskim zawarły 869 umów z 576 organizacjami pozarządowymi). Łączna kwota dotacji przekazanych w 2018 r. przez samorządy lokalne na zlecenie zadań w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w obszarze pomocy i wsparcia, wyniosła 79 377 tys. zł. Jest to wartość o nieco ponad 5 mln zł wyższa niż w roku 2017.</p> <p>W 2018 r., podobnie jak w roku 2017 r., niewielka liczba samorządów lokalnych (10) zleciła zadania w trybie zamówień publicznych ogółem 18 organizacjom pozarządowym. Łączna wartość dotacji przekazanych organizacjom pozarządowym w trybie zamówień publicznych w 2018 roku wyniosła 2 859 tys. zł.¹¹</p>
	4.1.2. Wspieranie działalności organizacji pozarządowych przez samorządy lokalne w branżach wynikających z potrzeb lokalnych (np. dotacje, szkolenia).	Samorządy gminne, powiatowe	W 52 gminach i 7 powiatach wspierano działalność organizacji pozarządowych w branżach wynikających z potrzeb lokalnych m.in. poprzez dotacje oraz szkolenia.
	4.1.3. Kształcenie oraz wzrost umiejętności organizacji pozarządowych w zakresie skutecznego aplikowania o środki finansowe i wykorzystania ich dla rozwoju lokalnego i regionalnego.	Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa	Federacja dzieli się ze swoimi organizacjami członkowskimi rozwiązaniami stosowanymi w projektach. Włącza w projekty partnerskie organizacje mniejsze i mało doświadczone w realizacji tego typu inicjatyw.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 26 gminach i 2 powiatach realizowane były działania mające na celu wzrost umiejętności organizacji pozarządowych w zakresie skutecznego aplikowania o środki finansowe i wykorzystania ich dla rozwoju lokalnego i regionalnego, w tym m.in.: pomoc bezpośrednia przy pisaniu ofert, szkolenia, indywidualne konsultacje.
	4.1.4. Tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu oraz funkcjonowaniu koalicji i partnerstw organizacji pozarządowych i instytucji publicznych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.	Samorządy gminne, powiatowe	W 19 gminach i 2 powiatach powstawały partnerstwa organizacji pozarządowych i instytucji publicznych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

¹¹ Ocena zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego za 2018 rok

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
Cel operacyjny 4.2. Profesjonalne organizacje pozarządowe przy współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego aktywniej działają na rzecz społeczności lokalnych	4.2.1. Profesjonalizacja organizacji pozarządowych i samorządów lokalnych poprzez realizację szkoleń i kursów dla liderów oraz osób aktywnych społecznie z zakresu tworzenia i prowadzenia organizacji pozarządowych.	Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa	Realizacja przedsięwzięć: – Szkoła Animatorów Społecznych (12 osób) – Spotkania Organizacji Członkowskich Federacji FOSa (60 osób)
		Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Cykl szkoleń dla liderów PES pod nazwą Szkoła Przedsiębiorczości NGO.
		Samorządy gminne	W 8 gminach odbyły się szkolenia, a w 1 gminie kurs dla liderów oraz osób aktywnych społecznie z zakresu tworzenia i prowadzenia organizacji pozarządowych.
	4.2.2. Współpraca i wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego i sektora prywatnego w zakresie działań podejmowanych na rzecz społeczności lokalnych.	Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Współpraca z JST w zakresie propagowania rozwiązań dla tworzenia nowych miejsc pracy w sektorze ES oraz inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej, tworzenia PES realizujących usługi społeczne w lokalnej społeczności, itp. W powiatach objętych wsparciem ESWIP funkcjonują Zespoły ds. ES, które podejmują współpracę na rzecz rozwoju ES dla dobrze funkcjonującego społeczeństwa obywatelskiego.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 37 gminach i 3 powiatach podejmowana była współpraca organizacji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego i sektora prywatnego w zakresie działań na rzecz społeczności lokalnych.
	4.2.3. Wzmacnianie organizacji pozarządowych poprzez wsparcie ich federalizacji, sieciowania i zrzeszania się oraz wymianę doświadczeń.	Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa	Federacja skupia ponad 50 organizacji socjalnych z terenu województwa, wspiera funkcjonowanie ośmiu sieci branżowych.
		Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Spotkania, konferencje, seminaria dla przedstawicieli NGO lokalne, regionalne, ogólnopolskie, m.in. sieć HEROLD (Sieć Wspierania Rozwoju Lokalnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego), SPLOT (Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych), RDPP (Rada Działalności Pożytku Publicznego).
	4.2.4. Promowanie dobrych praktyk i modelowych działań organizacji pozarządowych na rzecz społeczności lokalnych.	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Zgodnie z ustawą <i>o pomocy społecznej</i> do zadań samorządu województwa należy inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej. Realizując to zadanie, corocznie począwszy od 2001 roku, Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyznaje nagrody oraz wyróżnienia pracownikom pomocy i integracji społecznej, a także aktywnym liderom organizacji pozarządowych województwa warmińsko-mazurskiego. Od 2014 roku konkurs odbywa się w nowej formule. Nagrody i wyróżnienia przyznawane są w dwóch kategoriach:

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
			<ul style="list-style-type: none"> – indywidualnej – pracownikom pomocy i integracji społecznej oraz najbardziej aktywnym liderom organizacji pozarządowych z terenu województwa warmińsko-mazurskiego; – zespołowej – jednostkom organizacyjnym pomocy i integracji społecznej oraz organizacjom pozarządowym działającym na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w obszarze pomocy i integracji społecznej. <p>Celem przyznania nagród i wyróżnień jest promocja nowoczesnych oraz twórczych rozwiązań w dziedzinie pomocy i integracji społecznej, m.in. za: aktywizację społeczności lokalnych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.</p> <p>W 2018 roku nagrody otrzymało 6 osób (3 przedstawicieli sektora pozarządowego), natomiast 3 osobom przyznano wyróżnienia (w tym jedno dla przedstawiciela NGO). Przyznano również 3 nagrody zespołowe w formie statuetek, w tym jedną dla przedstawiciela organizacji pozarządowej.</p>
		Samorządy gminne, powiatowe	W 19 gminach i 1 powiecie podejmowane były działania promujące dobre praktyki i modelowe działania organizacji pozarządowych na rzecz społeczności lokalnych.
Cel operacyjny 4.3. Mieszkańcy województwa coraz aktywniej uczestniczą w działaniach obywatelskich oraz w większym stopniu wykazują postawy prospołeczne	4.3.1. Podejmowanie wspólnych działań i inicjatyw przez jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe, mających na celu wzmacnianie lokalnego potencjału społecznego oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.	Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Realizując zadania CIS Stowarzyszenie ESWIP współpracowało z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Powiatowym Urzędem Pracy w Elblągu. Współpraca polegała na wsparciu MOPS i PUP przy rekrutacji uczestników CIS oraz na wypłacaniu świadczeń integracyjnych uczestnikom CIS.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 48 gminach 7 powiatach podejmowano działania i inicjatywy celem wzmacniania lokalnego potencjału społecznego oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
	4.3.2. Aktywne włączanie przez władze społeczności lokalnych i ich organizacji w życie publiczne np. poprzez debaty, kawiarenki obywatelskie, Fora Inicjatyw Pozarządowych, szerokie konsultacje społeczne na każdym poziomie planowania polityki lokalnej.	Samorządy gminne, powiatowe	W 42 gminach i 6 powiatach społeczność lokalna i jej organizacje były włączane przez władze w życie publiczne m.in. poprzez: zapraszanie na konferencje, spotkania integracyjno-edukacyjne oraz współpracę przy tworzeniu programów osłonowych.
	4.3.3. Tworzenie przez władze lokalne warunków dla aktywności oddolnej mieszkańców np. poprzez inicjatywy lokalne, fundusze sołeckie, fundusze lokalne itp.	Samorządy gminne, powiatowe	W 75 gminach i 4 powiatach podejmowano inicjatywy pobudzające aktywność oddolną mieszkańców m.in. poprzez fundusze sołeckie, budżet obywatelski, konkurs na najlepszą inicjatywę lokalną.

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
	4.3.4. Organizowanie przedsięwzięć mających na celu integrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z lokalną społecznością.	Samorządy gminne, powiatowe	W 51 gminach i 6 powiatach organizowano przedsięwzięcia mające na celu integrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z lokalną społecznością (imprezy organizowane i współorganizowane przez placówki oświatowe, kulturalne, m.in.: pikniki i festyny, rodzinne rajdy rowerowe, jarmarki: wielkanocny, różności, bożonarodzeniowy).
	4.3.5. Promowanie i podnoszenie rangi wolontariatu we wszystkich obszarach życia społecznego oraz wspieranie inicjatyw społecznych.	Regionalne Centrum Wolontariatu w Elblągu	Na stronach internetowych, portalu społecznościowym, w lokalnej prasie informowano o działaniach Centrum oraz o akcjach podejmowanych na rzecz osób potrzebujących pomocy, z niepełnosprawnościami, zagrożonych wykluczeniem społecznym. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, instytucjami publicznymi i osobami indywidualnymi na rzecz zaangażowania wolontariuszy z bazy RCW w różnego rodzaju akcje i wydarzenia. Projekt pn. „ <i>Gala z okazji Międzynarodowego Dnia Wolontariusza</i> ” - podsumowanie działań wolontarystycznych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. W Radiu Olsztyn prowadzona była kampania społeczna na rzecz promocji wolontariatu na Warmii i Mazurach poprzez realizację spotu radiowego. Celem projektu była promocja wartości wolontariatu i korzyści z niego płynących – kreowanie mody na wolontariat. Promocja działań społecznych i zdobywanie nowych umiejętności, doświadczenia i kompetencji cenionych i pożądanym na rynku pracy.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 44 gminach i 5 powiatach promowano i podnoszono rangę wolontariatu. W 58 gminach i 5 powiatach wspierano inicjatywy społeczne.
	4.3.6. Realizacja i promocja programów i projektów budujących lokalną aktywność oraz wzmacniających lokalne więzi i postawy prospołeczne, w tym proekologiczne.	Regionalne Centrum Wolontariatu w Elblągu	Projekt pn. „ <i>Aktywni Razem</i> ” - aktywizacja społeczno-zawodowa osób z niepełnosprawnościami zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym z terenu miasta Elbląg. Działania zaplanowane w projekcie były indywidualnie dostosowane dla każdego uczestnika z uwzględnieniem diagnozy sytuacji problemowej, zasobów, potencjału, predyspozycji, potrzeb. Jednym z działań było wzmocnienie przez każdego uczestnika kompetencji społecznych, komunikacyjnych, współpracy z grupą, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, przełamania bierności wynikającej z sytuacji psychicznej oraz braku motywacji. W ramach projektu „ <i>Gala Olsztyn</i> ” realizowanego przez RCW w Elblągu promowano wartości wolontariatu i korzyści z niego płynące – kreowanie mody na wolontariat. Realizacja zadania pn. <i>Miejskie Centrum Wolontariatu (MCW)</i> , polegającego na zorganizowaniu i prowadzeniu biura, w którym prowadzone jest stałe wsparcie z zakresu wolontariatu dla mieszkańców Elbląga.
		Federacja Organizacji Socjalnych	Federacja FOSa w ramach każdego z realizowanych projektów wspiera w ramach działań animacyjnych lokalne społeczności, zarówno z terenów wiejskich, jak i miejskich, w budowaniu aktywności, wzmacnianiu lokalnych i sąsiedzkich więzi (inicjatywy lokalne i sąsiedzkie, inicjatywy podwórkowe, rodzinne pikniki, konkursy na zagospodarowanie wspólnej przestrzeni, wspieranie samoorganizacji

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

Cel operacyjny	Działania zapisane w Strategii	Działania realizowane w 2018 r.	
		Podmiot realizujący	Krótki opis działania
4.3.7. Organizowanie konkursów promujących postawy prospołeczne.		Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa	i samopomocy – np. metoda przyjazny sąsiad), organizuje akcje proekologiczne (dyskusje w ramach cyklu „Debaty na różne tematy”, promowanie alternatywnych wobec plastikowych opakowań, wspieranie schroniska dla zwierząt, wspieranie akcji Bieg na sześć łap i inne). Federacja prowadzi też działania skierowane na wzmocnienie partycypacji osób starszych w życiu publicznym (wspieranie tworzenia i funkcjonowania gminnych rad seniorów).
		Samorządy gminne, powiatowe	W 26 gminach i 1 powiecie realizowano programy, a w 29 gminach i 2 powiatach projekty na rzecz budowania lokalnej aktywności oraz wzmacniania lokalnych więzi i postaw prospołecznych, w tym proekologicznych.
		Kuratorium Oświaty	Organizowanie konkursów i debat wokół zagadnień związanych z postawami społecznymi (konkurs „100 życiorysów uczniów i nauczycieli na 100-lecie Niepodległej - wzory osobowe godne naśladowania”); udział w pracach sieci „Skuteczna edukacja”, konferencja „Szkoła wspólnotą wychowującą i kształcąca dla Niepodległej - Wychowanie ku wartościom jako wyzwanie i zadania szkoły”; współorganizacja obchodów 37 rocznicy wprowadzenia stanu wojennego w Polsce. Promowano konkursy tematyczne organizowane przez podmioty spoza województwa warmińsko-mazurskiego, np. III edycja Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy o Prawie Wyborczym „Wybieram wybory”.
		Regionalne Centrum Wolontariatu w Elblągu	Konkurs <i>Barwy Wolontariatu</i> - kierowany do wolontariuszy, osób korzystających z ich pomocy, przedsiębiorstw, które realizują program wolontariatu pracowniczego, organizacji pozarządowych i instytucji publicznych współpracujących z wolontariuszami i wspierających ruch wolontarystyczny w Polsce. Konkurs „ <i>Dziecięcy Piekarczyk</i> ” – kierowany do osób, instytucji lub organizacji pozarządowych, których działania na rzecz dzieci zasługują na szczególne wyróżnienie.
		Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa	Nagroda Federacji FOSa w ramach konkursu Godni Naśladowania – nagroda rzeczowa dla wyróżniającej się organizacji pracującej w sferze socjalnej. Społecznicy FOSy – nagroda dla wyróżniających się przedstawicieli organizacji pracujących w sferze socjalnej.
		Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Konkurs im. A. Gabrysiak – konkurs na najlepszą inicjatywę elbląskich organizacji pozarządowych.
		Samorządy gminne, powiatowe	W 19 gminach i 2 powiatach organizowano konkursy promujące postawy prospołeczne.

WNIOSKI Z MONITORINGU REALIZACJI STRATEGII W ROKU 2018

LP.	WNIOSKI	REKOMENDACJE DZIAŁAŃ
PRIORYTET I: PRAWIDŁOWO FUNKCJONUJĄCA RODZINA		
1.	W województwie warmińsko-mazurskim obserwuje się spadek przyrostu naturalnego. Mimo, że w latach 2016-2017 można było zaobserwować poprawę w tym zakresie, kolejny rok przyniósł spadek wartości wskaźnika do poziomu -0,9. Dla porównania w Polsce w tym samym okresie wyniósł on -0,7. Obserwowany trend jest wynikiem m.in. spadającej liczby urodzeń, utrzymującej się na wysokim poziomie liczby zgonów oraz niskiej dzietności kobiet.	Wskazane jest realizowanie działań z zakresu polityki prorodzinnej, zarówno na poziomie lokalnym, regionalnym, a także ogólnokrajowym np.: <ul style="list-style-type: none"> – karta dużej rodziny, – tworzenie żłobków i przedszkoli przy wykorzystywaniu środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, – angażowanie pracodawców w działania prorodzinne, w tym np. możliwości elastycznego dnia i form pracy dla matek sprawujących opiekę nad małym dzieckiem, – korzystne regulacje prawne dla zakładających rodziny na poziomie regionalnym, – rozwój form samopomocy rodzicielskiej i międzypokoleniowej, jak warsztaty samokształceniowe dla rodziców, – wyróżnianie pracodawców przyjaznych rodzicom, którzy stworzyli przykładowe punkty opieki dla dzieci.
2.	Liczba podmiotów umożliwiających aktywne spędzanie wolnego czasu w województwie warmińsko-mazurskim, w stosunku do roku 2015 r., pozostała na zbliżonym poziomie.	Należy w dalszym ciągu rozwijać infrastrukturę umożliwiającą aktywne spędzanie wolnego czasu przez dzieci i młodzież (np. Orliki, GOKi, biblioteki, MKiS, szkoły, świetlice i inne), jak również utrzymywać dotychczas funkcjonującą w dobrym stanie technicznym. Należy opracowywać ciekawe programy aktywizujące młodzież, odpowiadające na ich potrzeby.
3.	W porównaniu do informacji z ubiegłego monitoringu liczba uczniów i studentów objętych pomocą stypendialną w roku szkolnym 2017/2018 uległa zmniejszeniu zarówno w powiatach, jak i gminach.	Należy nadal przykładать dużą wagę do stałego rozwijania różnych form wsparcia dla młodzieży ze szkół ponadgimnazjalnych i młodzieży studiującej, w szczególności w zakresie wsparcia finansowego, w tym ze szczególnym zwróceniem uwagi na studentów kierunków medycznych oraz kształcenie opiekunów i pielęgniarek.
4.	Zmniejszyła się współczynnik aktywności zawodowej mieszkańców województwa. Wprawdzie w 2018 r. był on wyższy w porównaniu do roku 2015 r. (o 1,2 p.p), jednak w 2018 r. uległ obniżeniu.	Wskazane jest podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności zawodowej mieszkańców województwa, w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> – rozwijanie nowoczesnych form zatrudnienia, tj.: praca zdalna (telepraca), leasing pracowniczy (wypożyczanie pracowników innej firmie (firmom) na określony czas lub do realizacji konkretnego zadania), praca kontraktowa, work-sharing, – wzmocnienie współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i instytucji rynku pracy w celu podejmowania działań na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy, w tym w podmiotach ekonomii społecznej w celu aktywizacji osób bezrobotnych i umożliwienia im powrotu na rynek pracy, m.in. w ramach RPO WiM 2014-2020, – wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej (m. in. przedsiębiorstw społecznych, KIS, CIS) oraz upowszechnianie przedsiębiorczości społecznej m.in. w ramach RPO WiM 2014-2020, – rozwój innowacyjnych i elastycznych narzędzi pracy z osobami najbardziej oddalonymi od rynku pracy oraz z rodziną, – rozwój specjalistycznego poradnictwa zawodowego,

LP.	WNIOSKI	REKOMENDACJE DZIAŁAŃ
PRIORYTET I: PRAWIDŁOWO FUNKCJONUJĄCA RODZINA		
		<ul style="list-style-type: none"> – wprowadzanie elastycznych form zatrudnienia oraz powstawanie przedszkoli i żłobków ułatwiających podejmowanie rodzicom pracy zawodowej i godzenie jej z życiem rodzinnym m.in. w ramach RPO WiM 2014-2020, – realizacja staży zawodowych m.in. w ramach RPO WiM 2014-2020.
5.	<p>W województwie warmińsko-mazurskim zwiększa się liczba specjalistów pracujących z rodziną, w tym również na terenach wiejskich. Problemem pozostaje jednak w dalszym ciągu mała liczba poradni rodzinnych. W 2018 r. działało 8 tego typu placówek, tj. tylko o 1 więcej w porównaniu z rokiem 2015.</p>	<p>Należy podejmować działania zmierzające do organizowania poradnictwa w gminach województwa warmińsko-mazurskiego. Pomimo wzrostu liczby specjalistów pracujących z rodziną, w województwie w dalszym ciągu funkcjonuje mała liczba poradni rodzinnych. Konieczne jest zintensyfikowanie działań nakierowanych na:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tworzenie miejsc kompleksowej pracy z rodziną, np. centrów wsparcia rodzin, – tworzenie i wspieranie funkcjonowania placówek wsparcia dziennego (w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów, ognisk wychowawczych) z możliwością realizacji kompleksowych usług społecznych dla dzieci i młodzieży (świetlic i klubów środowiskowych z programem terapeutycznym) z zapewnieniem organizacji czasu, możliwości rozwoju osobistego oraz rozwijania zainteresowań, – dalszy rozwój i poprawę dostępności do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, – realizację programów i projektów integrujących rodziny oraz wzmacniających więzi między poszczególnymi jej członkami, – wzmocnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodziny oraz tworzenie interdyscyplinarnych zespołów mających na celu kompleksowe podejście do wspierania i rozwiązywania problemów w rodzinach dysfunkcyjnych.
6.	<p>Nowe formy i metody pracy z rodziną wymagają dalszej popularyzacji. W 2018 r. tylko w 31 gminach i 3 powiatach województwa warmińsko-mazurskiego wprowadzono nowe metody pracy z rodziną.</p>	<p>Zaleca się zwiększenie działań mających na celu wypracowywanie i wdrażanie innowacyjnych metod pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym, w tym m.in.: elementy TSR, negocjacje i mediacje, dialog motywujący, coaching, elementy KGR, asystent rodziny, pedagog ulicy, których efektywność została potwierdzona w praktycznym zastosowaniu.</p> <p>Bardzo ważnym elementem jest również wykorzystywanie wzorców i „dobrych praktyk” jako elementów już „przetestowanych” o potwierdzonej skuteczności. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na pobudzanie aktywności gmin do sięgania po środki finansowe w ramach ogłaszanych przez MRPiPS konkursach oraz w ramach RPO WiM 2014-2020 oraz nowej perspektywy 2021-2027.</p>
7.	<p>W roku 2018 r., w porównaniu z rokiem 2015 r., liczba pracowników jednostek pomocy i integracji społecznej, wspartych w ramach różnych form kształcenia z zakresu pracy z rodziną, wzrosła w gminach (z 767 do 807), jednak zmalała w powiatach (z 290 do 189). Nie wszystkie jednostki korzystają z proponowanej oferty szkoleniowej w równym stopniu. W związku z tym, że kadra pomocy i integracji społecznej ma możliwość korzystania z bardzo szerokiej oferty specjalistycznych szkoleń, często bezpłatnych, podnoszących</p>	<p>Konieczne jest realizowanie działań, tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie kadry jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej oraz przedstawicielom organizacji pozarządowych działających w tym obszarze możliwości podwyższania kwalifikacji za pomocą różnorodnych form doskonalenia zawodowego, w tym: kursów, treningów, szkoleń, studiów i kursów zawodowych (np. ze środków PO WER, RPO WiM 2014-2020 oraz nowej perspektywy 2021-2027), – popularyzowanie wśród kadry jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej idei kształcenia ustawicznego, ciągłego podnoszenia kwalifikacji zawodowych,

LP.	WNIOSKI	REKOMENDACJE DZIAŁAŃ
PRIORYTET I: PRAWIDŁOWO FUNKCJONUJĄCA RODZINA		
	profesjonalizm świadczonej pomocy, konieczne jest zachęcanie ww. pracowników do korzystania z proponowanych możliwości.	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność profesjonalizacji kadr pomocy i integracji społecznej, m.in. poprzez osiąganie kolejnych stopni specjalizacji, co zapewnia podnoszenie jakości świadczonych przez OPS usług społecznych w środowisku lokalnym, – szczególny nacisk na szkolenia kadry pracującej w obszarze pomocy i integracji społecznej z wykorzystania nowych/innowacyjnych metod pracy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych osób/rodzin wymagających wsparcia, – wzmocnienie kompetencji kadry jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej poprzez superwizję, – tworzenie Centrów Usług Społecznych.
8.	W odniesieniu do roku 2015 stale zmniejsza się zarówno liczba rodzin zastępczych, jak i liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w województwie warmińsko-mazurskim.	<p>Należy wspierać rodzicielstwo zastępcze poprzez m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – promowanie zawodowych rodzin zastępczych i zabezpieczanie na ten cel odpowiednich środków finansowych w budżetach powiatów, – zwiększanie nakładów na szkolenia dla rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka i kandydatów na rodziny adopcyjne, – rozwijanie specjalistycznego poradnictwa dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, – rozwijanie współpracy instytucjonalnej w obszarze pieczy zastępczej, – prowadzenie lokalnych i regionalnych kampanii społecznych informujących i promujących ideę rodzicielstwa zastępczego, – upowszechnianie w systemie pieczy zastępczej rodzin pomocowych, – rozbudowę kadry powiatowych centów pomocy społecznej (zatrudnienie pedagoga i terapeuty rodzinnego oraz doraźne zatrudnianie różnego rodzaju specjalistów, jak na przykład seksuologa, logopedy czy psychiatry), – pomoc dla usamodzielnianych wychowanków z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych, np. rozwój mieszkalnictwa chronionego, upowszechnienie edukacji ekonomicznej, – wsparcie edukacyjne, motywacyjne opiekunów usamodzielniania, – zatrudnianie i rozwijanie form pracy asystentów rodziny w celu umożliwienia powrotu dzieci z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej oraz zapobieganie odbieraniu dzieci z rodzin do pieczy zastępczej. <p>Wsparcie rodzin biologicznych z problemami opiekuńczo-wychowawczymi zapobiegające sytuacjom odbierania dzieci tym rodzinom w przeszłości.</p>
9.	W dalszym ciągu realizowany jest rządowy <i>Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej</i> , dzięki któremu gminy i powiaty mogą uzyskać środki na dofinansowanie zatrudnienia asystentów rodziny oraz koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Ważne jest rozwijanie i wzmocnianie roli asystentów rodziny i rodzin wspierających, jako efektywnej formy pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi lub znajdującymi się w	W dalszym ciągu zaleca się wspieranie samorządów w pozyskiwaniu środków w ramach rządowego <i>Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej</i> . Ponadto wskazany jest dalszy systematyczny rozwój usług wspierających rodzinę, w tym: poradnictwo specjalistyczne.

LP.	WNIOSKI	REKOMENDACJE DZIAŁAŃ
PRIORYTET I: PRAWIDŁOWO FUNKCJONUJĄCA RODZINA		
	kryzysie. Jest to sposób na zwiększenie efektywności pomocy poprzez pracę w środowisku, jak również na obniżenie kosztów związanych z organizacją opieki zastępczej, w tym potencjalnego umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.	
10.	Najczęściej wskazywaną przez gminy i powiaty formą promocji idei „rodziny jako wartości” są działania w ramach wspierania i organizowania Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny.	Należy w dalszym ciągu promować wydarzenie jakim są Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny oraz zachęcać samorządy lokalne do aktywnego włączania się w realizację przedsięwzięć w ramach wskazanej inicjatywy.

LP.	WNIOSKI	REKOMENDACJE DZIAŁAŃ
PRIORYTET II: WZMACNIANIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ		
1.	Systematycznie zmniejsza się liczba osób objętych pomocą społeczną, co jest związane z ogólną poprawą sytuacji życiowej mieszkańców regionu. Jednocześnie na przestrzeni ostatnich lat zmniejszył się procent osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego.	<p>Należy kontynuować działania wspierające lokalną społeczność w szczególności poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – aktywną politykę społeczną (tj.: instrumenty społeczno-zawodowe - roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, zatrudnienie socjalne, szkolenia, kursy; instrumenty edukacyjne - uzupełnianie wykształcenia, zmiana zawodu wyuczonego; instrumenty zdrowotne - programy korekcyjne w przypadku stosowania przemocy w rodzinie, terapia rodzinna; instrumenty społeczne - wolontariat, udział w imprezach o charakterze kulturalnym, sportowym, turystycznym realizowanych w ramach programów aktywizacji lokalnej), – wypracowywanie i wdrażanie przez instytucje pomocy i integracji społecznej innowacyjnych form wsparcia skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, – wykorzystywanie wzorców i wymianę „dobrych praktyk”, – rozwój usług adekwatnych do potrzeb osób długotrwale bezrobotnych, w szczególności: świadczonych w klubach integracji społecznej, centrach integracji społecznej oraz w spółdzielniach socjalnych w ramach RPO WiM 2014-2020, – utrzymanie i wzmocnienie działań aktywizująco-wspierających, kierowanych do całych rodzin korzystających z pomocy społecznej, szczególnie przez rozwój pracy socjalnej, usług społecznych i działań profilaktycznych zapobiegającym występowaniu problemów społecznych, – umacnianie i zwiększanie efektywności działań jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej np. poprzez standaryzację usług, wzmocnianie i profesjonalizację kadry, stosowanie innowacyjnych rozwiązań i narzędzi wspierających podopiecznych pomocy społecznej, – wymianę informacji i doświadczeń pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi w obszarze pomocy społecznej i aktywnej integracji w regionie, w tym poprzez wymianę dobrych praktyk, – podejmowanie działań na rzecz zmiany postaw klientów pomocy społecznej, zwiększania ich aktywności oraz współuczestnictwa w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowych m.in. w ramach RPO WiM 2014-2020,

LP.	WNIOSKI	REKOMENDACJE DZIAŁAŃ
PRIORYTET II: WZMACNIANIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ		
		<ul style="list-style-type: none"> – tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy oraz podejmowania aktywizacji zawodowej, które jednocześnie spowodują, że dochody z pracy będą wyższe niż zasiłki z pomocy społecznej m.in. w ramach RPO WiM 2014-2020.
2.	<p>Udzielanie wsparcia rodzinom w opiece nad osobą starszą należy do zadań obligatoryjnych gmin (w tym zwłaszcza poprzez: usługi opiekuńcze, specjalny zasiłek opiekuńczy, pomoc i wsparcie psychologiczne, materialne, socjalne, prawne, rodzinne, pracę socjalną, usługi rehabilitacyjne świadczone w formie zajęć rehabilitacyjnych dla seniorów z dziennego domu pobytu/UTW, pomoc sąsiedzką, zajęcia logopedyczne/ usprawniające/ terapeutyczne, kierowanie do ŚDS, itp.). Biorąc pod uwagę postępujący proces starzenia się społeczeństwa można przypuszczać, że w kolejnych latach będzie zwiększała się liczba osób wymagających ww. form wsparcia.</p>	<p>Należy w dalszym ciągu rozwijać opiekę środowiskową nad osobami starszymi w miejscu zamieszkania w celu podwyższenia komfortu ich życia oraz przedłużenia możliwości przebywania w środowisku (większa efektywność tego typu wsparcia oraz obniżenie kosztów, które wiązałyby się z umieszczaniem seniorów w placówkach całodobowych) poprzez m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zatrudnienie wykwalifikowanych opiekunek, – angażowanie pomocy sąsiedzkiej, – aktywizowanie środowiska lokalnego, – wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w usługach opiekuńczych (np. teleopieki, systemów przywoławczych). <p>Konieczne jest podejmowanie działań ukierunkowanych na wsparcie rodzin w kontekście opieki nad osobami starszymi, m.in. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – doskonalenie i rozwijanie opieki nad seniorem w formie usług opiekuńczych w środowisku, jako formy bardziej przyjaznej dla osoby starszej i oszczędniejszej dla budżetu, – podjęcie działań zmierzających do zapewnienia wykwalifikowanej kadry celem zapewnienia usług na wysokim poziomie (m.in. RPO WiM 2014-2020), – podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia opieki zdrowotnej osobom starszym, tj.: zwiększenie miejsc w zakładach opiekuńczo-leczniczych oraz utworzenie oddziałów oraz poradni geriatrycznych, – edukację członków rodziny w zakresie podstawowej opieki pielęgniarstwa nad osobą starszą/ z niepełnosprawnością z wykorzystaniem różnego rodzaju aplikacji i e-learningu, – rozwijanie usług społecznych na rzecz osób starszych, w tym z zakresu rehabilitacji oraz specjalistycznego poradnictwa, – rozwój usług teledywidualnych, – uruchamianie w regionie, za pośrednictwem szkół wyższych, specjalizacji pedagogicznych ukierunkowanych na pracę z osobami dorosłymi oraz starszymi, zaś poprzez studia podyplomowe – ukierunkowanie umiejętności i kompetencji osób pracujących w zawodach medycznych i okołomedycznych na pracę z osobami starszymi, – poszerzanie działań służących aktywizacji – społecznej, zdrowotnej, edukacyjnej – osób marginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób starszych, między innymi w oparciu o projekty dofinansowywane z funduszy europejskich oraz przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, – tworzenie większej liczby ośrodków wsparcia dziennego i mieszkań chronionych, dla osób, które są na tyle samodzielne, aby funkcjonować przy umiarkowanym wsparciu i nie są obłożnie chore,

LP.	WNIOSKI	REKOMENDACJE DZIAŁAŃ
PRIORYTET II: WZMACNIANIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ		
		<ul style="list-style-type: none"> - tworzenie mieszkań chronionych/wspomaganych wolnych od barier architektonicznych, wyposażonych w różnego rodzaju udogodnienia techniczne, czujniki itp., zastępujących pobyt w placówce całodobowej, przy jednoczesnym stworzeniu warunków do samodzielnego funkcjonowania i integracji z lokalną społecznością, - z uwagi na znaczne obciążenie opiekunów osób niesamodzielnych należy propagować tworzenie instytucji opieki „wytechnieniowej” (takich jak Dom Krótkiego Pobytu).
3.	<p>W większości gmin i powiatów województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonują podmioty i organizacje (także o charakterze nieformalnym) realizujące działania na rzecz wsparcia i aktywizacji seniorów. Są to m.in.: kluby seniora, Uniwersytety Trzeciego Wieku, gminne rady seniorów oraz inne formy np. koła emerytów i rencistów, koła zainteresowań i chóry kościelne, koła gospodyń wiejskich.</p>	<p>Należy wspierać osoby starsze w celu utrzymania aktywności i jak najdłuższego funkcjonowania we własnym środowisku poprzez m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie infrastruktury ukierunkowanej na aktywizację i integrację seniorów, co sprzyja utrzymywaniu najstarszych mieszkańców w dobrej kondycji psycho-fizycznej oraz aktywności społecznej (np. Uniwersytety III Wieku, kluby seniora, gminne rady seniorów), - upowszechnianie informacji o inicjatywach na rzecz seniorów oraz promowanie aktywności osób starszych zarówno w środowisku pracowników służb społecznych, jak i wśród lokalnej społeczności, - rozwój lokalnych systemów wsparcia dla osób starszych, - tworzenie programów na rzecz osób starszych, związanych z utrzymaniem samodzielności i aktywności, a także z wykorzystaniem ich potencjału życiowego, - skoordynowanie informacji dla zależnych osób starszych o podstawowych usługach w ramach potrzeb tej grupy osób oraz wskazanie koordynatora na poziomie powiatu, ewentualnie gmin.
4.	<p>Odnotowano rozwój różnego typu placówek stacjonarnych w regionie oraz w środowiskach lokalnych, adekwatnych do potrzeb osób starszych (wzrosła liczba środowiskowych domów samopomocy, rodzinnych domów pomocy, placówek zapewniających całodobową opiekę).</p>	<p>Wskazane jest zwiększenie liczby placówek stacjonarnych w regionie oraz w środowiskach lokalnych adekwatnych do potrzeb osób starszych (tj. środowiskowe domy samopomocy, rodzinne domy pomocy, placówki zapewniające całodobową opiekę), szczególnie w powiatach, gdzie występują w niewystarczającej liczbie.</p>
5.	<p>Liczba dziennych domów pomocy od 2017 r. utrzymuje się na stałym poziomie, tj. 24 placówek. W ramach rządowego programu pn. „Wieloletni Program SENIOR + na lata 2015-2020” przeznaczono znaczące środki finansowe na rozwój dziennych domów pomocy. Program będzie obowiązywać aż do roku 2020, dlatego też samorzady województwa warmińsko-mazurskiego zyskały szansę na pozyskanie znaczących środków na rozwój lokalnych systemów wsparcia osób starszych, z których powinny skorzystać. W ramach ww. programu w województwie powstały 3 Dienne Domy „Senior+”. Zapewniono również funkcjonowanie 7 już istniejącym Dziennym Domom Pomocy.</p>	<p>Należy podejmować działania zmierzające do powstania w każdej gminie co najmniej 1 dziennego domu pomocy lub stałe zwiększanie ich liczby w gminach już posiadających te placówki, wg zdiagnozowanych potrzeb, poprzez m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie samorządów lokalnych w pozyskiwaniu środków finansowych z rządowego programu pn. „Wieloletni Program SENIOR + na lata 2015-2020”; - bieżące monitorowanie zapotrzebowania na powstawanie i funkcjonowanie DDP; - zwiększenie wysokości środków finansowych w gminnych budżetach na powstawanie dziennych domów pomocy; - tworzenie w gminach dziennych domów opieki medycznej wspierających przede wszystkim osoby starsze w procesie powrotu do samodzielności po okresie pobytu w szpitalu.
6.	<p>Samorzady wszystkich szczebli opracowują i realizują programy oraz projekty na rzecz aktywizacji osób starszych, ich liczba</p>	<p>Należy podjąć działania w celu inspirowania samorządów do opracowania programów na rzecz osób starszych w każdym powiecie i gminie. Ważnym elementem perspektywicznego planowania działań w obszarze wsparcia</p>

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

LP.	WNIOSKI	REKOMENDACJE DZIAŁAŃ
PRIORYTET II: WZMACNIANIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ		
	w ostatnim okresie uległa zauważalnemu zwiększeniu w szczególności na poziomie gmin. Potrzeba opracowywania i realizacji programów oraz projektów na rzecz aktywizacji osób starszych wynika bezpośrednio z postępującego, stopniowego procesu starzenia się społeczeństwa w regionie.	osób starszych byłoby wprowadzenie zapisów we wszystkich lokalnych strategiach rozwoju, z jednej strony diagnozujących problem, a z drugiej – określających długofalowe i interdyscyplinarne działania przygotowujące do gospodarczego i społecznego funkcjonowania lokalnych społeczności w nowej strukturze demograficznej.
7.	Zlecenie organizacjom pozarządowym zadań publicznych i usług z zakresu pomocy społecznej w obszarze wsparcia osób starszych realizuje zarówno Wojewoda Warmińsko-Mazurski, jak i Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, a także gminy oraz powiaty województwa warmińsko-mazurskiego.	Zaleca się zwiększenie zaangażowania gmin i powiatów w zlecenie zadań organizacjom pozarządowym z zakresu wsparcia osób starszych, jak również zwiększenia partycypacji seniorów w życiu lokalnych społeczności.
8.	Wolontariat na rzecz i wśród osób starszych funkcjonował w 34 gminach i 2 powiatach województwa warmińsko-mazurskiego.	Należy wspierać wolontariat seniorów poprzez: <ul style="list-style-type: none"> – realizację inicjatyw wolontaryjnych z udziałem seniorów, – upowszechnianie informacji o inicjatywach na rzecz osób starszych zarówno w środowiskach służb społecznych, jak i w środowiskach lokalnych, – inicjowanie tworzenia klubów i punktów wolontariatu .
9.	Problemem w dalszym ciągu pozostaje ograniczona (w stosunku do zgłaszanych potrzeb) dostępność do usług rehabilitacyjnych, długi okres oczekiwania na możliwość skorzystania z zabiegów rehabilitacyjnych refundowanych ze środków NFZ, brak połączeń komunikacyjnych z terenów wiejskich, duże koszty zakupu zabiegów w prywatnych gabinetach, obciążające skromne budżety domowe osób z niepełnosprawnościami z województwa warmińsko-mazurskiego.	Konieczne jest podjęcie działań na rzecz zwiększenia dostępności do usług rehabilitacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami, m.in. poprzez: budowę nowych, rozbudowę i doposażenie w sprzęt medyczny i rehabilitacyjny istniejących placówek.
10.	Działania aktywizujące zawodowo osoby z niepełnosprawnościami, w tym na otwartym rynku pracy podejmowane były przez Warmińsko-Mazurki Oddział Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie oraz na terenie gmin i powiatów województwa warmińsko-mazurskiego.	Należy kontynuować działania zmierzające do aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami, w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> – wpieranie zakładania spółdzielni socjalnych i zakładów aktywności zawodowej, – rozwój lokalnych systemów wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami, – zapewnienie dostępu do szkoleń, staży i pośrednictwa pracy, doradztwa zawodowego, a także wsparcia psychologicznego niwelującego negatywną postawę wobec pracy jako wartości dla osób z niepełnosprawnościami, – realizacja projektów nastawionych na wyrównywanie szans rozwoju osobistego i zawodowego grup szczególnie narażonych na bezrobocie, w tym osób z niepełnosprawnościami, – wsparcie WTZ, w szczególności tych, które osiągają dobre rezultaty, – wprowadzenie innowacyjnych oraz elastycznych form pracy z osobami z niepełnosprawnościami.
11.	Odnotowano zintensyfikowanie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych osób z niepełnosprawnościami, w tym realizowanych przez szkoły wyższe z terenu województwa	Należy podejmować dalsze działania na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych osób z niepełnosprawnościami, w tym m.in.:

Raport okresowy za 2018 r. z monitoringu
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku

LP.	WNIOSKI	REKOMENDACJE DZIAŁAŃ
PRIORYTET II: WZMACNIANIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ		
	warmińsko-mazurskiego. Zdecydowanie poprawia się wyposażenie techniczne kompensujące deficyty osób z niepełnosprawnościami, w tym pojawiła się możliwość wypożyczenia specjalnych pomocy/ oprogramowania przeznaczonego dla studentów z niepełnosprawnościami. Szkoły prowadzą też systematyczne szkolenia dla kadry akademickiej w zakresie potrzeb i możliwości tej specyficznej grupy studentów.	<ul style="list-style-type: none"> – dalszą likwidację barier urbanistycznych, architektonicznych, transportowych i komunikacyjnych, umożliwiających osobom z niepełnosprawnościami szerszy dostęp do edukacji, – wykorzystywanie urządzeń teleinformatycznych i Internetu w edukacji i uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych zwiększających szansę na zatrudnienie osób niepełnosprawnościami.
12.	Poradnictwo specjalistyczne z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy świadczone było w 91 gminach i 11 powiatach województwa warmińsko-mazurskiego.	Należy w dalszym ciągu rozwijać oraz intensyfikować zakres świadczonego poradnictwa specjalistycznego z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy, m.in. poprzez zwiększenie liczby specjalistów i skrócenie czasu oczekiwania na poradę.
13.	Procedura „Niebieskiej Karty” stosowana była w zdecydowanej większości gmin i powiatów województwa warmińsko-mazurskiego.	Proponuje się doskonalenie stosowania procedury „Niebieskiej karty” oraz rozwój innych narzędzi pracy mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
14.	Zmniejsza się liczba miejsc wsparcia młodzieży: młodzieżowych klubów integracji społecznej, świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych.	Wskazane jest popularyzowanie oraz wspieranie powstawania i funkcjonowania miejsc integracji i spotkań społeczności lokalnych, w tym również młodzieży. W gminach istnieje bardzo duże zapotrzebowanie na różnego rodzaju zajęcia i przedsięwzięcia skierowane zwłaszcza do młodego pokolenia. W związku z tym proponuje się zwiększanie liczby m.in. Młodzieżowych Klubów Integracji Społecznej, świetlic środowiskowych i świetlic socjoterapeutycznych.
15.	Programy i projekty na rzecz wsparcia m.in. osób opuszczających zakłady karne, placówki opiekuńczo-wychowawcze, placówki resocjalizacyjne oraz rodziny zastępcze opracowywane i realizowane były w niewielkiej liczbie gmin i powiatów.	Zaleca się diagnozę lokalnych potrzeb w zakresie wsparcia grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym m.in.: osób opuszczających zakłady karne, placówki opiekuńczo-wychowawcze, placówki resocjalizacyjne oraz rodziny zastępcze oraz podejmowanie działań w ramach programów i projektów, w tym również finansowanych ze środków europejskich.
16.	Z roku na rok systematycznie zmniejsza się liczba osób bezdomnych oraz liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności, niemniej jednak procent osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności w ogólnej liczbie osób objętych pomocą społeczną systematycznie się zwiększa.	Należy zintensyfikować działania mające na celu wsparcie osób bezdomnych, w tym m.in. wskazane jest: <ul style="list-style-type: none"> – realizowanie większej liczby indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, – zwiększanie liczby mieszkań chronionych i mieszkań socjalnych, co jest niezwykle ważnym elementem w procesie przeciwdziałania bezdomności osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze, jak również powrotu do normalnego życia osób bezdomnych.

LP.	WNIOSKI	REKOMENDACJE DZIAŁAŃ
PRIORYTET III: WSPIERANIE AKTYWNOŚCI I MOBILNOŚCI ZAWODOWEJ ORAZ EDUKACYJNEJ OSÓB BEZROBOTNYCH		
1.	Stopa bezrobocia w województwie, na koniec grudnia 2018 roku ukształtowała się na poziomie 10,4%, natomiast w kraju wynosiła	Wskazane jest podejmowanie działań mających na celu zmniejszenie bezrobocia, wzrost zatrudnienia w regionie i podniesienie jakości życia poprzez:

LP.	WNIOSKI	REKOMENDACJE DZIAŁAŃ
PRIORYTET III: WSPIERANIE AKTYWNOŚCI I MOBILNOŚCI ZAWODOWEJ ORAZ EDUKACYJNEJ OSÓB BEZROBOTNYCH		
	<p>w tym okresie 5,8%. W porównaniu do 2015 roku w województwie zanotowano spadek stopy bezrobocia o 5,8 p.p, jednakże wskaźnik ten nadal utrzymuje się na najwyższym poziomie w kraju. Brak zatrudnienia przekłada się na niski poziom zamożności mieszkańców oraz powoduje iż nie są w stanie zaspokoić swoich potrzeb i korzystają z pomocy społecznej. Bezrobocie stanowi dominujący powód udzielania pomocy i wsparcia wśród osób korzystających z pomocy społecznej. W 2018 r. 71 212 osób w rodzinach zostało objętych pomocą z tego powodu, co stanowi 54,04% spośród świadczeń wypłacanych na podstawie powodów zawartych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – objęcie kompleksowym wsparciem całych rodzin, w których są osoby bezrobotne, – powiązanie szkolnictwa i kierunków kształcenia z potrzebami lokalnego rynku pracy, – wspieranie samozatrudnienia i zakładania działalności gospodarczej (w tym realizacja działań w zakresie ekonomii społecznej, a w szczególności spółdzielni socjalnych), – rozwijanie form zatrudnienia subsydiowanego, takich jak: prace społecznie użyteczne, roboty publiczne, – tworzenie warunków dla pozyskiwania inwestorów i realizowania inwestycji w regionie, – tworzenie nowych miejsc pracy, wspieranie mobilności i aktywności osób bezrobotnych, – poprawę dostępu młodych ludzi do wiedzy o rynku pracy – obecność doradców zawodowych w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, – promowanie idei kształcenia przez całe życie, – wspieranie świadomości i gotowości do przekwalifikowania w sytuacji zmian na rynku pracy, – współpracę instytucji pomocy i integracji społecznej, i instytucji rynku pracy w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób w wieku produkcyjnym dotychczas nieaktywnych, długotrwale korzystających z pomocy społecznej, – działania na rzecz zmiany postaw klientów pomocy społecznej, zwiększania ich aktywności i oraz współuczestnictwa w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.
2.	<p>Z roku na rok zwiększa się znaczenie ekonomii społecznej w regionie. Powołany w roku 2015 przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej jest ciałem koordynującym działania na rzecz rozwoju różnych form aktywności podmiotów ekonomii społecznej w regionie. Przybywa coraz więcej podmiotów o charakterze reintegracyjnym, które są ważnym elementem włączenia społecznego osób zagrożonych ubóstwem i społeczną marginalizacją.</p> <p>Mimo systematycznego rozwoju w tym obszarze, liczba tego rodzaju podmiotów w województwie jest nadal niewystarczająca (w województwie funkcjonuje 10 centrów integracji społecznej, 49 klubów integracji społecznej, 9 zakładów aktywności zawodowej i 35 warsztatów terapii zajęciowej).</p>	<p>Zaleca się wzmacnianie roli i potencjału podmiotów ekonomii społecznej w regionie, poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – upowszechnianie w świadomości społecznej znaczenia przedsiębiorczości społecznej (przedsiębiorstw społecznych, KIS, CIS), m.in. w ramach RPO WiM 2014-2020, – większe powiązanie rynku pracy z pomocą społeczną, – rozwój usług adekwatnych do potrzeb osób bezrobotnych, w szczególności świadczonych w CIS, KIS oraz w spółdzielniach socjalnych, jak również w ZAZ i MKIS, które dają możliwość podniesienia umiejętności zawodowych, społecznych, interpersonalnych, nauczenia się systematyczności, tak aby w przyszłości lepiej funkcjonować w społeczeństwie, – wzmocnienie współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i instytucji rynku pracy w celu podejmowania działań na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy, w tym w podmiotach ekonomii społecznej w celu aktywizacji osób bezrobotnych i umożliwienia powrotu na rynek pracy, m.in. w ramach RPO WiM 2014-2020, – podejmowanie działań promocyjnych związanych z rozwojem istniejących oraz zachęcających do tworzenia nowych podmiotów ekonomii społecznej (m.in. spółdzielni socjalnych) (m.in. RPO WiM 2014-2020).
3.	<p>W województwie stopniowo, ale systematycznie spada odsetek bezrobotnej młodzieży do 24 r.ż. w stosunku do ogółu bezrobotnych (z 15,7% w 2015 r. do 13,1% w roku 2018).</p>	<p>Należy w dalszym ciągu podejmować działania wspierające młodzież w poszukiwaniu i podejmowaniu zatrudnienia, w tym m.in. poprzez:</p>

LP.	WNIOSKI	REKOMENDACJE DZIAŁAŃ
PRIORYTET III: WSPIERANIE AKTYWNOŚCI I MOBILNOŚCI ZAWODOWEJ ORAZ EDUKACYJNEJ OSÓB BEZROBOTNYCH		
	Z informacji służb zatrudnienia wynika, iż programy aktywizujące tą część bezrobotnych są najbardziej efektywne.	<ul style="list-style-type: none"> – rozwijanie nowoczesnych form zatrudnienia, tj.: praca zdalna (telepraca), leasing pracowniczy (wypożyczanie pracowników innej firmie (firmom) na określony czas lub do realizacji konkretnego zadania), praca kontraktowa, work-sharing, – powiązanie szkolnictwa i kierunków kształcenia z potrzebami lokalnego rynku pracy, – wzmocnienie szkolnictwa zawodowego, – stosowanie zachęt dla młodych mieszkańców województwa do podejmowania pracy w regionie lub/i zakładania działalności gospodarczej w tym m.in. przy wykorzystaniu środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.
4.	Programy aktywizujące i wyrównujące szanse edukacyjne i zawodowe młodzieży ze środowisk zagrożonych bezrobociem (np. PAL) realizowane były w gminach oraz powiatach województwa warmińsko-mazurskiego. Obserwowano jednak niewielki udział młodzieży w fazie opracowywania ww. programów/projektów.	<p>Zaleca się zwiększenie aktywności młodzieży poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – szersze włączenie młodzieży do opracowywania programów, co być może przyczyni się do wzrostu efektywności realizowanego wsparcia, – informowanie społeczności lokalnej o podejmowanych inicjatywach, – współpraca z lokalnymi partnerami.
5.	Szkolenia dla osób bezrobotnych w celu podniesienia i zdobycia innych kwalifikacji zawodowych zwiększających szansę na podjęcie zatrudnienia realizował WUP w Olsztynie powiatowe urzędy pracy, Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP oraz gminy i powiaty województwa warmińsko-mazurskiego.	Poza szkoleniami wskazane jest kontynuowanie innych form aktywizacji osób bezrobotnych m.in. warsztatów kompetencji społecznych, indywidualnych i grupowych zajęć ze specjalistami np. prawnikiem, psychologiem, doradcą zawodowym.
6.	Od kilku lat stopniowo zmniejsza się liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych (z 2207 w 2015 r. do 1701 w 2018 r.).	<p>Należy podejmować działania zwiększające szanse bezrobotnym osobom z niepełnosprawnościami na podjęcia zatrudnienia, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontynuowanie działań informacyjnych i zachęcanie pracodawców do większej otwartości na pracowników z niepełnosprawnościami, – podejmowanie działań mających na celu zwiększenie liczby miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami, – realizowanie szkoleń i kursów dla osób chcących podnieść swoje kwalifikacje zawodowe lub chcących się przekwalifikować zawodowo (m.in. RPO WiM 2014-2020).

LP.	WNIOSKI	REKOMENDACJE DZIAŁAŃ
PRIORYTET IV: ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO		
1.	W latach 2015-2018 obserwuje się wzrost liczby organizacji pozarządowych w województwie warmińsko-mazurskim.	<p>W kontekście rozwoju aktywności podmiotów III sektora zaleca się podejmowanie działań mających na celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zachęcanie podmiotów III sektora do współpracy z samorządami lokalnymi (tzw. „inicjatywy oddolne”) na rzecz przedsięwzięć służących społecznościom lokalnym i przyczyniających się do rozwoju społecznego, – organizowanie cyklicznych spotkań przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi, mających na celu wypracowanie płaszczyzny stałego współdziałania, – budowanie partnerskich relacji pomiędzy samorządami i organizacjami pozarządowymi, w szczególności poprzez zlecanie podmiotom niepublicznym prowadzenia placówek pomocy społecznej, organizacje i prowadzenie świetlic środowiskowych.
2.	W dalszym ciągu nie każdy samorząd lokalny dofinansowuje działania realizowane przez organizacje pozarządowe. Formy wsparcia działań organizacji pozarządowych przez samorządy to głównie dotacje.	Należy systematycznie zwiększać zakres wsparcia dla podmiotów III sektora oraz podejmować działania w partnerstwie lokalnym i dążyć do zwiększania liczby umów na realizację zadań w obszarze pomocy społecznej zleczanych organizacjom pozarządowym.
3.	Celem pobudzenia aktywności lokalnej organizowano szkolenia dla liderów i osób aktywnych społecznie z zakresu tworzenia i prowadzenia organizacji pozarządowych. W szczególności zaangażowały się w te działania OWES-y, same organizacje pozarządowe i w niewielkim stopniu samorządy.	Należy systematycznie realizować szkolenia z zakresu tworzenia i prowadzenia organizacji pozarządowych. Efektywność pracy lokalnych liderów oraz osób aktywnych społecznie zależy w głównej mierze od stałego wsparcia merytorycznego.
4.	Ważnym elementem efektywnych działań na rzecz społeczności lokalnych jest współpraca w działaniach pomiędzy organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego i sektora prywatnego. 37 gmin i 3 powiaty realizowały działania w oparciu o lokalne koalicje.	<p>Należy w dalszym ciągu promować współpracę pomiędzy organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego i sektora prywatnego poprzez m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizowanie cyklicznych spotkań przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi, mających na celu wypracowanie płaszczyzny stałej współpracy; – zachęcanie organizacji pozarządowych do inicjowania współpracy z samorządami lokalnymi (tzw. „inicjatywy oddolne”).
5.	Pozytywnym zjawiskiem jest federalizacja, sieciowanie i zrzeszanie się aktywnych organizacji pozarządowych w województwie warmińsko-mazurskim.	<p>Należy dążyć do nawiązywania współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi na zasadzie ich federalizacji, poprzez m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – organizowanie cyklicznych spotkań przedstawicieli aktywnych organizacji pozarządowych, – wykorzystywanie wzorców z innych regionów kraju i wymianę „dobrych praktyk”.
6.	Współpraca pomiędzy samorządami lokalnymi a lokalną społecznością i organizacjami pozarządowymi w dalszym ciągu pozostaje na niskim poziomie. W 2018 r. tylko 42 gminy i 6 powiatów włączało społeczność lokalną i organizacje pozarządowe w życie publiczne.	<p>Należy promować jak najszerszy udział społeczności w lokalnych inicjatywach celem pobudzenia aktywności mieszkańców i podwyższenia świadomości możliwości wpływania na decyzje władz w zakresie rozwoju lokalnego, w szczególności w gminach wiejskich, w których brakuje podmiotów trzeciego sektora.</p> <p>Należy realizować szkolenia dla organizacji pozarządowych w zakresie realizacji zadań zleconych ze środków publicznych.</p>

LP.	WNIOSKI	REKOMENDACJE DZIAŁAŃ
PRIORYTET IV: ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO		
		Istotna jest edukacja NGO w obszarze dialogu, aktywności lokalnej, wzmacniania współpracy lokalnej, kwestii analizy dokumentów strategicznych.
7.	Zbyt mało samorządów docenia rolę wolontariatu jako ważnego ogniwa w pobudzaniu aktywności lokalnej, jak również aktywności osobistej mieszkańców prowadzącej do działań na rzecz poprawy poziomu życia swych rodzin.	Warto promować wolontariat w społeczności lokalnej, w tym wolontariat seniorów, poprzez mi.in.: <ul style="list-style-type: none"> – inicjowanie tworzenia klubów i punktów wolontariatu, – realizację inicjatyw wolontaryjnych z udziałem seniorów, – upowszechnianie informacji o inicjatywach na rzecz osób starszych zarówno w środowiskach służb społecznych, jak i w środowiskach lokalnych.
8.	Elementem pobudzania aktywności oddolnej mieszkańców społeczności lokalnych jest budżet obywatelski (partycypacyjny). Większe korzystanie z tej formy demokracji uczestniczącej przez samorzady województwa warmińsko-mazurskiego może skutkować wzrostem udziału obywateli w życiu publicznym oraz wpływać na podnoszenie jakości życia w najbliższym otoczeniu.	Należy promować budżet obywatelski jako formę uczestnictwa obywateli w projektowaniu lokalnych wydatków, w tym poprzez wskazywanie na pozytywne aspekty udziału lokalnej społeczności w życiu publicznym.

Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa warmińsko-mazurskiego na przestrzeni ostatnich kilku lat ulega zmianie. Pomimo najwyższej w Polsce stopy bezrobocia należy podkreślić, iż z roku na rok liczba osób bezrobotnych w naszym województwie maleje. O poprawie sytuacji mieszkańców Warmii i Mazur świadczy niewątpliwie malejąca liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej. Aczkolwiek dynamika tego spadku jest zróżnicowana. Na przykład, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia lub ubóstwa maleje szybciej niż ma to miejsce w przypadku osób z niepełnosprawnością bądź dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą. W 2018 roku gospodarstwa jednoosobowe stanowiły prawie 50% wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej. Wiąże się to niewątpliwie ze wzrostem liczby osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, którzy stają się główną grupą świadczeniobiorców pomocy społecznej. Tym samym niektóre przyczyny otrzymywania świadczeń stają się bardziej widoczne w strukturze powodów przyznawania pomocy społecznej (niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba).

Należy zweryfikować adekwatność zapisów Strategii w stosunku do aktualnej i przewidywanej (prognozowanej) sytuacji społeczno-gospodarczej województwa oraz przeanalizować i ocenić trafność realizowanych celów strategicznych i operacyjnych.

W związku z powyższym rekomenduje się realizację ewaluacji Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku.

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Małżeństwa zawarte w ciągu roku na 1000 ludności w województwie warmińsko-mazurskim (wskaźnik modułu gminnego).....	7
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w województwie warmińsko-mazurskim.....	7
Wykres 3. Procent osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z wyszczególnionych powodów (w stosunku do ogólnej liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w województwie warmińsko-mazurskim).....	8
Wykres 4. Rozwody na 1000 ludności w województwie warmińsko-mazurskim (wskaźnik modułu powiatowego).....	8
Wykres 5. Współczynnik skolaryzacji brutto w % w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2015 – 2017*.....	8
Wykres 6. Współczynnik aktywności zawodowej ogółem (w %).....	9
Wykres 7. Liczba rodzin zastępczych w województwie warmińsko-mazurskim.....	9
Wykres 8. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w województwie warmińsko-mazurskim.....	9
Wykres 9. Powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę (w m ²)*.....	9
Wykres 10. Powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę (w %, Polska=100%)*.....	9
Wykres 11. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (w %, Polska=100%).....	10
Wykres 12. Liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko rodzinie i opiece.....	10
Wykres 13. Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w województwie warmińsko-mazurskim.....	24
Wykres 14. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w województwie warmińsko-mazurskim.....	24
Wykres 15. Procent osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego.....	24
Wykres 16. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi w województwie warmińsko-mazurskim.....	25
Wykres 17. Liczba zadań na rzecz osób starszych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym przez Samorząd Województwa.....	25
Wykres 18. Kwota przekazanego dofinansowania (w PLN) organizacjom pozarządowym na realizację zadań na rzecz osób starszych.....	25
Wykres 19. Liczba dziennych domów pomocy w województwie warmińsko-mazurskim.....	25
Wykres 20. Liczba miejsc w dziennych domach pomocy w województwie warmińsko-mazurskim.....	25
Wykres 21. Liczba dzieci niepełnosprawnych objętych wczesnym wspomaganie rozwoju w województwie warmińsko-mazurskim.....	26
Wykres 22. Liczba dzieci niepełnosprawnych objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną na terenie przedszkola i szkoły w województwie warmińsko-mazurskim.....	26
Wykres 23. Liczba osób niepełnosprawnych w województwie, które znalazły zatrudnienie na otwartym rynku pracy (podjęcie pracy niesubsydiowanej).....	26
Wykres 24. Liczba mieszkań dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim.....	26
Wykres 25. Kwota dofinansowania zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej, zleconych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, ze środków PFRON, organizacjom pozarządowym (w PLN).....	26
Wykres 26. Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w ramach zadań zleconych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, ze środków PFRON.....	26
Wykres 27. Wskaźniki dotyczące przestępczości narkotykowej (ogół stwierdzonych przestępstw narkotykowych) w województwie warmińsko-mazurskim.....	27
Wykres 28. Liczba zadań na rzecz osób uzależnionych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym przez Samorząd Województwa (liczba podpisanych umów).....	27
Wykres 29. Kwota przekazanego dofinansowania zadań na rzecz osób uzależnionych zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym przez Samorząd Województwa.....	27
Wykres 30. Liczba poradni odwykowych i profilaktyki osób uzależnionych w województwie warmińsko-mazurskim.....	27
Wykres 31. Liczba osób objętych leczeniem w poradniach odwykowych i profilaktyki osób uzależnionych w województwie warmińsko-mazurskim.....	27
Wykres 32. Liczba stacjonarnych ośrodków terapii uzależnień w województwie warmińsko-mazurskim.....	28
Wykres 33. Liczba osób objętych leczeniem w stacjonarnych ośrodkach terapii uzależnień w województwie warmińsko-mazurskim.....	28
Wykres 34. Liczba wdrażanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności w województwie warmińsko-mazurskim.....	28
Wykres 35. Liczba osób bezdomnych w województwie warmińsko-mazurskim.....	28
Wykres 36. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności w województwie warmińsko-mazurskim.....	29
Wykres 37. Procent osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności (w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną) w województwie warmińsko-mazurskim.....	29
Wykres 38. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego w województwie warmińsko-mazurskim.....	29

Wykres 39. Procent osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną) w województwie warmińsko-mazurskim	29
Wykres 40. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie warmińsko-mazurskim (w %).....	50
Wykres 41. Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim	51
Wykres 42. Procent osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim (w stosunku do ogólnej liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną)	51
Wykres 43. Liczba Centrów Integracji Społecznej, Zakładów Aktywności Zawodowej, Klubów Integracji Społecznej i Młodzieżowych Klubów Integracji Społecznej działających w województwie warmińsko-mazurskim.....	51
Wykres 44. Procent osób bezrobotnych w wieku do 24 r.ż. włącznie w stosunku do ogółu bezrobotnych	51
Wykres 45. Liczba bezrobotnych w wieku 18-24 lat pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 6 miesięcy w województwie warmińsko-mazurskim	51
Wykres 46. Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej w województwie warmińsko-mazurskim	52
Wykres 47. Procent osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych	52
Wykres 48. Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym w województwie warmińsko-mazurskim	52
Wykres 49. Procent osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych	52
Wykres 50. Procent osób w wieku 25-64 lata kształcących się ustawicznie	53
Wykres 51. Liczba bezrobotnych w wieku 55-64 lata pozostających bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok w województwie warmińsko-mazurskim	53
Wykres 52. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 15-64 lata w województwie warmińsko-mazurskim	53
Wykres 53. Liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim	53
Wykres 54. Liczba osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	53
Wykres 55. Procent osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w stosunku do ogólnej liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w województwie warmińsko-mazurskim	53
Wykres 56. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności w województwie warmińsko-mazurskim	54
Wykres 57. Procent osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności (w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną) w województwie warmińsko-mazurskim	54
Wykres 58. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	54
Wykres 59. Procent osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną) w województwie warmińsko-mazurskim	54
Wykres 60. Liczba organizacji pozarządowych w województwie warmińsko-mazurskim.....	72
Wykres 61. Liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne zlecone przez samorząd województwa z zakresu polityki społecznej	73
Wykres 62. Kwota przekazana na realizację zadań publicznych zleconych przez samorząd województwa z zakresu polityki społecznej (w PLN)	73
Wykres 63. Liczba Centrów Organizacji Pozarządowych w województwie warmińsko-mazurskim	73
Wykres 64. Frekwencja w wyborach samorządowych (w % w I turze) w województwie warmińsko-mazurskim.....	73